

revista **37** 12 • IX 1975 **economică**

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări Economice

TRANSPORTURILE: OPTIMIZARE- EFICIENȚĂ

**OBIECTIVELE
FUNDAMENTALE
ALE ETAPEI URMĂTOARE
A ISTORIEI
ROMÂNIEI SOCIALISTE**

**Dirjeciile în care va aciona partidul
pentru înfăptuirea societății
socialiste multilateral dezvoltate**

**ÎNFĂPTUIREA
SOCIETĂȚII
SOCIALISTE
MULTILATERAL
DEZVOLTATE
PRESUPUNE:**

CREȘTEREA PUTERNICĂ A FORȚELOR DE PRODUCȚIE

SISTEMATIZAREA TERITORIAL-ADMINISTRATIVĂ ȘI ECONOMICĂ, AMPLASAREA RAȚIONALĂ A FORȚELOR DE PRODUCȚIE PE ÎNTREG TERITORIUL ȚĂRII, DEZVOLTAREA PROPORȚIONALĂ A TUTUROR JUDEȚELOR ȘI REGIUNILOR

DEZVOLTAREA ARMONIOASĂ ȘI PROPORȚIONALĂ A TUTUROR RAMURILOR ECONOMIEI NAȚIONALE

DEZVOLTAREA CU PRIORITATE A INDUSTRIEI SOCIALISTE

DEZVOLTAREA INTENSIVĂ A AGRICULTURII

ÎNTREAGA DEZVOLTARE ECONOMICĂ-SOCIALĂ A ȚĂRII SE VA REALIZA PE BAZA PLANULUI NAȚIONAL UNIC

CREȘTEREA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII SOCIALE

CREȘTEREA CONTINUA A EFICIENȚEI ECONOMICE

IMBUNĂȚĂȘIREA CALITĂȚII PRODUSELOR

DEZVOLTAREA ÎNVĂȚĂMINTULUI

DEZVOLTAREA ȘTIINȚEI

RAPORT CORESPUNZĂTOR ÎNTRE FONDUL DE CONSUM ȘI FONDUL DE DEZVOLTARE

CONCORDANȚĂ CIT MAI DEPLINĂ ÎNTRE FORȚELE DE PRODUCȚIE ȘI RELAȚIILE DE PRODUCȚIE ȘI SOCIALE

PERFECȚIONAREA CONTINUA A RELAȚIILOR DE PRODUCȚIE

FORMAREA OMULUI NOU, AFIRMAREA ÎN VIAȚĂ A PRINCIPIILOR ETICII ȘI ECHITĂȚII SOCIALISTE

PRINCIPII SOCIALISTE DE MUNCĂ ȘI REPARTIȚIE

SATISFACEREA DE CĂTRE SOCIETATE A UNOR NECESITĂȚI COMUNE TUTUROR CETĂȚENILOR, ÎMPLETIREA PE ACEASTĂ CALE ÎN VIITOR A PRINCIPIULUI REPARTIȚIEI SOCIALISTE DUPĂ MUNCĂ CU PRINCIPIUL REPARTIȚIEI COMUNISTE

ÎNTĂRIREA FAMILIEI, CREȘTEREA NATALITĂȚII, MENȚINEREA UNEI STRUCTURI CORESPUNZĂTOARE DE VÂRSTĂ A POPULAȚIEI

ACCENTUAREA PROCESULUI DE DISPARIȚIE A DEOSEBIRILOR ESENȚIALE DINTRE MUNCĂ FIZICĂ ȘI MUNCĂ INTELECTUALĂ

LICHIDAREA TOT MAI PUTERNICĂ A DEOSEBIRILOR ESENȚIALE DINTRE MUNCĂ DIN AGRICULTURĂ ȘI CEA DIN INDUSTRIE

CREȘTEREA ȘI MAI ACCENTUATĂ A ROLULUI CLASEI MUNCITOARE ÎN ÎNTREAGA VIAȚĂ SOCIALĂ

PERFECȚIONAREA ÎN CONTINUAȘIE A CONDUCERII ȘI ORGANIZĂRII ACTIVITĂȚII ECONOMICĂ-SOCIALE

DEZVOLTAREA DEMOCRAȚIEI SOCIALISTE

EGALIZAREA NIVELULUI DE DEZVOLTARE AL ȚĂRII NOASTRE CU CEL AL ȚĂRILOR SOCIALISTE AVANSATE DIN PUNCT DE VEDERE ECONOMIC, APROPIEREA ROMÂNIEI DE ȚĂRILE INDUSTRIALE DEZVOLTATE ALE LUMII

LĂRGIREA ȘI DIVERSIFICAREA SCHIMBURILOR ȘI COOPERĂRII ECONOMICE CU ȚĂRILE SOCIALISTE, CU ȚĂRILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE, CU TOATE STATELE LUMII, FĂRĂ DEOSEBIRE DE ORINDUIRE SOCIALĂ

CREȘTEREA MAI ACCENTUATĂ A VENITULUI NAȚIONAL, PE BAZA DEZVOLTĂRII PRODUCȚIEI MATERIALE ȘI A RIDICĂRII EFICIENȚEI ECONOMICE

RIDICAREA NIVELULUI GENERAL DE CIVILIZAȚIE AL VIEȚII MATERIALE ȘI SPIRITUALE A POPORULUI

RELAȚIA VALOARE DE ÎNTREBUIȚARE — CALITATE — PREȚ

CALITATEA și cantitatea produselor reprezintă două aspecte fundamentale ale satisfacerii nevoilor societății, între care se stabilește o unitate dialectică. Pentru etapa actuală de dezvoltare a țării noastre este caracteristic faptul că, în cadrul acestei unități dialectice, calitatea primește o importanță tot mai mare, îmbunătățirea ei continuă devine princi-

palul factor de satisfacere a nevoilor, factor al dezvoltării economiei naționale, al ridicării continue a nivelului de trai al celor ce muncesc.

La Plenara comună a Comitetului Central al P.C.R. și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României din 21—22 iulie 1975, cu ocazia examinării sarcinilor cuprinse în planul cincinal pe perioada 1976—1980,

secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „În următorul plan cincinal, în centrul acțiunii întregului nostru partid, a ministerelor, centralelor și întreprinderilor, a tuturor oamenilor muncii trebuie să stea lupta pentru ridicarea continuă a calității producției — cerință de importanță vitală a economiei noastre naționale”

Valoarea de întrebuințare și calitatea produselor

VALOAREA de întrebuințare și calitatea produselor sînt categorii economice foarte importante, între care se formează una din corelațiile cuprinse în marfă și care, în multe privințe, se aseamănă cu cea dintre valoare și preț. Valoarea de întrebuințare este o categorie abstractă, ca și valoarea, iar calitatea este forma ei de manifestare, de existență, fiind o categorie concretă. Raportul dialectic dintre ele se stabilește de la abstract la concret, precum și de la conținut la formă. Valoarea de întrebuințare este o noțiune mai largă decît calitatea unui produs; prima presupune o gamă mare de calități, de la inferior la superior, iar ultima arată la ce nivel, grad a fost satisfăcută o nevoie oarecare a omului.

În literatura economică de specialitate, noțiunile de valoare de întrebuințare și calitate sînt foarte mult discutate, existînd numeroase definiții și explicații. De pildă, valoarea de întrebuințare se consideră ca fiind: utilitate; utilitatea obiectului; însușirile utile ale obiectului, capacitatea lui de a satisface nevoile societății în mijloace de producție și în obiecte de consum; totalitatea însușirilor utile, totalitatea însușirilor de întrebuințare; însușirile de întrebuințare ale produsului muncii; unitatea obiectului și a utilității sale; un lucru, un obiect, care posedă o utilitate pentru om; rezultatul producției sociale; calitate; capacitatea de a satisface o nevoie oarecare a omului; capacitatea de a satisface nevoile productive și neproductive ale societății; un obiect util și se determină prin cantitatea și calitatea produsului respectiv etc.

Fără să intrăm într-o analiză detaliată a acestor definiții, este necesar totuși, să subliniem că ar fi incomplet să arătăm numai că valoarea de întrebuințare este totalitatea diferitelor însușiri ale produsului, întrucît prin această definiție nu am scoate în evidență aspectul economic al fenomenului, ci mai degrabă am da o definiție tehnicistă.

Definirea valorii de întrebuințare prin utilitatea pe care o posedă marfa este mult mai aproape de realitate din punct de vedere economic, cu toate că, nici în acest fel, noi nu am reușit să surprindem exact fenomenul cercetat. Este necesar să scoatem în evidență utilitatea socială a produsului, care nu este direct proporțională cu parametrii tehnico-economici ai calității produselor. Raportul dintre utilitatea socială și însușirile produselor este determinat nu numai de nivelul de dezvoltare a forțelor de producție, de nivelul tehnic al producției, dar și de nevoia socială, adică de nevoile economiei naționale, ale ramurilor, întreprinderilor, precum și de cererea solvabilă a populației.

Caracterul social-economic al categoriilor de valoare de întrebuințare și calitate se poate evidenția mai ales atunci, cînd se are în vedere cantitatea de muncă omenească încorporată în marfă, precum și necesitatea de recuperare în întregime a muncii cheltuite, adică, atunci cînd se examinează corelația valoare de întrebuințare — valoare. De exemplu, dacă produsele create cu anumite însușiri fizice, chimice etc. nu pot fi realizate, adică ele nu pot parcurge toate verigile procesului de producere și reproducere a bunurilor materiale, atunci ele nu posedă nici utilitate socială, neincadrîndu-se în structura nevoilor sociale. Sau, de pildă, timpul necesar pentru producerea produselor poate cunoaște modificări nu numai cînd are loc creșterea forței productive a muncii, dar și atunci, cînd se modifică structura valorilor de întrebuințare, determinată de nevoia socială. Acest lucru se explică prin faptul că pentru producerea diferitelor valori de întrebuințare este necesar un timp de muncă diferit. Deci, orice deplasare în structura valorilor de întrebuințare poate atrage după sine și un consum de timp diferit, atît la nivelul economiei naționale, cît și în medie pe produs.

Este limpede prezența unei legături și a influenței reciproce între valoare și valoare de întrebuințare, atît pe ansamblul economiei naționale, precum și la nivelul fiecărui produs. Dar, în procesul de examinare a corelației valoare — valoare de întrebuințare este foarte important să înțelegem corect faptul că valoarea de întrebuințare și modificările care intervin în cadrul ei, determinate de nevoia socială, nu influențează în mod direct și nemijlocit mărimea valorii unei mărfi concrete, ci ele

intervin la condițiile de determinare a timpului de muncă socialmente necesar. De exemplu, dacă nevoia pentru un produs oarecare se reduce — în condițiile cînd volumul producției este dat de mai multe întreprinderi cu cheltuieli individuale diferite — atunci, în mod inevitabil, se va modifica și timpul de muncă socialmente necesar, ca timp mediu ponderat al produselor, deoarece societatea va fi obligată să renunțe la producția întreprinderilor cu cheltuieli individuale mai mari.

Așadar, valoarea este totdeauna determinată de timpul de muncă socialmente necesar cheltuit și nu de valoarea de întrebuințare a mărfii. Istoria economiei politice este și istoria luptei împotriva acelor concepte neștiințifice, care au încercat să definească valoarea mărfii nu prin munca cheltuită, sau nu numai prin munca cheltuită, ci și prin alți factori ai ei ca: utilitate, raritate, calitate etc., concepte care totdeauna au reprezentat curentul vulgar al ideilor economice.

De asemenea, la determinarea valorii nu se poate lua în considerare nici acea cantitate de muncă ce se economisește la consumatori datorită creșterii gradului de utilitate socială a valorii de întrebuințare. Noi considerăm că tezele elaborate de Karl Marx despre valoarea și determinarea ei sînt valabile și în condițiile socialismului, precum și ale revoluției științifice-tehnice. Karl Marx nu o dată sublinia faptul că: „Ca valoare de întrebuințare, marfa acționează ca o cauză (ursächlich). Grîul, de pildă, acționează ca aliment. O mașină înlocuiește munca în anumite proporții. Această acțiune a mărfii, datorită căreia respectiva marfă este numai valoare de întrebuințare, obiect de consum, poate fi numită serviciul adus de marfă, serviciul pe care îl aduce marfa ca valoare de întrebuințare. Ca valoare de schimb însă, marfa e privită întotdeauna numai din punctul de vedere al rezultatului. Aici nu este vorba de serviciul pe care îl aduce ea, ci de serviciul care i-a fost adus în timpul producerii ei. Prin urmare, valoarea de schimb a unei mașini, de exemplu, nu este determinată de cantitatea de timp de muncă pe care ea o înlocuiește, ci de cantitatea de timp de muncă cheltuită pentru producerea ei și care este deci necesară pentru producerea unei noi mașini de același fel”¹⁾.

Așa cum se știe, economia politică studiază latura social-economică a fenomenelor, dar totodată, ea nu pierde din vedere nici acele aspecte care sînt legate de însușirile fizice, chimice etc., ale mărfii. Este cunoscut că, un produs cu însușiri superioare va satisface, totdeauna, mai complet, la un nivel superior, nevoile societății. Și tocmai de aceea, în condițiile actuale ale țării noastre, cînd are loc construirea societății socialiste multilateral dezvoltate, revoluția științifică și tehnică, intensificarea procesului de cooperare economică internațională cu toate statele lumii etc., aspecte multiple ale calității primesc o importanță tot mai mare.

De exemplu, elaborarea diferiților indicatori, parțiali sau sintetici, ai calității devine o necesitate și este cerută de o serie de științe dintre care și de economia politică. Ca răspuns la aceste cerințe și nevoi, a apărut sau, mai precis spus, se constituie în zilele noastre o nouă știință cu caracter interdisciplinar și anume: calimetria²⁾, care se ocupă de măsurarea sintetică a calității produselor. Și ea, ca oricare ramură a științei, are un domeniu propriu de cuprindere, adică: produsele muncii omenești, un obiect specific de cercetare; principiile generale și metodele de măsurare a calității, un aparat matematic adecvat — calculul probabilităților, statistica matematică, programarea numerică etc.

Desigur, indicatorii sintetici ai calității pot juca un rol foarte important în diverse procese economice ca, de pildă, în perfecționarea sistemului socialist de retribuire după cantitatea și calitatea muncii depuse, în activitatea de stabilire a prețurilor, în stabilirea sarcinilor de plan pentru întreprinderi etc. De asemenea, rolul acestor indicatori nu este neglijabil nici în domeniul tehnic. Este cunoscut că în ultimii 10—15 ani se dezvoltă intens cercetările științifice în legătură cu crearea unor sisteme tehnice, care să fie capabile să proiecteze în mod automat, cu ajutorul mașinilor electronice de calcul, diferite feluri de pro-

¹⁾ Denumirea de calimetrie provine din cuvintele — latinesc „qualitas” și grecesc „metreo”.

duse. Dar una din premisele principale pentru crearea unui asemenea sistem este întocmirea unui model matematic al calității, pe care să-l poată include, ca parte componentă, în programul de lucru al mașinii electronice de calcul.

Corelația calitate-preț

O ALTĂ corelație cuprinsă în marfă se referă la aceea dintre calitate și preț. Deoarece calitatea și prețul reprezintă categorii concrete, forme de existență a valorii de întrebuintare și, respectiv, a valorii cuprinse în marfă, tendințele fundamentale ale acestei corelații pot fi explicate pe baza corelației valoarea de întrebuintare-valoare.

Așa cum s-a arătat mai înainte, valoarea de întrebuintare nu constituie un element determinant al valorii mărfii, în schimb, în procesul de formare a prețurilor, se poate constata rolul deosebit al calității, nu ca un factor al determinării valorii, ci al abaterilor prețurilor de la valoare.

Un produs cu însușiri superioare produselor similare sau intersanjabile, fără îndoială, trebuie să aibă un preț mai ridicat, corespunzător diferențelor de efect util, chiar dacă produsul respectiv are o valoare individuală mai mică. Dar această împrejurare determină ca economia socialistă să treacă cât mai rapid la producerea produselor de calitate superioară, asigurând în acest fel, o rentabilitate mai mare întreprinderilor, o satisfacere mai completă a nevoilor. Deci, este vorba, în fond, de rolul prețurilor în economie, de factorii care determină abaterile de la valoare.

Dar nu numai argumentele de mai sus impun necesitatea luării în considerare a calității în stabilirea prețurilor. Rolul crescând al acestui factor se explică și prin intensificarea procesului de valorificare rațională și superioară a bogățiilor naturale ale țării, prin cerințele revoluției științifice și tehnice, care imprimă valorii de întrebuintare o mobilitate, un dinamism accentuat etc.

Aceste aspecte, deosebit de importante, ale formării prețurilor sunt oglindite și în Hotărârea Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. cu privire la majorarea suplimentară a retribuției tarifare a tuturor categoriilor de personal și corectarea unor prețuri, care a avut în vedere nu numai necesitatea de a rentabiliza o serie de produse prin majorări de prețuri sau de a limita unele rentabilități exagerate, nefundamentate din punct de vedere economic, prin reduceri de prețuri, dar și valoarea de întrebuintare a produselor. De pildă, au fost majorate prețurile cu amănuntul la combustibili, chereștea, hirtie, blănuri și confecții din piele, covoare lucrate manual etc., adică la acele materii prime naturale, unde se impuneau, datorită unor condiții interne și externe, luări de măsuri în vederea gospodăririi și utilizării lor raționale, precum și pentru încurajarea folosirii mai intense a materiilor prime sintetice în economie.

Una din trăsăturile specifice ale corelației calitate-preț este legată de structura lumii mărfurilor, care cuprinde grupe și categorii foarte diferite de produse ca: mijloace de producție și obiecte de consum, materii prime și produse manufacturate, mărfuri indigene și importate etc. care, la rândul lor, se împart pe subgrupe și calități. Deci, numai din această înșirare sumară a diferitelor feluri de produse se poate deduce caracterul foarte eterogen și complex, cu probleme deosebite de la un produs la altul, al calității ca factor de abatere a prețurilor de la valoare.

De asemenea, pentru corelația calitate-preț este caracteristic și faptul că, pe de o parte, mărfurile se iefinesc continuu, datorită reducerii permanente a cheltuielilor socialmente necesare, iar pe de altă parte, ca valori de întrebuintare, ele capătă valențe superioare. Desigur, această tendință, mișcare „opusă” a valorii și valorii de întrebuintare nu se realizează în mod uniform și simultan în cadrul fiecărui produs sau al celor interschimbabile, ci este vorba de o legitate, care se înlăpătește foarte diferit de la un produs la altul, de la o ramură la alta, atât în timp, cât și în spațiu — proces care pune o serie de probleme și în fața stabilirii prețurilor pe calitate.

Aceste trăsături specifice ale corelației analizate, precum și altele, subliniază, înainte de toate, necesitatea existenței în procesul de formare conștientă a prețurilor, a deciziilor organelor centrale de conducere, care sînt absolut necesare pentru a asigura stabilitatea și mobilitatea prețurilor în conformitate cu nevoile economiei planificate. Legea nr. 19 din 1971 cu privire la regimul prețurilor și tarifelor răspunde întocmai acestei cerințe, reprezentînd un pas foarte important în procesul de perfecționare a relațiilor marfă-bani în țara noastră, care a eordă o deosebită importanță și problemelor privitoare la punerea în fabricație a produselor noi, criteriilor de stabilire a prețurilor acestor produse și asigurării unei concordanțe necesare dintre preț și calitate.

Totodată, corelația analizată presupune prezența și a deciziilor unităților producătoare, ale organelor locale în stabilirea prețurilor, fiindcă numai în așa fel se pot lua în considerare toți factorii de influențare a prețurilor. Și tocmai în legătură cu această latură a activității apar multiple probleme, inclusiv fenomene nedorite, de a căror rezolvare depinde perfecționarea în continuare a procesului conștient de stabilire a prețurilor.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, examinînd aspecte negative din activitatea întreprinderilor și centralelor, la Conferința activului de partid și de stat din domeniul finanțelor, prețurilor și retribuției muncii, din octombrie 1974, sublinia: „Trebuie să atragem atenția asupra unor deficiențe foarte serioase care se mai manifestă în acest domeniu, asupra tendinței de a se stabili prețuri de cost și prețuri de producție, cu mult peste cheltuielile reale. În asemenea prețuri se reflectă activitatea economică proastă, precum și încercarea unor unități de a-și crea rezerve care să le permită să nu meargă hotărît la folosirea tuturor mijloacelor pentru reducerea prețului de cost al producției”.

Așadar, mai sînt cazuri, cînd valoarea de întrebuintare crește în proporții mai mici decît prețul produselor și, ca urmare, întreprinderea respectivă intră în posesia unui venit exagerat. Dar, orice venit nemuncit provoacă, în mod inevitabil, pierderi cu un efect întîrziat în cadrul economiei naționale, deformează aportul ramurilor și subramurilor la crearea produsului social și a venitului național, duce la scumpirea producției și, în consecință, societatea socialistă nu obține cantitatea de bunuri materiale pe care ar fi putut s-o obțină în condițiile normale.

Un rol foarte important le revine întreprinderilor, centralelor și ministerelor economice, precum și diferitelor organe locale și teritoriale, care se ocupă de prețuri, în realizarea tuturor prevederilor Legii nr. 19 din 1971. Așa, de exemplu, fundamentarea noilor prețuri se rezuma, în unele cazuri, la calcularea costurilor mai mari, or lansarea noului produs trebuie să se bazeze și pe un studiu amplu și minuțios cu privire la volumul posibil al vânzării, al beneficiului, perspectivele înlocuirii produselor cu produse noi etc., adică este necesară o fundamentare economică foarte serioasă a tuturor măsurilor ce se iau în cadrul întreprinderilor cu ajutorul cercetărilor de marketing.

Să luăm, de exemplu, asemenea probleme cum este cea legată de împărțirea eficienței economice, ce rezultă în urma îmbunătățirii substanțiale a calității produselor, și de care trebuie să profite atât producătorul cît și beneficiarul. Împărțirea plusului de beneficiu între producători și consumatori este una din cele mai importante probleme economice, care se poate rezolva în mod just, din punct de vedere economic, numai cu ajutorul prețurilor. Prețul trebuie să stimuleze, atât producerea, cît și consumul produselor interschimbabile și de diferite calități, în conformitate cu interesele economiei naționale. De aceea, dacă este necesară intensificarea consumului unui produs atunci prețul trebuie să asigure consumatorului un avantaj economic cuvenit. În cazul cînd se pune problema intensificării producerii unui produs nou, desigur, avantajele îmbunătățirii calității produselor trebuie să revină producătorului. La împărțirea plusului de beneficiu între producător și consumator, ce rezultă în urma îmbunătățirii calității produselor, nu se poate folosi o cîciie universal valabilă, ci aceasta se schimbă de la un produs la altul, de la o ramură la alta, în funcție de interesele societății, întreprinderilor și ale membrilor ei.

De aceea, pe baza celor spuse, considerăm deosebit de utile acele propuneri care, la stabilirea prețurilor, au în vedere ciclul de viață al mărfurilor. Un produs nou trebuie totdeauna să aducă un beneficiu normal, sau relativ mai mare, iar altul uzat din punct de vedere moral, al progresului tehnic, să aibă o rentabilitate mai scăzută. Dar, orice schimbare de preț, care are în vedere stimularea progresului tehnic, ridicarea calității produselor, nu poate să constituie un act administrativ și nefundamentat din punct de vedere economic.

Așadar, în condițiile actuale ale dezvoltării țării noastre, este necesară subordonarea în mai mare măsură a prețurilor, ca pîrghii economice dintre cele mai importante, sarcinilor care stau în fața întreprinderilor, centralelor industriale, ramurilor și economiei naționale. De asemenea, se impune să ținem cont de un număr tot mai mare de factori ce concură la formarea prețurilor la niveluri diferite ale economiei naționale, precum și de apariția unor cerințe tot mai conturate față de mobilitatea și unicitatea prețurilor etc., probleme care vor putea fi rezolvate în conformitate cu cerințele actuale, odată cu trecerea la planificarea prețurilor, adică la includerea prețurilor în prevederile planurilor cincinale și anuale de dezvoltare economico-socială a țării. Datorită includerii prețurilor în planurile de dezvoltare a economiei, devine posibilă și necesară elaborarea acestor planuri în mai multe variante, cu prețuri diferite, și, ca urmare, se poate opri și alege varianta optimă, corespunzătoare nevoilor economiei naționale, ceea ce va însemna intensificarea folosirii legii valorii.

În cele de mai sus, ne-am referit doar la unele aspecte ale formării prețurilor, avîndu-se în vedere corelația calitate-preț. Dar se știe că prețul, fiind expresia bănească a valorii mărfii, în ultimă instanță, urmărește evoluția valorii, că legitatea abaterilor prețurilor de la valoare se poate explica numai cu ajutorul tipurilor de preț — probleme de care nu ne-am ocupat în articolul de față.

dr. Francisc KISS

Institutul politehnic Cluj-Napoca

*) K. Marx: „Contribuții la critica economiei politice”, în: Karl Marx, Friedrich Engels, Opere, vol. 13, Editura politică, București, 1962, p. 25—26.

Rezerve de sporire a rentabilității întreprinderilor

U NA DIN PROBLEMELE esențiale ale actualului plan cincinal o constituie creșterea eficienței în toate ramurile producției materiale, îmbunătățirea calitativă a întregii activități economice. Aceasta înseamnă obținerea unor rezultate economice maxime cu minimum de cheltuieli, ceea ce presupune realizarea tuturor indicatelor de plan și obținerea unui volum crescând de beneficii. Recuperarea cheltuielilor din venituri și obținerea unei rentabilități sporite reprezintă esența gestiunii economice, criteriul hotărâtor pentru caracterizarea activității unităților economice, factor favorizant în menținerea capacității de plată a acestora.

Conducerea partidului pune în fața colectivelor de muncă, ca cerință fundamentală, rentabilizarea tuturor întreprinderilor și produselor. Realismul acestei sarcini izvorăște din analiza situației existente și a posibilităților de care dispun unitățile economice. Ca urmare a măsurilor de perfecționare a organizării, conducerii și planificării economiei naționale, precum și a eforturilor făcute atât de colectivele de muncă din

unitățile productive, cât și de organele financiar-bancare, numărul întreprinderilor din județul Maramureș care realizează o înaltă eficiență, a crescut. Există însă însemnate rezerve de sporire a rentabilității, care până acum au fost insuficient și incomplet utilizate.

Măsurile cu caracter financiar-bancar înmănușate în Legea finanțelor au exercitat o influență favorabilă asupra activității economice, mobilizând și conținând unitățile economice în obținerea unor rezultate superioare, în valorificarea mai completă a rezervelor de care dispun, în îndeplinirea în condiții optime a sarcinilor de plan.

Pornind de la analiza critică a rezultatelor de până acum, ancheta organizată de revista noastră, cu sprijinul Sucursalei județene Maramureș a Băncii Naționale, a scos la iveală mai multe căi de sporire a rentabilității. Redăm mai jos, în mod succint, principalele aspecte care s-au ridicat, precum și unele sugestii și propuneri formulate de specialiștii care au participat la această anchetă.

Eficiența creditului

NECESITATEA creșterii răspunderii pentru gospodărirea rațională, cu maximă eficiență a fondurilor de producție, atât a celor fixe cât și a celor circulante a fost subliniată în nenumărate rânduri în documentele de partid. De aceea, în ancheta noastră, am considerat că totdeauna calitatea activității unităților economice pentru creșterea eficienței fondurilor de producție trebuie să fie confirmată de indicatori cerți, cum ar fi: creșterea producției, a venitului net, a beneficiului la 1000 de lei fonduri fixe. Am urmărit, în principal, reducerea costurilor de producție și a cheltuielilor materiale pe fiecare produs executat prin reducerea normelor de consum, re-proiectarea produselor, îmbunătățirea indicilor de folosire a capacităților de producție, creșterea calității produselor.

Datele anchetei ne-au reliefat faptul că îndeplinirea sarcinilor de plan pe primele opt luni ale anului (vezi tabelul nr. 1) s-a datorat în bună parte — după părerea specialiștilor — și modului în care a funcționat mecanismul financiar-bancar în ansamblul planului economic, intensității cu

care au acționat pârghiile acestuia — beneficiul, creditul, dobânda, impozitul —, muncii depuse de aparatul specializat în domeniul amintit. De pildă, dacă ne-am referi la aportul pe care l-a avut creditul în procesul de sporire a producției, trebuie să arătăm că producția marfă vândută și încasată obținută la un leu credit a crescut de la 13,0 lei în anul 1970, la 13,2 lei în anul 1975, cu toate că a crescut ponderea creditului în formarea fondurilor, ceea ce demonstrează creșterea rolului creditului și folosirea lui cu eficiență. În același timp, ponderea creditelor cu dobândă majorată în totalul plasamentelor bancare a scăzut de la circa 7,4% cât era în anul 1970, la 6,2% la sfârșitul lunii august a.c., fapt ce reliefează eforturile conjugate ale conducerilor întreprinderilor și organelor bancare pentru utilizarea cât mai eficientă a creditului.

Din anchetă a rezultat că în practica curentă conducerile unor unități economice se bazează în deciziile pe care le iau cu privire la activitatea de producție tot mai mult pe criterii economice, de eficiență. Integrarea criteriilor de eficiență în actul decizional ni s-a părut de bun augur și am dori să-l exemplificăm. Astfel, pentru

unele organe de conducere, indicatorii financiar nu mai prezintă doar rezultări pasive ale activității economice; ei cuantifică eficiența, constituind factori hotărâtori în stabilirea unor opțiuni sau priorități în procesul dezvoltării economice. Astfel, la Combinatul de prelucrare a lemnului — Sighetul Marmăției s-au realizat sarcinile pe primele opt luni la principalii indicatori: produc-

Materiile prime — superior valorificate

VALORIFICAREA superioară a materiilor prime și materialelor este o cale importantă de creștere a eficienței economice. Unul din indicatorii care reflectă modul de valorificare a materiilor prime și materialelor consumate în procesul producției materiale este valoarea producției ce se obține dintr-o tonă de materii prime. Din acest punct de vedere, Combinatul de prelucrare a lemnului din Sighetul Marmăției are suficiente rezerve. Dintr-un metru cub de masă lemnoasă se obține o producție în valoare de 3300 lei. De asemenea, s-au obținut beneficii peste plan în sumă de 7550 mii lei, iar la elementele prețului de cost s-au înregistrat economii însemnate față de plan (vezi tabelul nr. 2).

Totalul economiilor la prețul de cost se ridică la 1891 mii lei.

În primele opt luni ale anului s-au luat măsuri pentru utilizarea tuturor deșeurilor din material lemnos, prin utilizarea lor la fabricarea p.a.l.-ului, obținându-se o producție echivalentă în valoare de 12300 mii lei; s-au efectuat renormări la consumurile specifice de materii prime și materiale la un număr de 115 repere, obținându-se economii în valoare de 1371 mii lei. La această unitate, ca urmare a programelor de măsurii adoptate, s-a obținut în anul 1974 o creștere a producției globale de peste 55 milioane lei față de anul 1970, și de 16% a producției marfă la 1000 de lei fonduri fixe. Concluzia care trebuie desprinsă este că s-a muncit rentabil, activitatea desfășurată a fost eficientă.

Tabelul nr. 1

Realizarea principalilor indicatori la
31 august a.c. — plan 100% —

Întreprinderea	Producție globală industrială	Producție marfă vândută și încasată	Produsul muncii	Cheltuieli la 1000 lei producție marfă	Beneficiu la fică
1. Platforma minieră Baig Mare	105,4	107,7	106,4	99,0	123,6
2. I.M.N.U.M. Baia Mare	102,7	101,7	100,5	99,9	117,9
3. I.F.S.T. Baia Mare	106,4	101,1	102,0	98,0	145,0
4. C.P.L. Sighet	100,9	103,0	100,5	99,0	142,0
5. Fabrica de Tricotaje -Unitatea Sighet -	100,0	100,2	100,0	98,0	100,1
6. I.J.J.L. Baia Mare	105,3	102,4	101,7	99,9	100,8

Minimizarea consumului de muncă vie și materializată

O LATURĂ esențială a eficienței economice este **minimizarea consumului de muncă vie și materializată pentru crearea unei unități de valoare de întreținere**. Ea are un caracter de continuitate și devine o problemă a strategiei dezvoltării viitoare, mai ales dacă avem în vedere restricția impusă de existența relativ limitată a resurselor materiale. De aceea, trebuie concepute asemenea modalități de utilizare optimă a rezultatelor muncii trecute care să permită obținerea unei economii cât mai mari de muncă vie și materializată. Sub influența creșterii nivelului tehnic al producției, economia de muncă socială se deplasează tot mai mult către domeniul muncii materializate, care deține ponderea cea mai ridicată atât în cadrul produsului social total, cât și al cheltuielilor de producție. La Întreprinderea mecanică de mașini și utilaj minier — Baia Mare depășirea productivității muncii cu 0,5% în cele 8 luni care au trecut a dus la reducerea cheltuielilor planificate cu munca vie, ceea ce a influențat în aceeași proporție beneficiul potențial al întreprinderii pe perioada respectivă. Evident, depășirea sarcinilor de plan la producția marfă vândută și încasată (101,72%) a permis realizarea — în proporția corespunzătoare — a unor beneficii suplimentare. Credem că este util de arătat că întreprinderea și-a realizat sarcina de beneficiu prevăzută pentru cincinalul actual încă în prima decadă a lunii februarie 1975.

În același timp, amintim faptul că deși indicatorii financiari pe sem. I au fost corelați cu cei economici, întreprinderea nu s-a încadrat în nivelul planificat al cheltuielilor la 1 000 lei producție marfă, datorită influențelor rezultate din reșezarea prețurilor de producție și livrare. Dacă facem abstracție de aceste influențe rezultă că întreprinderea a înregistrat însemnate reduceri ale costurilor de producție care, față de realizările sem. I 1974, reprezintă 51,9 lei/1 000 lei producție marfă.

Specialiștii unității, pornind de la realitatea că ceea ce reprezintă un consum de muncă vie într-o fază a producției devine un consum material într-o altă fază, din aceeași întreprindere sau din alta, că reducerea cheltuielilor materiale și de muncă vie într-un anumit stadiu al producției înseamnă scăderea lor în toate fazele ulterioare, au adoptat un program pentru economisirea în continuare a muncii vii și materializate, cu efecte economice care se reflectă în cheltuielile de producție. Pentru a contribui la generalizarea unei experiențe pozitive redăm câteva din măsurile amintite, precum și efectele economice scontate :

Economii

în mii lei

I. Reduceri normale de consumuri de materii prime și

materiale, extinderea folosirii înlocuitorilor, îmbunătățirea tehnologiilor din care prin :	3 432,5
— înnoirea producției	2 503,5
— introducerea în fabricație a unui număr de 28 produse noi cu o pondere de 3,4% din planul de producție	1 613,5
— reproiectarea normelor de consum la un număr de 16 produse, ceea ce va determina o economie de metal de 252 000 kg	890,0
II. Aplicarea programelor de măsuri de îmbunătățire a utilizării energiei electrice și combustibililor	211,0
III. Reducerea cheltuielilor legate de aprovizionarea tehnico-materială a producției	820,0
IV. Folosirea deplină a capacităților de producție	125,0
V. Creșterea productivității muncii pe seama economiei relative de personal	280,0
VI. Reducerea cheltuielilor administrativ-gospodărești și prevenirea cheltuielilor neproductive	1 652,0
VII. Reducerea cotei pentru constituirea fondurilor pentru tehnica nouă.	2 340,0

Reducerea mai accentuată a costurilor de producție, ca urmare a aplicării acestor măsuri, se va reflecta în mod corespunzător și în creșterea beneficiilor, a rentabilității și a indicatorilor de eficiență ai utilizării fondurilor fixe. Aplicarea în practică a tuturor acestor măsuri, precum și identificarea de noi posibilități de reducere a cheltuielilor reclamă luarea unor măsuri, precum și identificarea de noi posibilități de reducere a cheltuielilor, calitativ diferite de perioadele anterioare, pentru gospodărirea cu maximă eficiență a fondurilor de producție și a forței de muncă și respectarea cu strictețe a programelor elaborate. Printre cele avute în vedere de către specialiștii din unitate amintim : întărirea colaborării între compartimentele tehnice și cele economice, urmărirea permanentă a realizării la termen și eșalonarea judicioasă, trimestrială, a efortului pentru scăderea costurilor de producție, exercitarea unui control riguros asupra felului cum sînt gospodărite mijloacele materiale și bănești etc. În același

timp, se impune — după părerea specialiștilor — schimbarea atitudinii unor organe de conducere ale întreprinderilor în ce privește îndeplinirea indicatorilor calitativi ai planului, deoarece unii specialiști s-au referit la faptul că se mai constată în unele cazuri minimalizarea importanței indicatorilor de eficiență.

Soluții care multiplică resursele

NUMEROASE unități analizate au realizat și depășit sarcinile de plan pe sem. I a.c. privind beneficiile (vezi tabelul nr. 3). La trei din unitățile supuse analizei planul de beneficii pe primele opt luni n-a fost îndeplinit sau s-au înregistrat pierderi în loc de beneficii, nerealizările localizându-se îndeosebi la unitățile : Întreprinderea de industrializare a cărnii și Între-

Tabelul nr. 2

Economii la prețul de cost	
- în procente -	
Materii prime și materiale	1,8
Retribuirea muncii	3,9
Cheltuieli generale ale secțiilor	4,3
Cheltuieli de desfacere	5,2

prinderea de industrializare a laptelui. Obținerea unor rezultate sub posibilitățile reale a avut drept cauze o serie de factori, unele de natură subiectivă.

În primul rînd, trebuie menționată influența nefavorabilă a modificării structurii producției față de cea inițial planificată, ceea ce a dus la situația de a se înlocui produse cu rentabilitate ridicată cu alte produse avînd o rentabilitate scăzută. Astfel, Întreprinderea județeană de industrie locală a fabricat și livrat în anul 1974 piese de schimb auto în valoare de 169 mil. lei, pe cînd în acest an volumul producției respective s-a redus la 53 mil. lei. Dacă avem în vedere rentabilitatea ridicată la aceste produse (73,4%) și o comparăm cu cea obținută la produsele cu care s-au înlocuit piesele de schimb (17,2%), constatăm că diferența de beneficiu ce nu se poate realiza numai din această cauză este de peste 18,5 mil. lei.

Din analiza realizării planului de beneficii pe județ a rezultat că marea majoritate a întreprinderilor industriale, de transporturi, prestări servicii comerciale și-au realizat acest indicator, planul de beneficii pe total județ fiind depășit cu 10,8%. Rezultatele obținute la acest indicator de calitate puteau fi și mai bune dacă nu s-ar fi înregistrat rebuturi, dacă nu s-ar fi plătit diverse penalizări, dobinzi pentru credite restante și nerambursate în termen, locații etc. Numai la Întreprinderea mecanică de mașini și utilaj minier penalitățile plătite însumează 1 864 mii lei, tota-

lul cheltuielilor neproductive pe semestrul I 1975 fiind de 4292 mii lei. În situație similară se află și întreprinderea județeană de industrie locală Maramureș, care a înregistrat rebuturi de 204 mii, a plătit penalizări pentru nerealizarea contractelor în sumă de 454 mii lei, înregistrând și alte cheltuieli neproductive (pierderi din întreprineri 422 mii lei), ceea ce a dus la o influență negativă asupra beneficiului întreprinderii, numai pe sem. I 1975, de 1227 mii lei.

Aspectele arătate și cele câteva exemplificări dovedesc cât de largi sînt posibilitățile unităților de a reduce cheltuielile de producție, de a spori eficiența activității economice. Dar, pentru valorificarea lor sînt necesare măsuri hotărîte pe care conducerea centralelor și unităților respective trebuie să le ia de urgență, acțiunea de reducere a cheltuielilor de producție trebuind să aibă un caracter continuu, să fie desfășurată după un plan cu obiective precise, termene de realizare și responsabilități.

Programele de măsuri întocmite pentru reducerea costurilor de producție trebuie să fie în permanență îmbunătățite prin găsirea de noi soluții care să asigure lichidarea rebuturilor, modernizarea și îmbunătățirea tehnologiilor de fabricație, re-proiectarea produselor, folosirea intensivă a mașinilor și utilajelor, îmbunătățirea organizării producției, folosirea rațională a

forței de muncă, precum și alte măsuri care să stimuleze colectivele pentru realizarea indicatorilor planificați.

În același timp, ministerele și centralele trebuie să acorde un sprijin mai mare unităților din subordine pentru desfășurarea acestei acțiuni. În cazurile analizate, unele unități cu statut de centrală s-au limitat doar la a transmite unele indicații și sarcini pe linia reducerii cheltuielilor de

Tabelul nr. 3

Beneficii suplimentare fa sem.I.1975			
Intreprinderea	Plan sem.I 1975	Realizări sem.I 1975	Plus realizat
1. Platforma minieră Baia Mare	46837	52923	11086
2. I.F.E.T. Baia Mare	14354	26232	11878
3. C.P.L. Sigbet	12500	23645	11145
4. Uzina de utilaj minier și reparatii Baia Mare	2200	3252	452
5. Intreprinderea de transport auto Baia Mare	18341	21640	3299

producție, fără să analizeze cum au fost concretizate acestea în programele unice de activitate ale unităților în subordine și cum au fost realizate. Centralele industriale ar putea avea un aport deosebit în această acțiune prin generalizarea măsu-

rilor bune inițiate de alte întreprinderi din sector și coordonarea activității de cercetare pentru rezolvarea unor probleme legate de reducerea cheltuielilor materiale de producție. Totodată, trebuie concentrate eforturile pentru eliminarea cheltuielilor neeconomicoase și asigurarea realizării produselor, pentru ca astfel să se poată recupera rămășițele în uzură înregistrate până în prezent.

Îmbinarea eforturilor la nivelul organelor centrale de sinteză cu eforturile depuse de către cadrele de decizie și execuție din întreprinderi considerăm că poate să dea garanția obținerii unei eficiențe sporite, atât la nivel macro cit și micro-economic. S-a semnalat, de asemenea, că actele normative pe baza cărora își desfășoară activitatea organele financiar-bancare (circularele și precizările) nu sînt aduse la cunoștința unor întreprinderi, fapt pentru care există unele discrepanțe în aplicarea actelor normative în vigoare sau indicațiile date de organele tutelare nu concordă cu circularele băncii în unele cazuri, ceea ce duce la neînțelegeri în aplicarea legislației. Considerăm că aceste aspecte ar trebui să fie eliminate pe viitor și să se asigure astfel o strînsă conlucrare între economiștii din întreprinderi și cei din cadrul sistemului financiar-bancar.

Maria IONIȚĂ
Sergiu PASCARIU
Baia Mare

COMENTARIU LA UN GRAFIC

Materiale de construcții — corespunzătoare cerințelor șantierelor

etc.) cele mai multe din operațiile de finisaj vor fi realizate de către întreprinderile specializate. Se va extinde, totodată, finisarea panourilor pentru fațade prin așternere pe covor de cauciuc, care va duce la scăderea substanțială a manoperei pe șantiere, asigurînd și un aspect plăcut al construcțiilor.

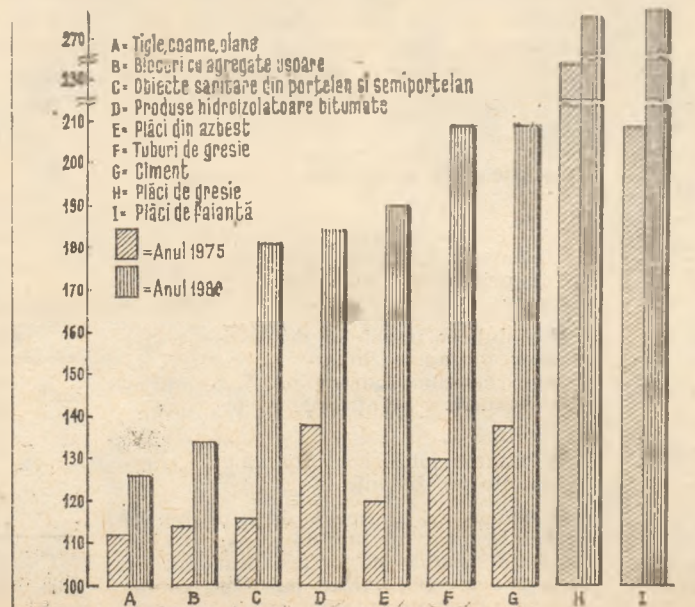
O altă grupă importantă de materiale este cea pentru construcția pereților și anume: cărămizi și blocuri ceramice, beton celular autoclavizat, blocuri cu agregate ușoare, panouri din azbociment, panouri mari. Sporurile de producție prevăzute sînt mai accentuate la beton celular autoclavizat (54%), care

are avantaje deosebite față de alte materiale de construcții cu utilizări similare și anume: greutate specifică mică, grad ridicat de izolare termică și fonică, se prelucrează și se montează ușor, permit finisarea cu diferite materiale, asigură o mare eficiență.

Pentru finisaje — la care se consumă o mare parte din manopera unei construcții — s-a pus accent pe acele materiale care asigură lucrărilor o mare durabilitate în timp, aspect estetic plăcut, calitate superioară. Un asemenea produs îl formează placajele de marmură și piatră (creștere de 27% pînă în 1980) utilizate ca material pentru finisarea pereților interiori și exteriori, la pardoseli și scări, ca element decorativ. În același scop, vor fi utilizate și masele plastice, sub forma mochetelor în diverse culori, a foliilor din PVC, a tapetelor lavabile și semilavabile, a profilelor din PVC etc.

Pentru ca toate aceste materiale să se bucure de o largă utilizare pe șantiere este necesar ca întreprinderile producătoare să se preocupe mai deosebit de reducerea costurilor unitare pentru a deveni competitive cu cele clasice, să le diversifice cit mai mult atit ca modele cit și coloristic spre a se evita monotonia construcțiilor.

Evoluția producției unor materiale de construcții în perioada 1975—1980 față de 1973 = 100%

RITMUL intens al construcțiilor din țara noastră impune asigurarea șantierelor cu cantități din ce în ce mai mari de materiale de construcții de bună calitate și într-o sortimentatie larg diversificată. În perioada 1976—1980 producția materialelor de construcții va cunoaște o nouă dezvoltare, în special cea care asigură industrializarea execuției lucrărilor. Producția de prefabricate din beton armat, de pildă, va spori în 1980 cu 76% față de 1975. Se va urmări totodată creșterea — pentru unele construcții — a dimensiunilor prefabricatelor, concomitent cu reducerea greutateii acestora prin folosirea de elemente asociate (beton, lemn, aluminiu, polimeri). Aceasta va permite efectuarea în unitățile specializate și a unor lucrări de montaj, putîndu-se livra șantierelor camere gata montate — inclusiv instalațiile interioare și chiar racordurile. Produsele vor fi prevăzute cu grad ridicat de finisare, iar în unele cazuri (la panouri de fațadă, cabine sanitare

OPTIMIZAREA TRANSPORTURILOR AUTO

CONDOCEREA planificată a economiei permite dezvoltarea transporturilor ca sistem unitar, organic și eficient integrat în macrosistemul economico-social. Sint create în acest fel condiții optime pentru raționalizarea transporturilor prin apropierea industriei de sursele de materii prime și locurilor de consum, cooperarea dintre întreprinderi, reducerea la maximum a transporturilor încrucișate și repartizarea judicioasă a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării.

În cadrul preocupărilor permanente ale conducerii partidului și statului nostru pentru optimizarea transporturilor, o atenție deosebită a fost acordată utilizării cit mai eficiente a mijloacelor din parcul auto și reducerii la maximum pe această cale a consumului de combustibili și în general de energie.

Perfectonarea cadrului organizatoric

PREVEDERILE Decretului nr. 620/1973 au legiferat aplicarea unor măsuri în vederea folosirii cu maximum de eficiență a carburanților și a economisirii acestora. În acest scop, întreprinderile, centralele, ministerele și celelalte organe centrale ale administrației de stat, comitetele executive ale consiliilor populare, deținătoare de parș auto sint obligate ca, anticipat încheierii contractelor economice, să elimine transporturile neraționale de mărfuri pe rute ocolite sau încrucișate și să optimizeze fluxurile de transport pentru materialele de masă și de uz general. De asemenea, prevederile includ obligativitatea ca fiecare întreprindere să asigure utilizarea autocamioanelor și a celorlalte autovehicule pentru transportat mărfuri generale la capacitatea nominală și să extindă la maximum utilizarea remorcilor în vederea creșterii capacităților de transport și reducerii consumului de carburanți. La remorci, de pildă, s-a prevăzut ca numărul lor la 100 camioane apte pentru a le tracta să crească de la 69 buc. în 1974 la peste 75 în anul în curs.

Pentru aplicarea în mod unitar a acestor prevederi, Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe și Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor, în calitate de coordonatori, au efectuat propuneri pentru optimizarea transporturilor cu mijloace auto pe baza unui program de măsuri menit să conducă la îmbunătățirea radicală a acestei activități. Acțiunea se impunea cu deosebită acuitate cu atât mai mult cu cât se înregistrau încă unele transporturi auto încrucișate, trasee paralele, curse în gol. La acestea se adăuga în unele cazuri capacitatea medie redusă a vehiculelor din parcul auto, ponderea scăzută a utilizării remorcilor (tabelul nr. 1) etc.

Ca urmare, întreprinderile, centralele industriale, coordonatorii de balanță, ministerele, celelalte organe centrale ale administrației de stat, precum și comitetele

executive ale consiliilor populare beneficiare de transporturi sau deținătoare de parș auto au trecut, pe de o parte, la definitivarea imediată a calculului de optimizare pentru materiile prime și materialele de masă, spre a elabora în timp util

„Transportul rutier de mărfuri va crește în 1980 cu 26—28 la sută față de anul 1975, fiind orientat spre distanțe mici. Parcul auto va fi dotat cu autocamioane, autobasculante și autotractoare de mare tonaj, precum și cu remorci corespunzătoare, ceea ce va permite ca, la nivelul anului 1980, practic întregul parc de autocamioane apt de a tracta remorci să fie dotat cu aceste mijloace. Se va urmări rezolvarea în bune condiții a problemei transportului de călători, prevăzându-se dotarea cu autobuze de mare capacitate și confort sporit; volumul transportului rutier de persoane urmează să crească în cincinal cu 55—60 la sută”.

(Din Directivele Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român)

planurile operative de transport în vederea derulării ritmice a traficului, iar pe de altă parte la elaborarea unor programe de optimizare pentru efectuarea tuturor transporturilor.

Programele de optimizare: obiective...

LA ELABORAREA programelor de optimizare a transporturilor auto s-a ținut în primul rind seama de următoarele aspecte:

- stabilirea punctelor de desfacere și a surselor de aprovizionare să se țară la distanțe cit mai scurte, spre a elimina transporturile neraționale și pe rute ocolite;
- evitarea folosirii mijloacelor de transport auto pe distanțe lungi;
- elaborarea graficelor de expediție să se facă în loturi optime de transport, creînd astfel condiții ca livrarea mărfurilor să se execute pachetizat, paletizat, containerizat sau transcontainerizat;

- corelarea adecvată a graficelor de livrări-primiri (mai ales în relațiile de colaborare și cooperare între diferite unități economice) care să conducă la folosirea completă a mijloacelor de transport în ambele sensuri;

- organizarea fluxurilor de transport în așa fel încît să se asigure o utilizare rațională a capacității nominale a autovehiculelor;

- distribuire teritorială mai judicioasă a parcului de autovehicule.

Totodată, pentru desfășurarea ritmică și eficientă a întregii activități economice este necesară adoptarea unor asemenea măsuri care să permită ca toate autovehiculele de marfă din parc să fie dotate cu contoare kilometrice sau tahografe în funcțiune, elaborarea (cu avizul M.T.Tc), cunoașterea și utilizarea criteriilor de exploatare a autovehiculelor speciale (vehicule cu caroserie specializată pentru transport de animale, autocisterne, autobasculante, autofurgoane izoterme sau frigorifice, autovehicule pentru lucrări de gospodărie comunală și salubritate) etc.

Este de relevat faptul că prin aplicarea consecventă a programului de optimizare a folosirii parcului auto se preconizează reducerea pretului de cost și a taxelor de transport cu circa 100 milioane lei anual și realizarea unei economii de 9000 tone combustibil convențional pe an. Lucru pe deplin realizabil, dacă ne gândim că reducerea normei de consum de benzină cu 0,0036 tone/1000 tone km la parcul intern și cu 0,0019 tone/1000 tone km la parcul public a însemnat doar la nivelul anului 1974 o economie de 50 000 tone benzină.

Totodată, în 1975, față de 1974, este prevăzută — în relații auto optimizate — o sporire substanțială a volumului mărfurilor expediate cit și la indicatorii „parcursul mărfurilor” și „parcursul călătorilor”, tendință care se va accentua puternic în 1980 (vezi tabelul nr. 2).

...și mijloace de realizare

TRADUCEREA în fapt a acestor prevederi de optimizare implică, în principal, următoarele sarcini:

- încheierea contractelor economice de livrare să se facă pe baza calculului prealabile de optimizare a relațiilor de transport și a repartizării acestora între mijloacele de transport;

Tabelul nr. 2

Dinamica unor indicatori caracteristici în transportul optimizat auto				
Anii	Parcursul expeditat (mil.t)	Parcursul mărfurilor (mil.t km)	Parcursul călătorilor (mil.căl.km)	Parcursul mărfurilor și călătorilor (mil.t km, conv.)
1974	317	6500	12925	8626
1975	332	6640	14280	9210
1980	425	8500	23000	12640

Tabelul nr. 1

Dinamica parcursului mărfurilor transportate cu mijloace auto - milioane tone kilometri -			
	1972	1973	1974
Transporturi automarfa - total	16172	16753	19587
1. Transporturi marfuri cu autovehicule din care:	15462	15933	18327
- cu autovehicule peste 1,5 tone	11447	12101	12494
2. Transporturi marfa cu remorci	710	820	1060

● repartizarea rațională a volumelor și relațiilor de transport să aibă la bază criteriile economice ;

● optimizarea fluxurilor de transport a produselor neincluse în nomenclator se va efectua de unitățile producătoare, cu consultarea întreprinderilor beneficiare pe bază de program, alegerea mijlocului de transport în acest an urmînd să se facă prin folosirea indicatorului de distanțe economice ;

● obligativitatea unităților deținătoare de parc auto de a întocmi, pentru toate transporturile, programe de optimizare care să asigure o utilizare cât mai eficientă a autovehiculelor din dotare. La elaborarea acestor programe se va avea în vedere minimizarea parcursurilor și maximizarea utilizării capacităților de transport și utilizării parcursului ;

● folosirea intensivă a parcului auto și de remorci, a capacităților de transport, precum și satisfacerea corespunzătoare a beneficiarilor ;

● emiterea de către ministere și organe centrale deținătoare de autovehicule speciale a unor instrucțiuni specifice utilizării acestora ;

● obligația unităților de a stabili personalul însărcinat cu elaborarea și urmărirea programelor de optimizare, precum și delegatul din partea conducerii unității care coordonează această activitate.

Tabelul nr.3

Evoluția normei de consum de combustibil convențional în transporturile auto

Transporturi marfă		Transporturi călători	
-t.c.c./1000 t - km -		-t.c.c./1000 km -	
1974	0,105	1974	0,468
1980	0,064	1980	0,415

Pentru crearea condițiilor necesare desfășurării procesului de optimizare a transporturilor cu eficiență sporită s-a trecut cu începere de la I.I.1975 la reorganizarea generală a parcului de autovehicule prin înființarea a 39 de întreprinderi județene de transporturi auto și două întreprinderi în municipiul București. Constituirea întreprinderilor s-a făcut cu parcul existent în cadrul M.T.Tc. și cel preluat de la unitățile economice, respectiv cu acele autovehicule care erau destinate transporturilor de mărfuri generale și cu capacitatea peste 1.5 tone. Efectul concentrării parcului auto este evaluat la o economie de 22 500 tone combustibil convențional la nivelul anului 1975 și de 120 000 tone combustibil convențional la nivelul anului 1980.

S-a acționat de asemenea pentru efectuarea transporturilor de mărfuri pe bază de programe de transport coordonate și optimizate, pentru precizarea traseelor optime care să se înscrie în foile de parcurs, asigurînd totodată încărcarea la capacitate a tuturor autovehiculelor și eliminarea curselor fără încărcătură. Unitățile de transport auto din sectoarele forestier, și de construcții, de exemplu, au adoptat planuri de măsuri pentru ca transporturile să se execute în convoaie de autove-

hicule special organizate pentru unitățile pe care le deservește, eliminînd astfel sistemul de circulație individuală a autovehiculelor.

Tot în scopul îmbunătățirii utilizării mijloacelor de transport, al reducerii timpului de circulație a mărfurilor și al sporirii vitezei comerciale, Consiliul de Miniștri a aprobat un program de măsuri, ale cărui sarcini vizează în special :

1 Dezvoltarea depozitelor și fronturilor de încărcare-descărcare, introducerea mijloacelor moderne de mecanizare a operațiunilor de încărcare-descărcare a mijloacelor de transport care trebuie efectuate în termenele stabilite și fără întrerupere.

2 Reducerea imobilizărilor în reparații a mijloacelor de transport prin :

● asigurarea operativă a pieselor și a pregatelor de schimb, cit și desfășurarea reparațiilor în două sau trei schimburi ;

● revizuirea actualelor reglementări privind normele de întreținere și reparații, în scopul reducerii cheltuielilor de exploatare și a consumurilor generate de menținerea în parc a unor autovehicule cu un grad avansat de uzură ;

● creșterea calificării și policalificarea personalului de exploatare, întreținere și reparații.

3 Executarea transporturilor pe bază de contracte economice anuale de prestații de transport. Atît organizațiile de transport cit și cele expeditoare au obligația conform acestei măsuri de a încheia pînă la 31 decembrie a anului ce precede anul de plan (în baza dispoziției Legii nr. 71 din 1969) contracte anuale de prestații de transport.

4 Studiile de dezvoltare a parcului auto au fost încadrate totodată și în programul de fabricație al Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini atît în ceea ce privește tipurile de autovehicule cit și volumul fabricației acestora.

Introducerea în fabricația de serie a întreprinderilor constructoare de mașini a unor noi tipuri de autovehicule moderne, cu consum redus de combustibil — acțiune în plină desfășurare — este cu atît mai necesară cu cit menținerea aceleiași structuri de parc auto în 1980 — ca și în anul 1973 — ar necesita o dublare a numărului vehiculelor, iar consumul de combustibil ar fi mai mare în 1980 cu circa 800 000 t.c.c.

Orientările cuprinse în planurile de dezvoltare ale acestui sector de activitate pentru anii 1975 și 1976—1980 conduc în ansamblul lor la o folosire rațională a combustibililor (tabelul nr. 3) În plus, respectarea și îndeplinirea sarcinilor prevăzute vor face ca numărul autovehiculelor necesare în 1980 să nu depășească pe cel existent, ceea ce se finalizează practic în dublarea productivității muncii conducătorilor de autovehicule în viitorul cincinal.

Aplicarea operativă și consecventă a măsurilor prezentate este menită să contribuie la sporirea aportului transporturilor la efortul general de făurire a economiei moderne românești.

D. STRUNGARU

DIN CRONICA ÎNTRECERII

PRODUSE PESTE PLAN

● Colectivele de mineri din Valea Jiului au livrat unităților beneficiare din țară, peste prevederile de plan pe 8 luni a.c. 83 000 tone de cărbune energetice și coesificabil.

● Furnaliștii reșițeni, care au elaborat în plus în luna august, în medie pe zi, peste 150 tone de fontă, mențin același ritm ridicat de producție și în primele zile ale lui septembrie. Topitorii de la furnale au mărit la peste 17 000 tone fontă producția suplimentară realizată de la începutul anului și pînă acum.

● De la începutul anului, colectivele Centralei industriale de mașini și aparataje electrice Craiova au livrat economiei naționale un plus de motoare care pot produce aproape 2 miliarde kilowați/oră energie electrică pe an, o locomotivă electrică de 5 100 kW, instalații electronice ș.a.

● Lucrătorii din bazinul forestier Rădăuți au realizat în acest an o producție marită în valoare de 8,3 milioane lei peste prevederile de plan la zi, concretizată, în circa 2 000 metri cubi busteni de rășinoase și fag, 3 800 metri cubi cherestea ș.a.

ECONOMII

● La întreprinderea „Electroputere” s-a economisit de la începutul anului o cantitate de metal ce poate servi la fabricarea a zece locomotive Diesel-electrice de 2 100 CP. De asemenea, tot în județul Dolj, chimiiștii Combinatului din Ișalnița și constructorii de mașini agricole de la întreprinderea „7 Noiembrie” au realizat importante economii de metal.

● Mecanicii și fochiștii din Stația C.F.R. Simeria, aplicînd inițiativa „Să remorcăm toate trenurile din programul unei zile cu combustibil economisit într-o lună” au înscris la capitolul economii 1 000 tone combustibil convențional.

● Prin îmbunătățirea tehnologiei de lucru, reproiectarea mașinilor de spălat rufe și introducerea unui procedeu mai eficient de tăiere a tablei, la Întreprinderea mecanică Cugir, s-a economisit de la începutul anului o cantitate de metal echivalentă cu materia primă necesară pentru fabricarea a 46 de tractoare.

REZULTATE BUNE PE ȘANTIERE

● Pe șantierele de la Combinatul de fier de la Alesd, la Schela de la Suplac, Complexul C.F.R. și Avicola, sînt înregistrate rezultate deosebite, fapt care va permite ca la sfîrșitul trimestrului III constructorii și montorii din Bihor să atingă cota de 80 la sută din planul anual.

● Muncitorii, inginerii și tehnicienii grupului de șantieră din Slatina au realizat pînă acum peste 70 la sută din planul anual de investiții.

● Grupul de șantieră de construcții căi ferate Drobeta-Turnu Severin a materializat, cu 125 de zile mai devreme, ultimele obiective de investiții înscrise în planul anual pentru județul Mehedinți.

● Noua capacitate industrială de elemente galvanice din cadrul întreprinderii „Electrobanat” din Timișoara a atins, înainte de termen, parametrii de producție proiectați. Aici se fabrică acum, în premieră în industria noastră electrotehnică, bateriile R-14, în carcasă metalică.

Cincinalul revoluției tehnico-științifice

Semnificațiile unui raport cheie: **TEHNOLOGIE — ECONOMIE**

ÎN ECONOMIA proceselor de fabricație, tehnologia — denumire sub care se înțelege ansamblul metodelor de lucru folosite — joacă un rol foarte însemnat. Trebuie combătute acele opinii care, subliniind ponderea relativ redusă a manoperei în prețul de cost al unei mașini, de exemplu, apreciază că resursele eficiente de reducere a costurilor trebuie căutate exclusiv în cheltuielile materiale. În realitate, efectele economice ale reducerii manoperei specifice, prin perfecționarea tehnologiei, se manifestă nu numai direct, sub forma reducerii consumului de muncă, ci mai ales indirect, prin valorificarea mai bună a echipamentelor și spațiilor de producție. Nu o dată munca neobosită și inițiativa inovatoare a lucrătorilor din întreprinderi au demonstrat că „fabrica poate da mai mult“, și aceasta nu prin intensificarea eforturilor, ci prin analiza critică a metodelor folosite, prin reproiectarea tehnologiei și reorganizarea pregătirii fabricației la nivelul posibilităților noi create de introducerea continuă a tehnicii avansate.

Avantajele economice care se pot obține, de exemplu, prin generalizarea sudurii semiautomate în atmosferă protectoare în locul sudurii cu electrozi, reprezintă nu numai o reducere de câteva ori a timpului de lucru, ci și posibilitatea de a crește cu zeci de procente producția de ansamble sudate pentru utilajele tehnologice pe aceeași suprafață de producție, fără a investi în

noi hale industriale. La fel, prin extinderea montajului „glijant“, în locul montajului staționar, practicat astăzi în cele mai multe sectoare de producție în serie mică și mijlocie, se obține nu numai o reducere de 30—60% din manopera actuală de montaj, ci și scurtarea ciclurilor de fabricație, reducerea apreciabilă a imobilizărilor în producția neterminată și o calitate superioară a produselor. Ambele exemple (și multe altele similare) se referă la tehnologii aplicabile unei ponderi însemnate din producția industriei constructoare de mașini, de unde rezultă efectele economice ridicate care pot fi mobilizate pe această cale.

O caracteristică comună a tuturor acestor tehnologii noi sau îmbunătățite o constituie ceea ce am putea numi exactitatea. A crescut continuu exigența asupra respectării riguroase a disciplinei tehnologice. Cu cât s-au perfecționat mai mult metodele de fabricație, cu atât a devenit mai necesară stăpînirea în limite restrinse a calității materialelor, folosirea unor scule de cea mai bună calitate, încadrarea în limitele prescrise a tuturor parametrilor tehnologici. În fine, cu cât a devenit mai scurt timpul necesar pentru efectuarea operațiilor tehnologice propriu-zise, cu atât se impune mai insistent realizarea sistematică a tuturor condițiilor organizatorice de care depinde desfășurarea continuă a procesului productiv.

Cadru organizatoric propice aplicării tehnologiilor moderne

EXPERIENȚA acumulată ne-a dovedit importanța deosebită a ceea ce am putea numi în mod sintetic „condițiile organizatorice“ ale introducerii și extinderii tehnologiilor noi. Nu sînt rare cazurile în

care o tehnologie nouă, bine pusă la punct prin experimentarea în laborator, sau chiar la scară semiindustrială, nu dă rezultatele economice scontate atunci cînd e introdusă în procesul de fabricație, deoarece implementarea noilor metode a fost studiată strict din punctul de vedere al aspectelor tehnice, specifice procesului, neglijîndu-se tocmai necesitatea satisfacerii acelor „condiții organizatorice“ la care ne-am referit.

Iată, de exemplu, atelierul mecanic al unei întreprinderi, în care prelucrările se fac pe mașini universale, cu o dotare minimală în scule speciale; planificarea și programarea se limitează la urmărirea unor comenzi scadente în luna în curs, iar circulația pieselor se asigură de maeștrii atelierului. În acest atelier se introduce, la un moment dat, un „sistem de prelucrare“, respectiv un complex de mașini-unelte specializate pentru prelucrarea unei anumite categorii de piese, să spunem axe canelate. Din calcule a reieșit că ciclul de prelucrare a acestor piese se va reduce sensibil, se vor reduce timpurile de așteptare între operații, manopera specifică, prin diminuarea timpilor de mașină și de reglaj. Și totuși, după câteva săptămîni se constată că rezultatele sînt negative din toate punctele de vedere. O bună parte din timp linia a stat în gol de lucru, total sau parțial. S-au creat stocuri mari de piese între operații. Nici unul din obiectivele scontate n-a fost atins. De ce?

Analiza cauzelor scoate în evidență următoarele fenomene:

— planificarea și programarea continuă să se facă numai în funcție de termenul necesar pentru montaj, nu s-a asigurat o încărcare uniformă a liniei. Nu s-a urmărit pregătirea materialelor și semifabricatelor din timp. În consecință, linia a fost neîncărcată o decadă din trei;

— în lipsa unor criterii obiective de clasificare a reperelor posibil de prelucrat pe noua linie, o parte din reperele pentru care era destinată linia s-au lansat pentru prelucrare în restul atelierului, necesitînd suplimentarea manoperei; în același timp s-au repartizat spre prelucrare în linie piese care necesitau operații în afara liniei. Nefiind organizată urmărirea acestor operațiuni, ele nu s-au făcut la timp și piesele n-au putut fi prelucrate în termenul prescris;

— conform organizării existente în vechiul atelier, asigurarea cu scule se făcea de fiecare muncitor în parte, de la distribuția de scule; negăsind scula necesară pentru piesa x, operatorul o lasă la o parte și se apucă de reperul Y. În cadrul noii linii de fabricație acest lucru nu mai e posibil, deoarece s-a redus rezerva de piese între operații. Muncitorul și mașina se opresc din lipsă de scule.

Enumerarea dificultăților de acest fel ar putea continua. Dar cele arătate sînt

Tabloul nr. 1

	Documentație tehnologică	Asigurarea cu materiale	Asigurarea cu scule
Tehnologii tip atelier	Itinerar tehnologic cu încărcarea sculelor, dispozitivelor și verificatoarelor speciale	Treapta 1 Materialele sau semifabricatele se aduc de operator de la magazie Treapta 2 Materialele se predau la locul de lucru de echipa de transport	Treapta 1 Asigurarea sculelor se face de operator de la distribuția de scule Ascuțirea centrală a sculelor e necesară Treapta 2 Setul de SDV se pregătește la distribuția de scule, pentru fiecare operație, predîndu-se operatorului la locul de muncă
Tehnologie tip celular	Itinerar tehnologic sau plan de operații cu indicarea tuturor sculelor E necesară clasificarea morfologică a pieselor E posibilă utilizarea tehnologiilor tipizate	Materialele și semifabricatele se predau la locul de lucru în cantitatea prescrisă, cu o rezervă de câteva ore	În cazul organizării celulare cu planuri de scule, reperele se găsesc în operații tip în dotatia permanentă a celulelor
Sisteme de prelucrare	Plan de operații analizat pînă la mînuiri	Alimentarea se face continuu	Sculele supuse uzurii sînt distribuite la locul de lucru în funcție de consumul specific normal. Înlocuirea lor se face de operator în funcție de uzură. Verificatoarele și dispozitivele există în dotatia permanentă a liniilor. Este necesară prereglarea sculelor complexe
Linii automate	Idem Operațiile sînt sincronizate. Este calculat consumul de scule	Alimentarea se face continuu putîndu-se reduce repede	Idem, cu deosebirea că înlocuirea sculelor supuse uzurii se face de reglaj la intervalele prescrise în documentație

suficiente ca să compromită eficiența economică a noii tehnologii. Dar e într-adevăr de vină tehnologia? Desigur că nu! Motivul insuccesului constă în faptul că, în paralel cu implementarea noii tehnologii, nu s-au luat și măsurile organizatorice necesare.

Tabelele nr. 1 și 2 prezintă sintetic cîteva din cele mai importante „condiții organizatorice” valabile într-un atelier de prelucrări mecanice. În prima coloană sînt înscrise cîteva „trepte tehnologice” care caracterizează nivelul tehnologic al fabricației respective și anume:

● tehnologie tip atelier = dotare cu mașini universale, grupate funcțional

● tehnologie tip celular = mașini universale și specializate diferite, grupate astfel încît să permită prelucrarea completă a unor categorii de piese similare

● sistem de prelucrare elastic = mașini specializate, așezate în linie, permițînd prelucrarea în flux a unei grupe de piese similare

● sistem de prelucrare automat (linie transfer) = grup de mașini speciale și specializate, legate prin transfer automat

Coloanele din tabelul nr. 1 se referă la ceea ce am denumit „sistemul DMS”, adică ansamblul de măsuri organizatorice care asigură pregătirea documentației, a materialelor și sculelor. Tabelul arată că, pe măsura adoptării unei tehnologii mai perfecționate, este nevoie ca documentația tehnologică să reflecte o analiză mai amănunțită, mergînd — în cazul sistemelor de prelucrare — pînă la studiul mînuirilor și la calcule de sincronizare a operațiilor efectuate pe fiecare loc de lucru.

Tehnologia tip celular și tipizarea tehnologiilor

INSTITUTUL de cercetări și proiectări tehnologice pentru industria construcțiilor de mașini promovează introducerea tehnologiei de tip celular în numeroase întreprinderi de utilaje de construcții, mașini agricole, armături ș.a. E important de reținut că introducerea tehnologiei de tip celular, care oferă importante avantaje economice, necesită, de asemenea, unele măsuri organizatorice, printre altele adoptarea unei clasificări morfologice a pieselor, care să permită dirijarea lor sistematică către o celulă sau alta în funcție de caracteristicile constructive și tehnologice. Este, de asemenea, deosebit de important faptul că tehnologia de tip celular conduce la tipizarea tehnologiilor. În cazul existenței unor tehnologii tipizate, elaborarea tehnologiei propriu-zise se reduce la:

— alegerea tehnologiei tip în funcție de codul piesei;

— normarea operațiilor prin introducerea în relații prestabile a dimensiunilor proprii ale piesei respective.

Adoptarea tehnologiilor tipizate este un pas important spre automatizarea pregătirii lucrului cu ajutorul calculatorului electronic și reducerea apreciabilă a cheltuielilor care se fac în acest scop în întreprinderile constructoare de mașini.

Măsuri organizatorice deosebite sînt necesare în legătură cu asigurarea locurilor de lucru cu scule și dispozitive. Adoptarea tehnologiilor superioare trebuie neapărat însoțită de pregătirea centralizată, la magazia de distribuție a sculelor, a lotului de scule și dispozitive necesar efectuării fiecărei operații în parte. Aceste scule se pregătesc pe o paletă, care se trimite la locul respectiv de lucru conform programului de producție stabilit.

În cazul liniilor automate, sculele de uzură trebuie înlocuite preventiv, la intervale prescrise de documentația tehnologică

	Planificarea și programarea	Lansarea și circulația reperelor	Urmărirea fabricației
Tehnologie tip atelier	Calculul încărcării se face periodic pe grupe de mașini similare, în ore Programarea se face pe grupe de mașini și pe reperi complete sau operații strangulate, indicîndu-se termenul de încheiere (decada, luna)	Lansarea se face pe comenzi, în ordinea programării produselor la montaj și a asigurării materialelor Circulația de la o operație la alta se asigură de maistru. Circulația reperelor terminate se asigură centralizat	Treapta 1 Urmărirea se face vizual pe bază de scadențar, grafic etc. Treapta 2 Urmărirea lansării se face în funcție de termenul de încheiere și de situația pregătirii (documentație, materiale, scule)
Tehnologie tip celular	Calculul încărcării se face continuu pe fiecare celulă în parte, în ore În cadrul celei programarea se face în funcție de: — termenul de livrare la montaj al piesei, durata ciclului de prelucrare, cerințele de încărcare uniformă a celei	Lansarea pe bază de program pe reperi Circulația în cadrul celei se asigură de maistru Circulația între celule se asigură în mod centralizat	Urmărirea prelucrării se face centralizat prin documentele de lucru care însoțesc fiecare lot de piese. Circulația pieselor se face în containere sau număr de containere reprezentînd un lot
Sisteme de prelucrare elastice	Încărcarea sistemului se face în unități naturale (buc.) Programarea se face pe reper	Lansarea pe bază de program pe reperi. Circulația în cadrul sistemului se asigură de personalul liniei Circulația între sisteme asigurată centralizat	Ca în treapta 2 de mai sus sau Treapta 3 Controlul centralizat al liniei prin înregistrator de producție, urmărind atît producția cît și stagnările pe cauze

că, pentru a preveni scoaterea din toleranțe a pieselor prelucrate sau ruperi de scule, care ar determina oprirea intempestivă a liniei și pierderi importante de producție.

Sisteme P.L.U. — utilizarea treptelor superioare ale tehnologiilor

CONDIȚIILE care trebuie asigurate prin activitatea de programare-lansare-urmărire a producției, denumită pe scurt P.L.U., sînt prezentate în tabelul nr. 2. Pentru folosirea eficientă a treptelor superioare de tehnologie este necesar ca sistemul P.L.U. să asigure încărcarea continuă, la maximum de capacitate, a tuturor mașinilor unelte. În acest scop, sistemul de programare trebuie să depășească faza uzuală în mai multe din întreprinderile noastre, în care programarea se face pe perioade (decadă, lună), căutîndu-se asigurarea unui anumit decalaj față de montaj. Sistemul perfecționat trebuie să permită luarea în calcul a următorilor parametri:

● termenul de livrare al piesei în funcție de prioritățile programului de producție;

● ciclul de prelucrare al piesei;

● capacitatea celei sau a liniei.

Aplicarea acestui sistem necesită, în cele mai multe cazuri, utilizarea mijloacelor electronice de calcul, care — astăzi — sînt la îndemînă.

Un alt factor important în cadrul sistemului P.L.U. îl reprezintă circulația și urmărirea pieselor pe parcursul procesului de producție. Odată cu introducerea tehnologiilor superioare este necesar să se generalizeze sistemul de urmărire centralizată a procesului cu ajutorul documentelor de lucru care însoțesc fiecare lot de piese și să se asigure, totodată, containerizarea și paletizarea 100% a circulației reperelor, față de care această urmărire este

mult îngreunată, dacă nu chiar imposibilă. Aceasta reprezintă primul pas spre introducerea urmăririi producției atelierelor de prelucrări mecanice și montaj cu ajutorul calculatorului electronic. În cazul amenajării liniilor de fabricație cu nivel înalt de automatizare este necesară introducerea concomitentă a sistemelor electronice de înregistrare centralizată a producției (procesografe) care țin atît evidența producției, cît și a stagnărilor clasificate pe cauze.

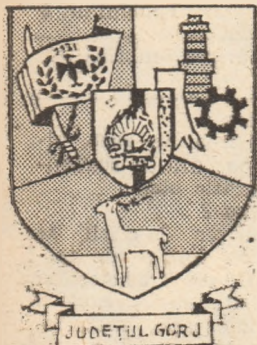
Interdependența strînsă „tehnologie-organizare” este la fel de evidentă și în alte faze ale procesului de fabricație.

★

ÎN ÎNTEPRINDERILE constructoare de mașini din țara noastră, introducerea tehnologiilor avansate se face în același ritm cu creșterea impetuoasă a capacităților de producție. Astfel, în producția de tractoare, autocamioane, autoturisme, este introdusă pe scară largă tehnologia prelucrării în linii de fabricație și în linii automate. În ultimul timp s-au făcut pregătirile necesare pentru amenajarea de linii de fabricație în producția de boghiuri sudate pentru vagoane, excavatoare hidraulice, precum și în alte unități producătoare de utilaje în serie mijlocie-mică și de părți componente ale acestora. În fabricația de mașini agricole s-a introdus și se extinde, cu bune perspective, organizarea celulară a fabricației.

Există condiții ca în această direcție, în viitorul apropiat, să se facă mult mai mult, atît în întreprinderile existente, care dispun de valoroase cadre tehnice de specialitate, cît și în noile capacități de producție, prin grija institutelor care concep tehnologiile. Aceasta impune, o dată mai mult, necesitatea organizării tuturor condițiilor necesare pentru ca sarcinile ce decurg din Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R. cu privire la planul cincinal 1976—1980, să poată fi realizate cu succes, aportul științei și tehnologiei făcîndu-se cît mai deplin simțit.

ing. Ion CRIȘAN

JUDEȚELE ȚĂRII PE TRAIECTORIA PROGRESULUI

GORJ

PORNIND de la o economie caracterizată în trecut printr-o industrie slab dezvoltată, județul Gorj și-a transformat de-a lungul anilor construcția socialiste structura economică, situându-se în prezent în apropierea județelor cu un nivel mediu de dezvoltare. Punerea în valoare a bogatelor resurse naturale, în primul rând de țiței și cărbune, a determinat diversificarea producției industriale, creșterea acesteia în 1973 de 22,6 ori față de 1950 și de 5,5 ori în comparație cu 1960.

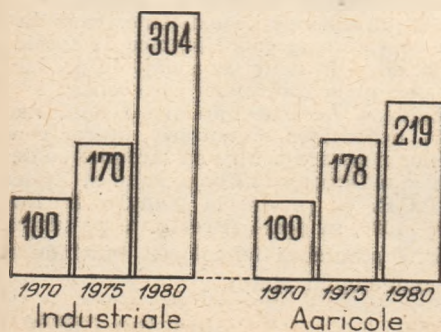
Investițiile alocate pentru dezvoltarea complexă economico-socială a județului au contribuit la construirea unor mari obiective industriale, între care: Combinatul de exploatare și industrializare a lemnului, Combinatul de lianți și azbociment, Intreprinderea de produse refractare Tg Jiu, o serie de exploatare miniere și termocentrale — între care cea de la Rovinari, Intreprinderea de utilaj minier Rogojelul etc. Ca urmare în 1975 în județul Gorj se realizează 52,7% din producția de cărbune a țării, 18,8% din producția de ciment, 6,2% din cea de energie electrică, iar în 1980 se va realiza 72% din producția de cărbune și 27,6% din cea de energie electrică.

În producția globală industrială a județului în anul acestuia mai mare pondere o dețin extracția combustibililor (cărbune și țiței) cu 40%, energie electrică 18,3%, materiale de construcții 15,3%.

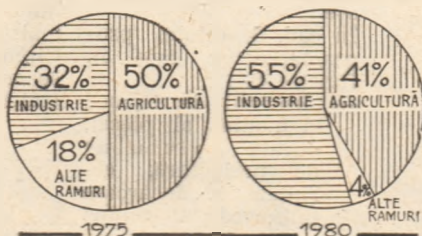
Conform prevederilor, volumul producției industriale va crește în 1980 de cca. 2,8 ori față de 1975. La obținerea acestei producții, în general la dezvoltarea județului, vor contribui și importante investiții ce vor fi realizate în perioada 1976—1980, și care vor depăși tot ceea ce s-a investit în județ în toate cincinalele precedente. Vor fi puse în funcțiune peste 40 obiective economice, între care încheierea construcției termocentralei de la Rovinari, primul grup de la termocentrala de la Turceni, care va fi cea mai mare unitate de acest fel, prima hidrocentrală din cadrul complexului hidrotehnic și energetic Cerna—Motru—Tismana, extinderea capacității minelor și carierelor din actualele bazine Motru și Rovinari

Graficul nr. 1

DINAMICA PRODUCȚIEI

Graficul nr. 2
STRUCTURA POPULAȚIEI OCUPATE

și deschiderea exploatărilor într-un bazin nou, cel din Jiț, noi întreprinderi producătoare de bunuri de consum etc. Direcțiile principale ale dezvoltării industriei gorjene sînt energia și cărbunele, ramuri la a căror dezvoltare județul este chemat să aducă o contribuție substanțială. De altfel, peste trei pătrimi din fondurile de investiții vor fi destinate acestor două ramuri.

În pas cu cerințele unei economii moderne, agricultura județului înaintază treptat spre intensificarea producției în primul rînd pe suportul mecanizării lucrărilor și extinderii folosirii îngrășămintelor chimice. În Gorj, județ în care condițiile de relief îngreunează mecanizarea, suprafața arabilă ce revenea la un tractor în anul 1973 se micșorase la 108 ha față de 645 în 1960; cit privește îngrășămintele chimice, volumul acestora era în 1973 de peste 3 ori mai mare față de 1965. Ca atare și volumul producției globale agricole a înregistrat creșteri spectaculoase, urmînd să fie în 1975 cu 78% mai mare decît în 1970, iar în 1980 cu 23% mai mare față de 1975. Încă un element specific: ramura principală a agriculturii județului este zootehnia, ponderea producției animale reprezentînd încă în 1973 ca. 55%.

Corespunzător creșterilor ce se vor înregistra în economia județului, se vor produce modificări și în ce privește structura lucrătorilor. La nivelul anului 1980 cca. 55% din populația ocupată va lucra în industrie și numai 41% în agricultură, față de 32% și respectiv 50% în 1975. Pe de altă parte, intensificarea ritmului de creștere a industriei va duce la crearea în anii viitorului cincinal a 25 000 noi locuri de muncă. Pentru asigurarea unor condiții de muncă și de viață corespunzătoare oamenilor muncii de pe aceste meleaguri în anii actualului cincinal se construiesc peste 5 700 apartamente, o casă de cultură a sindicatelor, un spital cu 700 locuri, urmînd ca în viitorii cinci ani să se realizeze încă 12 000 apartamente, trei licee de specialitate, creșe, grădinițe, săli de clasă și alte obiective social-culturale.

Puternic integrat în procesul industrializării socialiste, județul Gorj își mobilizează toate forțele materiale și spirituale pentru a-și aduce o contribuție tot mai mare la dezvoltarea și înflorirea multilaterală a societății românești.

S. G.

TRIBUNA ECONOMISTULUI

Operativitate în asigurarea bazei materiale a planului

PERFECTIONAREA mecanismului aprovizionării tehnico-materiale reprezintă desigur o necesitate stringentă, dar și o problemă complexă. O contribuție în acest sens ar trebui să vină scama și de următoarele aspecte:

1. **Eliminarea decalajelor substanțiale față de termenele legale dare apar la încheierea contractelor economice.** Una din cauzele de decalare constă în nerespectarea termenelor din metodologie chiar de către forul care a emis-o. De exemplu, pentru anul 1976, transmiterea cotelor aprobate prin anumite balante sintetice la ministere, centrale și unități — operație ce revenea Ministerului Aprovizionării — s-a efectuat cu o depășire de 46 zile față de termenul din metodologie.

Menționez totodată, că, în metodologia emisă inițial de Ministerul Aprovizionării, s-a prevăzut că toate termenele se vor decala în raport de data aprobării planului. Reglementările din luna iulie a.c., inițiate tot de Ministerul Aprovizionării, stabilesc însă:

- depunerea desfășurătoarelor conform noilor cote aprobate pînă la 10 august;
- emiterea repartițiilor de către coordonatorii de balanță pînă la 30 august.

Așadar, coordonatorul de balanță i se lasă 20 zile pentru elaborarea balanțelor analitice — inclusiv optimizarea transporturilor — și emiterea repartițiilor în loc de 56 zile cit avea prin metodologia inițială. Este greu, în aceste condiții, ca cordonatorul de balanță să reușească să emită toate repartițiile pînă la 30 august. Numai optimizarea transportului la calculator durează 10—15 zile.

Înlăturarea acestei neconcordanțe necesită, după părerea noastră, stabilirea unor termene mai corespunzătoare, deoarece în acest domeniu există deja acumulată o vastă experiență.

2. **Înlăturarea refuzului furnizorilor de a contracta în baza și la nivelul repartițiilor emise.** Principala cauză a acestei situații o constituie necorelarea care se mai produce uneori între nivelurile de producție stabilite și prevederile planului de aprovizionare sau între resursele și destinațiile din balanțe.

O altă cauză a refuzului de a se contracta la nivelul repartițiilor emise o constituie înseși unele aspecte ale metodologiei de elaborare a planului de aprovizionare, care reflectă întotdeauna complexitatea acestei activități. Este normal ca necesarul de aprovizionat stabilit în aprilie (cu 8 luni înaintea anului de plan), deci înainte ca planul de producție să fie definitivat, să sufere modificări în raport de modificările din planul de producție. De altfel, planul de producție se schimbă chiar și în cursul anului de plan în unele întreprinderi datorită mai multor cauze cum sînt:

- cerința de înnoire și modernizare permanentă a produselor;
- sosirea neritmică a importului;
- majorarea producției unor sortimente în scopul compensării nerealizării altora;
- mărirea sau diminuarea consumului în raport de condițiile atmosferice;
- adaptarea structurii producției la cerințele beneficiarilor.

Or, metodologia actuală este deficitară în ceea ce privește corelarea operativă a planului de aprovizionare cu necesitățile reale ale producției stabilite pe parcursul definitivării și executării planului de producție. Necorelările aparute în cursul anului de plan uneori nu-și pot găsi rezolvarea, iar consecința acestei situații o constituie fie lipsa de materii prime, fie stocuri supranormative.

ec. S. CORNELIU

(Continuare în pag. 32)

● Fondurile proprii și împrumutate — un ansamblu, dar și o alternativă cu profunde implicații și semnificații economice ● Condițiile climatice influențează producția agricolă anuală, nu însă și dezvoltarea economică pe termen lung ● Cum se respectă procentul minim prevăzut pentru acumulare? ● De la 2 la 40 de mii lei alocați pentru dezvoltare la 100 ha, un evantai prea larg ● Un triptic economic în actualitate: obiectivele intercooperatiste, concentrarea fondurilor și eficiența investițiilor.

Din experiența județului Cluj

EFORTUL PROPRIU — BAZA CONSOLIDĂRII ECONOMICO — ORGANIZATORICE A COOPERATIVELOR AGRICOLE

NATURA procesului de producție agricolă generează o serie de particularități în ce privește structura mijloacelor de producție, sursele de obținere a acestora, modul de țineră a evidențelor, mobilizarea la buget a cotei părți de venit cuvenit statului și altele. Ca urmare, în economia cooperativelor agricole de producție indicatori, ca: producție globală, producție netă, fond de dezvoltare și multe alte fonduri de care dispun cooperativele agricole pentru buna desfășurare a activității lor au un conținut specific.

Fondurile unităților agricole cooperatiste alcătuiesc o categorie economică complexă, exprimând forma social-economică de existență și funcționare a mijloacelor materiale și bănești de care ele dispun. În cea mai mare parte, înzestrarea cooperativelor îmbracă forma fondurilor de producție și de circulație. În afara acestora mai există și așa numitele fonduri neproductive, alcătuite din clădirile neproductive și din cele cu scopuri speciale. Fondurile unităților economice au, în general, o

dublă semnificație: aceea de disponibilități de mijloace materiale și financiare, cum sînt: fondurile de producție, de circulație, de dezvoltare și consum și aceea de totalități de bunuri și mijloace financiare destinate unei unități economice pe o durată limitată de timp, de regulă pe o perioadă de gestiune de un an. Înainte de a analiza aspectele privind formarea și folosirea fondurilor cooperativelor agricole este necesar a insista și asupra modului cum are loc repartizarea producției obținute. Potrivit normelor statutare, din producția în natură rezultată se înlocuiesc cheltuielile efectuate sub această formă, respectiv acoperirea stocurilor de semințe, a nutrețurilor și a fondului de rezervă. Din producția în natură trebuie satisfăcute și obligațiile în produse pentru lucrările executate de stațiunile pentru mecanizarea agriculturii. De reținut că o parte a lucrărilor prestate de S.M.A., consumurile de îngrășăminte chimice, insectofungicide și plata obligațiilor față de stat se achită în numerar. Cantitatea de produse și bani rămase constituie producția netă, din care se alocă cel puțin 18 la

sută pentru fondul de dezvoltare, restul fiind destinat consumului individual și social.

Fondul de dezvoltare este utilizat în vederea realizării investițiilor necesare (plata materialelor de construcții, a utilajelor și instalațiilor procurate, remunerarea specialiștilor utilizați la astfel de lucrări), rambursarea creditelor de investiții scadente, a creării rezervei în natură destinată extinderii activității productive (semințe, nutrețuri etc.) și, în unele cazuri, pentru alocarea la fondul social al asociațiilor economice intercooperatiste a unor fonduri statutar constituite. Dimensiunile fondului de dezvoltare sînt date de venitul global al cooperativelor (care, la rîndul lor, sînt determinate de potențialul economic al acestora, de felul cum este utilizat, de modul cum este organizată producția și munca, de spiritul gospodăresc ce se manifestă în gestionarea și cheltuirea în scop productiv a tuturor mijloacelor de producție de către toți cooperatorii) și de proporția în care se stabilește fondul de dezvoltare și cel de consum.

Averea obștească — mai bine gospodărită

ALOCĂRILE anuale la fondul de dezvoltare și ritmul anual de creștere al acestuia exprimă eficiența cu care este gospodărită averea obștească a cooperativelor agricole de producție. Din tabelul 1 se poate constata o creștere permanentă a averii obștești și a fondurilor fixe la 100 ha teren agricol, în ansamblu, rezultînd că în județul Cluj, în acest cincinal, prin eforturi mai intense din partea cooperativelor agricole și prin activitatea organelor bancare s-a reușit să se consolideze sub aspect economic un număr însemnat de unități.

Din datele tabelului se constată o creștere cu 38 la sută a fondurilor fixe ce revin la 100 ha teren agricol. Dacă la aceasta se adaugă și baza materială a S.M.A. care servesc în exclusivitate cooperativele agricole, se constată o creștere a fondurilor fixe cu 77 la sută. În multe unități, cum sînt: Căseii, Poiana, Cițcău, Unguraș, Triteni-Colonie valoarea averii obștești la 100 ha teren agricol depășește 450 mii lei.

Investițiile anuale ale cooperativelor agricole de producție se realizează atît pe seama fondurilor proprii, cît și a celor împrumutate. Este de la sine înțeles că este de preferat situația în care creșterea avuției obștești se realizează prin eforturi proprii și numai în unele cazuri, bine justificate, cu sprijin financiar din partea statului. Examinînd situația cooperativelor agricole din județul Cluj din acest punct de vedere constatăm că nu este satisfăcătoare (tabelul nr. 2).

Decalajul mare între cota de participare din fonduri proprii și împrumutate în 1974 față de 1971 nu poate fi pus nu-

TABELUL Nr. 2

Dinamica cheltuielilor de investiții și a fondurilor proprii în cooperativele agricole din județul Cluj (%)

	1971	1972	1973	1974
Volumele cheltuielilor de investiții	100	154	148	140
- din care:				
- fonduri proprii	100	133	140	61,5
Cota de participare:				
- din fonduri proprii	80	69	76	30
- din credite bancare	20	31	24	70

mai pe seama calamităților din ultimul an. Statul sprijină la nevoie cooperativele agricole cu credite pe termen lung, care trebuie restituite la scadență. De remarcat că dezvoltarea economiei cooperativelor agricole nu trebuie să fie axată preponderent pe ajutor financiar din afară. De altfel, numeroase unități au înțeles acest lucru, acționînd cu simț de răspundere și spirit gospodăresc în stabilirea fondului de dezvoltare (tabelul nr. 3) de unde rezultă o tendință pozitivă, de reducere a numărului unităților care alocă pentru fondul de dezvoltare, și de creștere a numărului celor care repartizează în acest scop procente tot mai ridicate. Dintre unitățile cooperatiste care au decis să majoreze cotele de alocare la fondul de dezvoltare pot fi exemplificate: C.A.P. Hășdate — 30%; C.A.P. Maia — 37%; C.A.P. Cuzdrioara — 29%; C.A.P. Jucu — 23% și altele. Totodată a crescut și numărul cooperativelor al căror fond de dezvoltare la 100 ha este de 10—40 mii de lei: de la 59 în 1970, la 75 în 1974. Trebuie arătat însă că într-un număr însemnat de unități, mai ales cele din zona de deal și submontană, fondul de dezvoltare la 100 ha este încă redus, de 4 mii lei la C.A.P. Călata, de 5 mii lei la C.A.P. Filea, de 2 mii lei la C.A.P. Lita și Morlaca etc.

În unitățile cooperatiste al căror fond de dezvoltare la 100 ha teren agricol este mai mic de 10 mii lei sînt necesare

TABELUL Nr. 1

Creșterea averii obștești și a fondurilor fixe la 100 ha teren agricol în cooperativele agricole din județul Cluj (%)

Specificare	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Valoarea averii obștești la 100 ha teren agricol	100	115	125	129	135	141
Fonduri fixe la 100 ha teren agricol	100	115	120	122	124	138

serioase eforturi de consolidare economico-organizatorică mai ales că acestea au avut o zestre materială redusă încă de la înființare. În astfel de cazuri se impune mobilizarea resurselor interne în condițiile acordării unui sprijin economic susținut din partea statului. În acest scop, pe baza reglementărilor stabilite în Legea 4/1974, cooperativele agricole de producție slab dezvoltate, cu sprijinul organelor agricole județene, au întocmit programe tehnico-economice complexe de redresare, menite să ducă într-o perioadă de 3—5 ani la creșterea producției, la consolidarea economico-organizatorică a acestora.

Acțiuni și măsuri concrete

În unitățile din județul Cluj a căror situație trebuia îmbunătățită, programele au cuprins acțiuni tehnice, organizatorice și economice evaluate la 182 milioane lei în vederea completării și aducerii în stare de funcționare a investițiilor realizate anterior, cum sînt: sistemele de irigare, desecări și îndiguiri; consolidarea plantațiilor de vii și pomi pe rod, completări de goluri; sisteme de alimentare cu apă; lucrări de combatere a eroziunii solului și altele. De aseme-

TABELUL Nr. 3

Gruparea cooperativelor agricole din județul Cluj după mărimea ponderii fondului de dezvoltare (%)

Ani	Numărul cooperativelor	Sub 10%	11-18%	19-26%	26-30%	peste 30%
1972	148	22	108	18	—	—
1973	148	20	100	23	4	1
1974	148	15	87	30	10	6

nea, au fost prevăzute acțiuni care să ducă la îmbunătățirea procesului de producție, ca de exemplu: aplicarea de îngrășăminte chimice la nivelul necesarului, procurări de semințe pentru culturi perene, insectifungicide, ierbicide și alte materii și materiale necesare amendării solului, întreținerea plantațiilor de vii și pomi și creșterea animalelor, îmbunătățirea tehnologiilor de producție, asigurarea retribuției muncii la nivelul planului etc. Pentru aceste cheltuieli, statul acordă credite speciale, rambursabile într-o perioadă de pînă la 5 ani.

În vederea folosirii raționale a ajutorului multilateral acordat de stat și punerea în valoare a tuturor resurselor materiale și umane locale pentru realizarea programelor de redresare, fiecărei unități i s-a repartizat un împrumut al statului din rîndul celor mai buni specialiști, cu multă experiență în conducerea și organizarea producției și a muncii în agricultură.

Consolidarea economico-organizatorică implică însă, în primul rînd, extinderea și modernizarea bazei tehnico-materiale a cooperativelor agricole, utilizarea ei cît mai deplină și eficientă, promovarea sistematică a factorilor intensivi de creștere a producției, ridicarea calificării cadrelor, perfecționarea relațiilor din unitate și a celor de colaborare cu alte întreprinderi. Totodată, aceasta implică respectarea cu strictețe a regulilor agrozootehnice, utilizarea de tehnologii corespunzătoare condițiilor specifice, un accent sporit pe cointeresarea materială, o perfecționare a organizării producției și a muncii. O atenție deosebită trebuie acordată integrării activității secțiilor de mecanizare în cea a cooperativelor și formarea sectorului de mecanizare, așa cum a stabilit de altfel Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R., la ședința din 26 august a.c.

În perioada 1970—1974 cooperativele agricole de producție din județul Cluj au înregistrat unele rezultate bune dar și unele oscilații în dinamica unor importanți indicatori economici (tabelul nr. 4). Față de 1970, luat ca bază, producția globală la 100 ha teren agricol și pe un cooperativ apt de muncă, precum și fondul de dezvoltare, cresc în 1972 și în 1974 și scad în 1973 datorită rezultatelor slabe obținute în producția vegetală și animală. Nu în toate cazurile însă pot fi invocate cauze obiective. Unități cu condiții pedoclimatice aproape identice au obținut producții diferențiate, potrivit modului de gospodărire și efortului depus în momentele hotărîtoare la întreținerea și recoltarea culturilor sau la îngrijirea și furajarea animalelor.

Pe de altă parte, trebuie să se înțeleagă că nu orice creștere a producțiilor asigură și o sporire a fondului de dezvoltare, ci numai cea obținută în condițiile reducerii sistematice a cheltuielilor materiale. Trebuie menținut la un nivel cît mai coborît volumul cheltuielilor de producție, indiferent de natura lor, pentru a nu se diminua în nici un an producția netă (din care se efectuează apoi repartizarea pentru fondul de consum și fondul de dezvoltare).

Problema repartizării cît mai juste a producției nete între cele două categorii de fonduri în raport de realitățile existente constituie o opțiune economică deosebit de importantă pentru cooperativele agricole de producție. Reglementările actuale prevăd că din producția netă cel puțin 18% va fi repartizată pentru dezvoltare, iar restul se alocă pentru fondul de retribuție a muncii și pentru contribuția la fondul de pensii și asigurări sociale, la fondul de ajutor în natură, la fondul social-cultural și sportiv și la fondul de rezervă pentru producție (semințe, furaje etc.).

Sub aspectul folosirii fondului de dezvoltare se poate afir-

ma că în județul Cluj nu toate cooperativele au cheltuit sumele destinate dezvoltării, pe bază de calcule tehnice și economice, ci după necesități de moment și cu speranța că evenimentele se vor produce așa cum s-a scontat. În efectuarea investițiilor o însemnată deosebită o are justa orientare spre activități rentabile. Astfel, C.A.P. Unguraș, printr-o bună orientare a fondurilor de investiții și o bună gospodărire și-a sporit averea obștească de la 2,0 milioane lei în 1958 la peste 11,5 milioane lei în 1975; o situație similară întîlnim și la C.A.P. Mihai Viteazu, Cîmpia Turzii, Luna, Cîțcău și altele. Sînt totuși unități cooperatiste care nu au analizat cu suficient discernămint necesitatea și oportunitatea obiectivelor de investiții.

Orientarea și concentrarea investițiilor

ÎN CINCINALUL actual investițiile în cooperativele agricole din județul Cluj au cunoscut altă orientare și anume aceea de concentrare a fondurilor într-un număr redus de obiective dar de importanță majoră; cuprinderea mai organizată a activității de investiții a dus la scurtarea termenelor de dare în folosință și la sporirea substanțială a eficienței lor economice.

O parte din fondurile de dezvoltare a cooperativelor agricole s-au cheltuit pentru obiective intercooperatiste de interes comun avînd eficiență economică ridicată. Cele 5 asociații intercooperatiste cu profil agricol din județul Cluj au realizat an de an beneficii sporite. În 1973, de pildă, Asociația economică intercooperatistă pentru creșterea și îngrășarea taurinelor Mihai Viteazu a obținut un beneficiu de 6 milioane lei, ceea ce pledează pentru continuarea în viitor a concentrării obiectivelor de investiții în asociații de îngrășare a taurinelor, a porcinelor și mieilor, de creștere și exploatare a vacilor pentru

TABELUL Nr. 4

Dinamica producției globale și a fondului de dezvoltare

în cooperativele agricole din județul Cluj (%)

Indicatorii	1970	1971	1972	1973	1974
Producția globală la 100 ha	100	97	101	89	108
Producția globală la o normă de categoria I-a	100	92	101	86	124
Producția globală pe cooperativ apt de muncă	100	91	118	103	137
Fondul de dezvoltare la 100 ha. teren agricol	100	107	138	99	155

lapte, de prelucrare și valorificare superioară a producției vegetale și animale, pentru realizarea de plantații intensive de vii și pomi și altele, domenii care asigură o eficiență ridicată fondurilor de dezvoltare cooperativelor agricole.

În 1975 unitățile cooperatiste din județul Cluj, dispun de un fond de investiții de 59 milioane lei care trebuie executat. Obiectivele principale vizează dezvoltarea pomiculturii (plantații noi) 150 ha; extinderea suprafeței cultivată cu viță de vie cu 40 ha; construirea de ferme de vaci cu capacitate de 600 locuri și construirea de adăposturi de oi cu 5000 locuri. În acest an, mergînd pe linia concentrării investițiilor, s-au constituit trei asociații de coordonare a activității economice în: a) *pomicultură*, în bazine consacrate, care vor efectua redresarea și modernizarea plantațiilor pe circa 885 ha și vor extinde plantațiile cu încă 395 ha (la alte unități se vor efectua modernizări pe 500 ha și plantații noi pe 60 ha); b) *viticultură* se vor planta 200 ha și vor fi modernizate alte 100 ha; c) *producția animală* se vor construi ferme de vaci pentru 5000 locuri, îngrășătorii de taurine în complexe pentru 6400 locuri, complexe intercooperatiste de creștere a porcilor de 15000 locuri și pentru ovine de 39000 locuri.

În cincinalul 1976—1980 baza materială a cooperativelor agricole va spori prin realizarea de noi obiective de investiții în valoare totală de 394 milioane lei, din care 175 milioane lei sînt credite pe termen lung, iar diferența va fi constituită din fonduri proprii. În cincinalul următor, amenajarea pașiișilor naturale pe 14000 ha, executarea unor lucrări de desecare pe 7100 ha, îndiguirea a circa 2000 ha, combaterea eroziunii solului pe 29100 ha, din care 3000 ha terenuri afectate de alunecări etc., vor constitui domenii prioritare în orientarea fondurilor de investiții.

Preocuparea susținută pentru creșterea neconținută a fondului de dezvoltare și a celorlalte fonduri sociale, pentru folosirea lor cît mai eficientă, în fiecare unitate agricolă cooperatistă va constitui, în continuare, una din sarcinile importante ale conducerilor cooperativelor agricole, ale organelor bancare, ale tuturor factorilor de răspundere din agricultura cooperatistă a județului Cluj.

dr. Aurel LOȘONȚI

directorul sucursalei județene Cluj
a Băncii pentru Agricultură
și Industrie Alimentară

CONDUCERE ORGANIZARE

CONSIDERAȚII ASUPRA FUNCȚIEI DEPRINDERILOR

LITERATURA economică din ultimul deceniu, are o oarecare răspundere în funcția deprinderilor ca expresie a influenței acestora asupra indicatorilor de eficiență economică. O asemenea funcție se bazează pe acumularea treptată a deprinderilor și dobândirea experienței în producție, un adevărat proces de învățare în timpul muncii, cunoscut sub denumirea de „learning by doing”. Ea este apreciată paralel cu funcția progresului tehnic, ambele fiind încadrate, uneori (¹), în funcțiile de producție și în modelele de creștere economică. Și în calculele concrete de eficiență este necesar să se țină seama de influența pe care o are acumularea deprinderilor asupra indicatorilor economici, cu deosebire în condițiile împlinirii tot mai strinse a învățămîntului cu producția și ale unei creșteri economice accelerate.

Acumularea deprinderilor este organic legată de unele măsuri de organizare a producției, care asigură o repetare a operațiilor identice sau asemănătoare și o anumită rutină în executarea mișcărilor și minuirilor, ceea ce înlătură mișcările inutile și reduce durata de execuție a celor strict necesare. Avem în vedere specializarea utilajelor și lucrătorilor, creșterea loturilor de fabricație, mărirea vechimii în același loc de muncă, reducerea fluctuației și efectuarea practicii în producție. Intensificarea acestor măsuri de organizare, menite să acumuleze deprinderi în procesul muncii, presupune cunoașterea mărimii efectelor pe care acestea le au asupra indicatorilor economici. Aceste efecte au unele regularități după gradul de intensificare a măsurii, putîndu-se exprima prin variația unui „coeficient al deprinderilor”

mai precis, al efectelor deprinderilor), cunoscut în domeniul loturilor de fabricație sub denumirea de „coeficient de rutină”.

Cunoașterea mărimii efectelor pe care le are acumularea deprinderilor, prezintă importanță și pentru stabilirea indicatorilor tehnico-economici de eficiență proiectați, aferenți perioadei de asimilare a produselor, în întreprinderile noi sau în cele existente, pentru determinarea normelor de muncă în perioada de asimilare și în vederea planificării judicioase a indicatorilor economici aferenți. De asemenea, în calculele economice de prognoză este important să se țină seama de efectul intensificării măsurilor de organizare care amplifică sau pot amplifica deprinderile.

Prin fotocronometrări și alte metode de observare și măsurare a timpului se poate stabili efectul pe care îl au deprinderile asupra reducerii consumului specific de timp pe operație și produs, atât al muncitorului cit și al mașinii, precum și creșterile corespunzătoare de productivitate directă. Cercetări în această privință au scos la iveală că un asemenea efect se poate prezenta sub forma unei funcții descrescătoare (însă numai pînă la o anumită valoare, sub care scăderea nu mai este posibilă, întrucît de la un anumit grad de repetare a operațiilor se ajunge la o eliminare completă a timpilor inutili). Se poate construi o funcție a deprinderilor și din punct de vedere al productivității muncii în formă directă, sau al costurilor și a beneficiului. În prezentul studiu analiza va fi limitată la acea funcție care exprimă influența acumulării deprinderilor asupra consumului de timp de muncă al muncitorului de bază.

● Metode de determinare a funcției deprinderilor

ÎN RAPORT cu timpul unitar (pe operație sau produs), deși se reduce în ultimă instanță la o curbă descrescătoare, de natură exponențială, funcția deprinderilor se exprimă prin diverse formule, între care mai importante ni se par :

a. Funcția J. R. de Jong² cu expresia :

$$t(r) = t_0 \left(M + \frac{1-M}{n_i^r} \right) \quad (1)$$

în care :

- $t(r)$ — timpul unitar cheltuit pentru fabricarea unei piese din lot, de ordinul i ;
- t_0 — timpul unitar pentru producerea primei piese din lot;
- M — coeficient de ireductibilitate (subunitar);
- r — exponent ce exprimă reducerea timpului unitar care variază în raport cu acumularea deprinderilor;
- n_i — numărul de ordine al pieselor din lot, pînă la lotul critic, adică acel lot ce corespunde timpului ireductibil.

Pentru a ușura înțelegerea formulei, ar trebui ca coeficientul de ireductibilitate (M) să fie interpretat sub forma ponderii

¹ Fr. Perroux. Comunicare la Colocviul româno-francez, București 1969 și Br. Jossa, Analisă economică del progresso tecnico, Milano, 1966, p. 53.

² E. Bolesch. Determinarea constantelor formulei lui J. R. de Jong referitoare la influența acumulării deprinderilor și aplicarea acestora la elaborarea normativelor de timp, pentru perioada de însușire, în revista „Organizare și salarizare”, I.D.T., nr. 4, 1969, p. 48.

timpului auxiliar care nu mai variază în raport cu acumularea deprinderilor. Acest lucru ar permite înlocuirea simbolului M cu g_c , în așa fel încît $1-M$ să reprezinte, în mod evident, ponderea timpului ce variază odată cu acumularea deprinderilor (notată cu g_v). Dacă se folosesc noile notații, funcția va căpăta următoarea expresie :

$$t(r) = t_0 \left(g_c + g_v \cdot \frac{1}{n_i^r} \right) = t_0 \cdot g_c + t_0 \cdot g_v \cdot n_i^{-r} = t_c + t_v \cdot n_i^{-r} \quad (2)$$

în care :

- t_c — timpul unitar limită sub care nu mai are loc nici o reducere (apărînd deci ca timp constant);
- t_v — timpul unitar variabil, în raport cu acumularea deprinderilor, corespunzător primei piese din lot

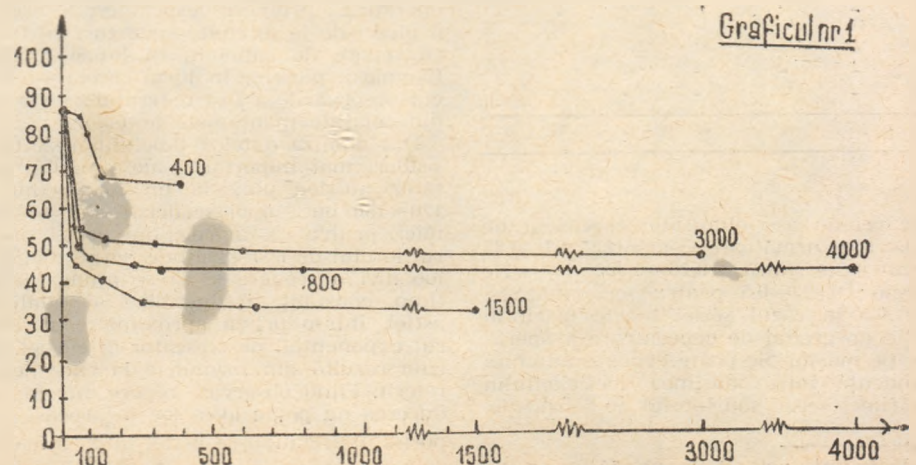
Mărimea $g_c + g_v \cdot \frac{1}{n_i^r}$, nu este alt-

ceva decît menționatul „coeficient de influență a rutinei” sau „grad de însușire a fabricației”, notat cu K_r , dependent de mărimea lotului :

$$K_r = g_c + g_v \cdot n_i^{-r} \quad (3)$$

Este evident că prin alăturarea mărimii la această relație, ținînd seama și de transformările menționate, așa numitul „coeficient al rutinei” devine o parte componentă a formulei (2).

b. Altă formă a funcției deprinderilor. Aprofundarea problemei a condus la construirea unei relații de alt tip care să reflecte în structura sa numărul neperian e , utilizat deseori în studii teoretice pentru cazuri de variație continuă, însă în alte

domenii decît cel al deprinderilor :

$$t_{(x)} = t_v + t_{v_0} \cdot e^{-v \cdot n_1} = t_v + t_{v_0} \cdot \frac{1}{e^{v \cdot n_1}} \quad (4)$$

în care :

e — numărul neperian = 2,718 ;

v — coeficientul mediu de scădere a timpului variabil prin creșterea cu o unitate sau o treaptă a lotului ;

Curba acestei funcții este tot de formă exponențială descrescătoare, timpul reducîndu-se pînă la valoarea t_v sub care nu mai poate scădea prin creșterea lotului de piese. Desigur, se poate concepe și o funcție care să se refere numai la evoluția părții variabile a consumului specific de timp, reductibilă pînă la zero, deși o mărime constantă și una variabilă există în toate cazurile. Diferența între asemenea forme se poate sesiza ușor dacă se construiesc grafice corespunzătoare.

e. **Determinarea în normative a mărimilor r și M (sau g.) din funcția deprinderilor.** Aceste mărimi se pot fixa în normative sau determina în cazuri concrete la întreprinderile în funcțiune. Aplicată la mărirea loturilor de fabricație, ele diferă în funcție de dimensiunea lotului, de natura operațiilor, de caracterul de repetare a lotului și de alți factori cum ar fi felul utilajului etc.

Tabelul nr. 1

Mărirea $t_{(x)}$ pe dimensiuni de lot, la v recerșă

Mărirea lotului de dimensiune reper și timpul corespunzător

nr. crt.	n_1	$t_{(x)}$	n_1	$t_{(x)}$	n_1	$t_{(x)}$	n_1	$t_{(x)}$	n_1	$t_{(x)}$
1.	1	0,30	1	0,30	1	0,30	1	0,30	1	0,120
2.	10	0,172	10	0,19	10	0,19	10	0,23	10	0,080
3.	25	0,101	24	0,16	25	0,15	24	2,62	24	0,075
4.	50	0,168	58	0,15	54	0,14	51	2,51	55	0,069
5.	158	0,157	138	0,14	125	0,12	115	2,43	130	0,062
6.	394	0,132	332	0,13	284	0,11	260	2,26	307	0,051
7.	-	-	795	0,12	642	0,10	500	2,04	721	0,048
8.	-	-	-	-	1489	0,10	2995	1,76	3994	0,046
9.	-	-	-	-	-	-	-	-	3994	0,046
t_{v_0}		0,000	xx	0,150	-	0,20	-	2,08	-	0,074
t_v		0,152	xx	0,120	-	0,10	-	2,32	-	0,046

x) Timpul este exprimat în minute. xx) Aceste cifre au un caracter orientativ.

Normativele se folosesc în special în proiectare, unde nu pot fi făcute măsurători, ca și atunci cînd este necesară o anumită operativitate de calcul. Astfel, în normativele la care ne-am referit, exponentul

Tabelul nr. 2

Scăderea în % a timpului ajutat $t_{(x)}$ al celor trei operații, conform tabelului 1

Numărul pieselor din lot	reper 1 lot 100	reper 2 lot 300	reper 3 lot 1500	reper 4 lot 3000	reper 5 lot 4000
1	100	100	100	100	100
2	86	63	63	62	66
3	81	53	50	59	62
4	80	50	46	57	57
5	68	46	40	55	51
6	66	45	36	51	42
7	-	40	33	46	40
8	-	-	-	40	38
9	-	-	-	-	38
t_{v_0}	34	60	67	60	62
t_v	66	40	33	40	38

r din relația așa numitului coeficient de rutină are următoarele valori: 0,2—0,25 pentru serie mică; 0,26—0,322 la serie mijlocie; 0,323—0,5 pentru serie mare și peste 0,5 în cazul seriei foarte mari, în funcție de gradul de concentrare a operațiilor pe mașini. Se poate vedea o anumită dependență între mărirea coeficientului și mării seriei sau lotului de fabricație.

Se pare că, în concepția care stă la baza acestor normative, ar trebui să existe o variație a coeficientului în funcție de ponderea timpului variabil și a celui constant. Totuși, în normativele menționate nu se găsesc valori ale coeficientului rutinei decît pentru exponentul 0,322 corespunzător unei serii mijlocii, astfel că relația ce exprimă coeficientul rutinei (formula 3) pentru o asemenea serie devine :

$$K_{(r)} = 0,315 + 0,685 \cdot n_1^{-0,22} \quad (5)$$

Nu rezultă de aici însă, cum au fost stabilite mărimile exponentului și ale ponderii timpului constant de 0,315.

● Măsurători speciale pentru aflarea variației empirice a timpului, pe operație sau produs

DEOARECE sînt greu de făcut măsurători asupra tuturor pieselor din lot, este de preferat soluția unor măsurători numai asupra anumitor piese reprezentative, care să fie utilizate fără a comite erori mari. Pentru aceasta este necesar să se stabilească, mai întîi, numărul de observări (N) și numărul de ordine al piesei în

tendințe generale de scădere, reducerile se vor recalcula din cifre absolute, în procente, potrivit tabelului nr. 2. (Este de remarcat faptul că, în tabel, s-au folosit cifrele 1, 2, ..., în locul numărului de ordine al piesei pentru care s-a făcut măsurătoarea. De exemplu, numărului de ordine 5 îi corespund în tabelul I valorile : 158, 138, 125, 115 și 130.)

În baza reducerilor procentuale se dă reprezentarea curbei în graficul nr. 1. Acesta sugerează o medie a tuturor reperelor, atît ca procente ale variației timpului pe operații, cît și ca număr de ordine al piesei, în jurul căreia au fost făcute cite 10 măsurători. Dacă se ține seama și de alți timpi auxiliari necesari pentru fabricarea reperelor în cauză, precum și de timpul mecanic, și dacă se consideră media numerelor de ordine în jurul căreia s-au făcut cronometrările, se obțin scăderi relative oarecum diferite. Astfel, se produce o stabilizare a consumului specific la un nivel mai ridicat dacă se consideră toți timpii auxiliari, ceea ce se explică prin faptul că nu are loc o reducere uniformă la toate operațiile. Datele concrete arată că dacă la operația de comandă a mașinii reducerea este aproximativ jumătate în raport cu cea existentă la operațiile de prindere-desprindere și așezare, în schimb, la ope-

Tabelul nr. 3

Seria empirică și cea ajustată pentru lotul de 4000 repere - varianta I

nr. de reper cronometrat	1	10	24	55	130	307	721	1700	3994
serie empirică:	0,120	0,075	0,069	0,062	0,051	0,048	0,046	0,046	0,046
în serie ajustată:	0,120	0,073	0,064	0,059	0,055	0,052	0,050	0,048	0,048

Tabelul nr. 4

Seria empirică și cea ajustată pentru lotul de 4000 repere - varianta II

n_1	1	10	25	62	158	394
$t_{(x)}$ empiric	0,20	0,179	0,161	0,160	0,137	0,132
$r_{(r)}$ ajustat prin r	0,20	0,168	0,160	0,153	0,148	0,146
$t_{(x)}$ ajustat prin v	0,20	0,161	0,162	0,141	0,132	0,132

jurul căreia să se facă observările (n_1), mărimi care pot fi calculate cu ajutorul anumitor relații³⁾. În studiul în care se găsesc aceste relații, este prezentată și o formă complexă de calcul pentru elementele r și M ale formulei lui J. R. de Jong. Datorită complexității sale, calculul analitic redat a fost evitat și înlocuit cu fotocronometrări proprii la o fabrică de rulmenți, ceea ce a permis aflarea unei ponderi aproximative a timpului ireductibil. În această privință, în tabelul nr. 1 se găsesc mărimile timpului total pentru operațiile : prindere-desprindere și așezare a piesei de la anumite strunguri ce fabrică repere de rulmenți în loturi diferite. (Numărul pieselor în jurul căreia s-au făcut observările a fost determinat prin una din relațiile menționate anterior.)

Din analiza datelor tabelului rezultă că scăderi mai importante ale timpului ajutat au loc pînă la un lot mediu de 120—150 buc., apoi scăderile sînt tot mai mici, pentru ca, în cele din urmă, în jurul lotului de 600—800 buc. să nu mai aibă loc nici o scădere și să se ajungă la un timp constant, ireductibil. Se confirmă astfel, într-o primă aproximație, caracterul exponențial descrescător al curbei, așa cum rezultă din formulele la care ne-am referit. Fiind observate repere diferite, reducerea nu poate avea loc în aceeași proporție, îngreindu-se astfel înțelegerea. De aceea, pentru a permite desprinderea unei

rațiile de înlăturare a șpanului și controlul piesei, timpul de execuție nu se modifică odată cu creșterea lotului de repere (acestea au însă o pondere foarte mică). De asemenea, stabilizarea la un nivel și mai ridicat la întregul timp unitar față de cea proprie timpului auxiliar, se explică prin caracterul constant al timpului mecanic care influențează micșorarea reducerii totale (acesta are o pondere de circa 33% din totalul timpului de prelucrare unitar). Constatarea vine în sprijinul ideii de a diferenția, în formulă, viteza de variație a consumului specific de timp atunci cînd se ia în considerare întregul timp (variabil și constant) față de situația cînd se consideră numai timpii auxiliari variabili.

● Alte calcule necesare

SE IMPUN, în primul rînd, (a) **determinarea exponenților r și v și ajustarea seriilor de date empirice în baza acestora.** Din formula (1), prin diverse transformări se poate obține formula :

$$\lg \frac{t_{v_0}}{t_v} = \lg n_1 \quad (6)$$

În baza datelor din tabelul nr. 1 se poate stabili mărirea r ce variază în

³⁾ E. Bolesh, art. cit., p. 49—50.

funcție de valorile pe care le iau ni și tv. Considerăm că pentru ajustare și aflarea tendinței centrale de reducere, se poate construi media ponderată a mărimilor r individuale, folosind ca element de pondere: tv, corespunzător lui ni precedent. Astfel, pentru lotul de 400 repere s-au găsit pentru r mărimile: 0,23, 0,26, 0,22 și 0,51 obținându-se o medie ponderată a

lui r de 0,28. În cazul lotului de 4000 repere, r individual reprezintă mărimile 0,407, 0,367, 0,382, 0,552 și 0,630, ceea ce înseamnă o medie ponderată $r = 0,44$. Dacă se are în vedere că 400 repere reprezintă o serie mijlocie, pentru care normativile avute în vedere prevăd limite de variație între 0,26—0,32, înseamnă că media de 0,28 se cuprinde în limitele normale. La fel și pentru lotul de 4000 repere care corespunde unei serii mari, mărimea de 0,44 a exponentului r se încadrează în limitele din normativele menționate, anume 0,32 — 0,5.

Aplicând coeficienții r pentru ajustarea mărimilor empirice t (r) din tabelul 2, în baza formulei (2), se obține o serie ajustată, pentru lotul de 4000 repere. (vezi tabelul nr. 3).

(b) **Determinarea mărimii v și ajustarea corespunzătoare.** Din formula (5) prin anumite transformări, se obține formula:

$$v = \frac{\lg \frac{t_0}{t_1}}{n_i \cdot \lg e} \quad (7)$$

În care, potrivit tabelelor de logaritmi: $e = 0,43297$.

Pentru lotul de 400 repere rezultă următoarele mărimi individuale ale lui v: 0,053, 0,034, 0,014 și 0,005 care, ponderate cu mărimea corespunzătoare lui ni (precedent) dau media $\bar{v} = 0,033$. Recalculând valorile lui t(r) pe baza lui \bar{v} se obțin valorile ajustate; acestea ca și în cazul ajustării prin r, conduc la aceeași curbă exponențială descendentă, însă mai apropiată de datele reale decât în cazul folosirii formulei bazate pe exponentul r (vezi tabelul nr. 4). După câte se poate vedea, formula (6) folosită aici, permite o ajustare ceva mai bună a datelor empirice.

O dată determinate valorile medii ale exponenților r și \bar{v} , se pot stabili ușor mărimile de calcul t (r) pentru diferite dimensiuni de lot (mică, mijlocie, mare și foarte mare), evitându-se fotocronometrările pentru fiecare caz în parte. În baza evoluției scăderii timpului pe bucată, pe măsura creșterii lotului de repere, se poate determina creșterea directă a productivității muncii vii, care va lua forma unei curbe exponențiale ascendente. De asemenea, prin calcule speciale se poate determina și evoluția reducerii prețului de cost (care va lua tot forma unei curbe similare cu cea a reducerii consumului specific, însă diferită de aceasta din urmă).

(c) **O relație simplificată.** În diverse lucrări de proiectare se admite că, în cazul reluării unor loturi fabricate anterior, într-o perioadă nu prea îndepărtată, ar fi suficient ca pentru prima piesă din noul lot să se considere concumul de timp aferent unui număr de ordine care să fie rădăcina pătrată a numărului de ordine din ultima piesă a lotului anterior. De exemplu, dacă lotul anterior a fost de 800 de bucăți, atunci se consideră ca număr de ordine al reperului pentru timpul necesar primei piese din noul lot: $\sqrt{800} = 28$ buc, căruia îi corespunde în tabelul nr. 1 un consum specific de 0,16 minute, iar

în tabelul nr. 2, un nivel de 53%. De asemenea, pentru alte cazuri de întrerupere a fabricării lotului, în literatura tehnico-economică, se recomandă unele relații, ca de exemplu: „legea Caquot“, „Legea Fournès“ etc., însă încă insuficient fundamentate.

● Încadrarea funcției deprinderilor într-o funcție mai generală a influenței lotului de fabricație

a. ÎN LUCRĂRILE de proiectare menționate, funcția deprinderilor considerată sub forma așa-numitului „coeficient al rutinei” (Kr), pentru seria mijlocie, se exprimă prin ecuația: $Kr = 0,315 + 0,685 \cdot n_i^{-0,32}$. În condițiile lotului de 400 repere, care a fost cronometrat, ecuația corespunzătoare este: $0,666 + 0,333 \cdot 400^{-0,32}$. Coeficientul rutinei este luat, uneori, la un loc cu un altul cu denumire nesatisfăcătoare, după opinia noastră, anume „coeficientul mărimii lotului”, (Kpr), cu care formează împreună un produs $K(n) = Kr \cdot Kpr$.

Cu toate că nu este suficient de clar ce exprimă și cum se determină cel de al doilea coeficient (relația dată: $Kpr = n_i^{-0,32}$ nefiind concludentă), considerăm că el trebuie să reflecte influența mărimii loturilor asupra reducerii timpilor de pregătire — încheiere pe unitate de produs și, ca urmare, trebuie determinat în mod corespunzător.

b. Apreciem că pentru a asigura relații mai riguroase de similitudine între loturi de mărimi diferite, este necesar să se țină seama și de un al treilea coeficient care ar putea fi denumit „coeficientul influenței asupra producției” (Kq), deoarece, de-seori, mărimea lotului influențează și creșterea volumului producției, atât pe cale intensivă (prin perioada de adaptare care micșorează productivitatea utilajului pe oră), cât și pe cale extensivă. Această influență se exercită direct asupra reducerii costurilor convențional-constante, care sînt diferite de costurile de pregătire-încheiere.

c. În sfîrșit, pentru o exprimare mai sintetică, valabilă în condițiile aplicării taxei pentru fondurile ocupate, se simte nevoia și a unui alt coeficient: „coeficientul influenței asupra imobilizării fondurilor” (Kf), care ia în considerare modificarea pierderilor din imobilizarea mijloacelor fixe și circulante în urma creșterii loturilor de fabricație.

Determinarea și corelarea acestor patru coeficienți, dintre care primii trei influențează numai productivitatea muncii vii, iar toți împreună exercită o influență asupra costurilor, presupun un studiu special. O adîncire a problemei în această privință ar putea să arate că influența mărimii lotului concepută după metoda clasică ar trebui regîndită. Este posibil, de asemenea, ca primii trei coeficienți, exprimați prin unul mai sintetic, să permită dezvoltarea funcției de producție de tip Cobb-Douglas.

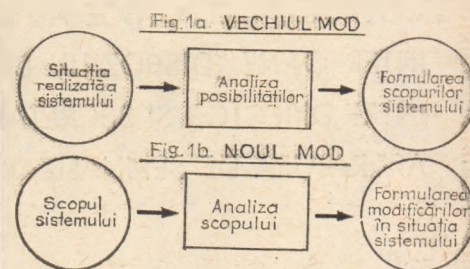
În prezentul studiu, funcția deprinderilor a fost considerată sub aspectul legăturii sale cu mărimea lotului de fabricație. Ea se poate studia și în condițiile perioadei de asimilare a utilajelor și proceselor tehnologice noi, precum și în condițiile vechimii în muncă și ale fluctuației. Particularitățile funcției în asemenea condiții speciale se cer studiate, separat.

METODE — TEHNICI

Arborele de scopuri — o metodă de planificare a nivelului de trai în R. P. Bulgaria

APRECIIND ca principal noajuns al sistemului de planificare practicat pînă în anul 1972 în R. P. Bulgaria în domeniul creșterii nivelului de trai al popoului, faptul că în rezolvarea problemelor acestui domeniu era aplicat, aproape în exclusivitate, „procedul de ramură”, care stabilca ritmurile de dezvoltare ale fiecărei ramuri în parte, a fost adoptată sarcina însușirii și aplicării unui nou mod de tratare și rezolvare a problemei planificării dezvoltării economice: metoda întocmirii „programului cu scop bine determinat” și a „programului complex”.

Astfel, la baza sarcinii de rezolvare a problemei nivelului de trai în Bulgaria, au fost puse **normele de consum**. Aceasta înseamnă că în formularea sarcinilor naționale accentul trebuia pus pe soluționarea complexă a principalelor probleme ale dezvoltării social-economice (creșterea potențialului alimentar al țării, rezolvarea problemei locuințelor, reutilarea tehnică și intensificarea producției destinată consumului casnic, crearea unui sistem modern de servicii etc.) Așa s-a aăscut un nou mod de tratare în rezolvarea uneia dintre problemele cele mai importante ale construirii societății socialiste dezvoltate în Bulgaria. El folosește calea inversă vechiului mod, adică în loc să plece de la **posibili-**

tățile sistemului, scopul urmînd să rezulte din acestea, se are mai întii în vedere rezultatul final necesar, adică **scopul**, stabilindu-se apoi căile și mijloacele pentru atingerea lui (vezi fig. 1 a și 1 b).

În condițiile folosirii vechii metode, explica specialiștii bulgari, era posibil să se realizeze dinamica planificată — ritmurile, dar să nu se atingă normele de consum propuse. Acum, **scopul**, permite organizarea procesului de luare a hotărîrilor, el se transformă într-un **factor determinant al dezvoltării și modificării sistemului**.

Specific noului mod de tratare este deci: **organizarea activităților din punct de vedere al scopului stabilit**. Programul cu scop bine determinat reglementează astfel activitățile, într-o asemenea ordine și cu asemenea legături succesive, încît scopul să poată fi atins nu „în general” ci, „în condițiile formulate inițial”.

În cazul „scopurilor complexe”, pentru realizarea cărora este necesar să se efectueze activități cu caracter și competențe diferite, se întocmesc **programe complexe**. De aici, ideea, și deci necesitatea, întocmirii așa-numitului „arbore de scopuri” care reprezintă, în esență, ordinea ierarhică a scopurilor, stabilită prin descompunerea scopului principal în subscopuri componente. Această descom-

punere se repetă atît cît se apreciază că este necesar, pînă se ajunge la subscopuri simple, clare, concrete, cărora li se pot stabili termene precise, alocă cheltuieli financiare măsurabile, executați bine determinați etc. Pe ultimul nivel, scopurile se transformă în sarcini (vezi fig. 2) deținându-se astfel o parte din „arborele de scopuri“ al programului de creștere a bunăstării membrilor societății din Bulgaria.

Numărul de „crenguțe“ (niveluri) ale „arborelui de scopuri“ depinde de scopul principal prestabilit. Cum se procedează practic? Se întocmește o listă de acțiuni și măsuri care se apreciază că conduc la realizarea diverselor scopuri. Deosebit de important este a se vedea dacă acțiunile trebuie și pot să se desfășoare paralel sau într-o anumită succesiune, pentru că „arborele“ obținut pe această bază se folosește, ulterior, la elaborarea graficului rețea.

Scopul nu se atinge, întotdeauna, numai printr-o simplă acumulare de acțiuni și măsuri. Pe baza „arborelui de scopuri“, cînd este necesar, se elaborează programe diferite în mai multe variante.

Pentru fiecare program este necesar să se asigure o parte din resurse, adică mijloacele apreciate ca necesare realizării lui. Acestea se stabilesc de jos în sus, pornind de la resursele necesare îndeplinirii sarcinilor formulate pe ultimul nivel al „arborelui“, continuînd pînă la epuizarea întregii liste a subscopurilor. Uneori, pentru îndeplinirea unuia

și aceluiași scop poate fi necesar să se aprobe două programe care se realizează paralel. Aceasta se impune în special în cazul

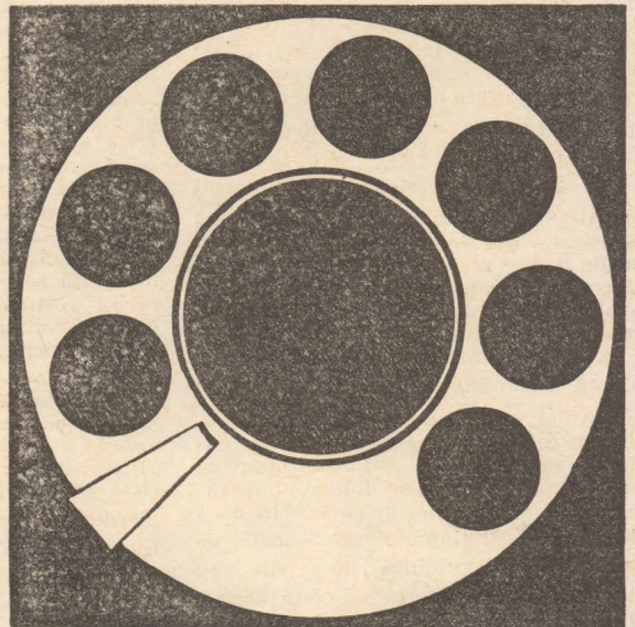
existenței mai multor necunoscute, sau al aprecierii existenței unui risc posibil deosebit de mare. „Programul dublat“ urmărește tocmai diminuarea la minimum posibil a influenței unor asemenea factori generatori de risc. Datorită însă cheltuielilor mari pe care le solicită această soluție integrală se recurge, cel mai adesea, numai la dublarea parțială a programelor, adică doar unele părți ale lor se realizează în variante diferite.

Noul mod de tratare, în condițiile elaborării „programului cu scop bine determinat“ antrenează și schimbări în organizarea și conținutul formelor de conducere. El cere, de pildă, crearea unor organe de conducere pe bază de program, care se deosebesc esențial de conducerile administrative permanente. Noile organe au sarcina de a urmări doar aplicarea programului, acordându-li-se pentru aceasta o foarte înaltă competență în rezolvarea tuturor problemelor legate de el, în același timp funcționînd pînă la îndeplinirea integrală a programului fără a avea, totodată, și alte sarcini.

În etapa actuală de dezvoltare a societății bulgare cînd, în mod permanent, apar sarcini complexe și complicate, acest mod de tratare a planificării a fost apreciat a fi cel mai eficient.

S. AMARIȚEI

APARATE DE TELEFON
RADIOTELEFOANE
CENTRALE TELEFONICE AUTOMATE
INTERFOANE (DISPOZITIV DE COMUNICAȚIE
ÎNTRU DIRECTOR ȘI SECRETARIAT)
APARATURĂ DE SEMNALIZARE

Electroimpex

REPREZANTANȚE :

R. F. Germania
ELPROM VERKAUFS GMBH
3587 BORKEN/BEZIRK KASSEL
KURT SCHMACHER ANLAGE 9
Tel. 05682/2055
Telex 0994711
Grecia
ELECTROIMPEX — ATHENS LTD.
53, Stournari
Atena/Grecia

Franta
SOFBIM
Paris 2e
30, Av. de l'Opéra
Tel. 742 35 33
Telex 23942 F — Sofbim
Italia
F.A.R. S.p.A.
Via Vitruvio 43
20124 Milano
Tel. 02/206135
Telex 33504

Co. Ltd. Sofia, Bulgaria
17, G. Washington St.
Tel. : 88—49—91
Telex : 022575

In perspectiva viitorilor 25 de ani

OMNIPREZENȚA INFORMATICII ÎN VIAȚA ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ

DUPĂ CUM AFIRMĂ unii specialiști, civilizația umană, după ce a realizat revoluția agricolă și industrială se află în prezent în plină revoluție cibernetică¹⁾. Specificul acestei revoluții îl constituie îmbogățirea gamei mijloacelor de producție cu sisteme de mecanizare, automatizare, sisteme de calcul cu utilizări din ce în ce mai largi. Folosirea acestor echipamente are o profundă influență asupra modului de formare, utilizare și conducere a forței de muncă. Ciberneticizarea economiei își aduce o contribuție esențială la transformarea științei în forță de producție.

Informatica, unul din domeniile ciberneticii aplicate, cunoaște în prezent o impetuoasă dezvoltare datorită pe de o parte inovației continue în domeniul echipamentelor, pe de altă parte perfecționării și diversificării continue a sistemelor. Dovadă sînt reducerea progresivă a duratei vieții unei generații de calculatoare, simultan cu creșterea valorii software-ului în totalul valorii sistemului informatic. Rezultanta acestor tendințe contradictorii se pare însă că va fi reducerea însemnată a prețului unor subsansamble funcționale ale hardware-ului. Memoriile interne, ca și cele externe vor avea capacități sporite și vor costa mai puțin.

Arhitectura sistemului de calcul va suferi schimbări în sensul asigurării unei mai mari siguranțe în funcționare și unei accesibilități sporite, ceea ce va face ca munca de întreținere să fie mai ușoară.

O tendință generală în proiectarea și exploatarea sistemelor de calcul care vor funcționa în viitor va fi utilizarea teleprelucrării. Costul transferului de date se pare că nu va scădea substanțial, cel puțin într-o primă perioadă, spre deosebire de costul componentelor electronice. Ca urmare, prețurile pentru transmisia de date pot căpăta o importanță relativ mare, datorită scăderii celorlalte costuri pentru prelucrarea automată a datelor și faptului că sistemele vor necesita un transfer de date mai intens și la viteze mai mari decît se solicită în prezent.

Față de structurile de sistem utilizate în prezent, bazate pe un echipament central cu capacitate mare de calcul și un număr de echipamente auxiliare așezate la distanțe variabile, constituind configurații în formă de stea, tendința de dezvoltare în viitor se caracterizează prin configurații în formă de rețea, în

care calculatoarele vor constitui noduri în rețeaua sistemului cu funcții echivalente, în principiu, fără a mai avea deci un punct central.

În domeniul software, se preconizează ca limbajele de programare să se schimbe treptat, fără însă a se întrevedea pentru perioada imediat următoare ceva spectaculos. Limbajele folosite în prezent vor domina în continuare cel puțin zece ani, deoarece programele, instruirea și experiența investită pînă acum în limbaje creează o anumită inerție și respectiv dificultăți în eventualele schimbări.

Dezvoltarea rapidă a microprogramării va duce la adaptarea arhitecturii calculatoarelor pentru a putea utiliza microprograme diferite, în funcție de limbajul folosit. Compilatoarele vor fi de asemenea îmbunătățite pentru a ușura munca programatorilor.

Sistemele de operare vor deveni din ce în ce mai complicate, ceea ce, la rîndul său, va duce la o utilizare în mai mare măsură a hardware-ului și a microprogramelor pentru o parte din funcțiile îndeplinite pînă acum de software-ul obișnuit.

În ceea ce privește domeniile de utilizare a tehnicii de calcul în viitor, este de așteptat intensificarea folosirii calculatoarelor în domeniile „clasice” (calcul tehnico-științifice, conducere etc.) precum și dezvoltarea informaticii în domenii mai puțin abordate pînă în prezent, cum ar fi agricultura, medicina, învățămîntul etc.

Pornind de la aceste tendințe, se poate afirma cu certitudine că în următorii 25 de ani informatica va pătrunde adînc în activitatea cotidiană a omului, ușurînd în multiple moduri viața sa.

Cu ocazia celui de al III-lea Congres Internațional de Cibernetică și Sisteme, desfășurat anul acesta la București, acestei teme pasionante, a viitorului informaticii, i s-a dedicat o discuție-panel, specială, condusă de Ion ROMĂNU, directorul general al Institutului central pentru conducere și informatică, intitulată: „Dezvoltarea informaticii în următorii 25 de ani”.

La discuții au participat, alături de reprezentanții Institutului central pentru conducere și informatică (I.C.I.), care a organizat dezbaterile, specialiști în informatică români și străini, participanți la Congres, ca și reprezentanți ai firmelor producătoare de calculatoare ce au prezentat la „World Comp '75”, expoziția internațională de echipamente de calcul deschisă în perioada congresului.

În deschiderea dezbaterilor Ion ROMĂNU, directorul general al I.C.I., a prezentat o serie de trăsături ale informaticii viitorului, care încep să se contureze de pe acum. Astfel, se apreciază că serviciile pe care le va aduce informatica se vor manifesta sub multiple aspecte, degrevîndu-l pe om de activitățile de rutină și punîndu-i la dispoziție mai mult timp pentru activitățile de creație.

Cele două componente ale sistemelor de calcul — partea de hardware și partea de software — vor suferi desigur transformări importante. În domeniul hardware vom asista la o polarizare a capacităților de calcul, prin manifestarea tendinței de miniaturizare a echipamentelor de calcul pe de o parte, iar pe de altă parte prin crearea de sisteme cu capacități de calcul dintre cele mai mari. În domeniul software, va crește ponderea activității și a cheltuielilor de elaborare a software-ului în totalul costurilor, lucru confirmat, printre altele, de faptul că ponderea soft-ului este mai mare la calculatoarele de generația trei și jumătate față de cele de generația a treia.

Se va sigura compatibilitatea calculatoarelor de diferite capacități în funcțiune. Se speră, de asemenea, în realizarea în

mare măsură a generării automate a programelor. Pînă la sfîrșitul perioadei de 25 de ani care urmează se vor realiza rețele importante de calculatoare care vor constitui adevărate sisteme naționale.

Transmiterea datelor la distanță se va

realiza prin radio-relee, sateliți, ca și prin posibilitățile oferite de tehnica laserilor. Probabil că unele din previziunile făcute la această masă rotundă nu se vor realiza, dar experiența arată că în 90% din cazuri studiile de prognoză, deși foarte dificil de elaborat, au fost depășite de realitate.

Apreciind în consens că studiile de prognoză sînt riscante, G. G. Scarrot, reprezentantul firmei I.C.L. Anglia, subliniază cu atît mai mult dificultățile elaborării de prognoze în domeniul informaticii, a cărei dinamică este foarte accelerată. După părerea sa, o prognoză explorativă asupra dezvoltării informaticii pe următorii 25 de ani ar trebui să ia în considerație evoluția calculatoarelor într-o perioadă anterioară de opt ori mai mare, adică să existe un raport de 1:8 între perioada prognozată și perioada de referință, ceea ce, evident, nu este posibil.

O altă remarcă critică a sa privește actuala teorie a informației, creată de inginerii din domeniul transmisiunilor (Shannon etc.), ce nu poate fi — după părerea sa — asimilată domeniului informaticii. În următorii 25 de ani va fi deci necesar să fie redefinit termenul de informație din punct de vedere al conținutului și modul său de utilizare. Omul modern este con-

BENEFICIARIII FINALI

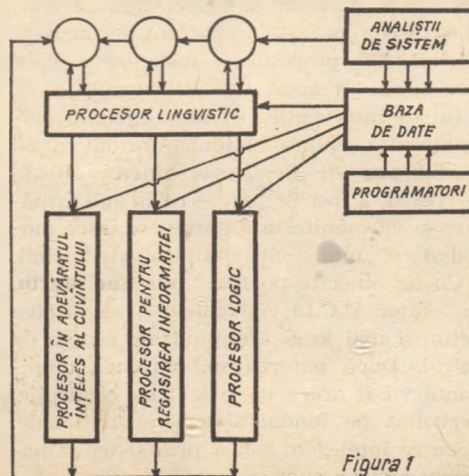

Figura 1

știent de importanța informațiilor pe care le primește zi de zi. Satisfacerea în viitor a acestei nevoi o întrevede posibil de realizat prin administrarea unor baze mari de date, care în următorii 10 ani încă vor deveni un ansamblu de activități, capabil să contribuie la introducerea unor tehnologii moderne, superioare, a unor metode moderne de conducere și organizare a activității umane.

În continuarea discuției, comentind afirmația făcută de reprezentantul firmei I.C.L. privind raportul obligatoriu de 1:3 între perioada pentru care se face prognoze și perioada anterioară, ing. **Radu Petrescu** (I.C.I.) arată, că ea este discutabilă cel puțin din următoarele motive: a) exactitatea unei prognoze depinde în mod deosebit de: puterea de intuiție, logica, inteligența, cunoștințele celui ce face prognoze și într-o măsură mai mică de raportul citat; b) chiar dacă pentru domeniul „obișnuit” raportul poate fi acceptat, pentru informatică, având în vedere ritmul său de dezvoltare în perioada anterioară, această perioadă este necesar a fi înmulțită cu un coeficient de corecție.

Un punct de vedere interesant, privind facilitarea dialogului conducător-computer, a prezentat **G. Pospelov** — membru corespondent al Academiei de științe a U.R.S.S. Pornind de la constatarea făcută pe plan mondial, privind eficiența diferită a utilizării calculatoarelor pentru calcule tehnico-științifice față de conducerea proceselor economice, apreciază ca o cauză principală a acestui decalaj, faptul că echipamentele de calcul nu au influențat în nici un fel metodele și stilul de muncă al cadrelor de conducere.

Spre deosebire de omul de știință, conducătorul nu elaborează modelul, nu cunoaște datele de intrare ale modelelor și nu interpretează rezultatele calculului automat. El se folosește în acest scop de serviciile analiștilor de sistem, de specialiștii în cercetări operaționale etc. Modelele elaborate pentru el de către acești specialiști nu au însă un caracter de decizie obligatorie. Din această cauză ele nu sînt adecvate procesului de conducere și de planificare. Luînd în considerare acest „loc îngust”, vorbitorul arată că dezvoltarea informaticii va avea loc în următoarele direcții principale: **elaborarea unor modele care să corespundă atribuțiilor funcțiilor conducerii; elaborarea unor modele pentru regimul conversațional; asigurarea posibilității de comunicare cu calculatorul, prin intermediul unui limbaj apropiat de cel natural.**

Schema posibilă a unui viitor sistem de calcul este prezentată în figură. În acest model, beneficiarii finali ai sistemului, conducătorii, comunică cu procesorul lingvistic într-un limbaj foarte apropiat de cel natural. Procesorul lingvistic elimină din mesajul conducătorilor toate inexactitățile și ambiguitățile. Sistemul mai cuprinde un procesor „în adevăratul înțeles al cuvîntului”, un procesor pentru regăsirea informațiilor și un procesor logic. Baza de date are 4 compartimente, cîte unul pentru fiecare procesor din cele prezentate. Analiștii de sistem, în colaborare cu utilizatorii finali, completează și actualizează baza de date. Programatorii construiesc sistemul de programe folosind limbaje de nivel înalt (FORTRAN, ALGOL etc.).

Întrebat „dacă crede că peste 25 de ani se va mai utiliza limbajul FORTRAN?” **G. Pospelov** a răspuns că important, în sistemul prezentat este faptul că aceste

limbaje de nivel înalt, oricare vor fi ele, vor fi folosite de programatori și nu de către conducători, care vor dialoga direct cu calculatorul.

G. Pospelov a menționat că sistemul prezentat a fost propus spre realizare Institutului internațional specializat în probleme de conducere din Viena, de către Academia de Științe a U.R.S.S.

Referindu-se la sistemul prezentat de **G. Pospelov**, ing. **M. Duma** — de la Institutul de cercetări și modernizări energetice — consideră că soluția de viitor în domeniul informaticii nu constă în a pune un interpret între gîndirea umană — de tip „fuzzy” (mulțimi vagi) și calculator — un element foarte exact — și înapoi — între elementul exact și elementul „fuzzy”; soluția de viitor este de a face calculatorul să lucreze direct în manieră „fuzzy”.

Problema cheie pentru succesul sistemelor informatice o constituie o mult mai profundă cunoaștere a proceselor, a fenomenelor tehnice, economice, sociale etc., pe baza cărora se construiesc modelele; utilitatea și eficiența sistemelor informatice depinde de gradul de apropiere dintre model și realitate. De aceea, dezvoltarea informaticii ar trebui să fie gîndită în strînsă interacțiune, în conjugare reciprocă cu dezvoltarea generală a științei la nivelul și în direcțiile în care disciplinele de specialitate să fie capabile să dialogheze cu informatica.

Comentind afirmațiile celor doi antevorbitori, **G. G. Scarrot** a arătat că gîndirea umană a evoluat de la raționamentul de situație, caracteristic regimului animal, spre modul de a gîndi și formaliza logic și ulterior matematic. Calculatoarele au fost inventate pentru a face operații matematice. Multe din dificultățile legate de utilizarea calculatoarelor pentru conducere au apărut tocmai din faptul că foarte des conducerii îi sînt necesare raționamente de situație. Deci, unul din aspectele principale ale evoluției viitoare a informaticii va fi legat de crearea posibilității ca omul să-și utilizeze gîndirea într-un mod rațional, fără a fi necesară subordonarea ei unor constrîngeri artificiale, impuse de utilizarea tehnicii de calcul.

Gh. Micu (C.S.P.), referindu-se la sistemul propus de **G. Pospelov**, consideră că în cazul în care sistemul se va realiza într-un timp relativ scurt, va fi foarte dificilă sensibilizarea celor care îl vor utiliza. Deocamdată se poate accepta o schemă provizorie în care utilizatorul recurge în mod ferm la scheme și modele. Pornind de la valori normale pentru orizontul de prognoză și utilizînd modele de simulare, se pot formula variante multiple de dezvoltare economică. Utilizatorul primește aceste variante, alege pe cea mai bună și determină corectarea traiectoriilor economice. Ceea ce este important în această schemă este procesul de instruire la care este supus în acest fel utilizatorul.

Într-o intervenție privind impactul calculatorului asupra omului, informaticianul **L. Siklössy** de la Universitatea Austin — Texas, a fost de părere că în anii următori se va manifesta o apropiere între modul de a „gîndi” al omului și al mașinii.

Ca un obiectiv pentru viitor **Ene Marin**, cercetător (I.C.I.), formulează necesitatea definirii mai largi a noțiunii de sistem de calcul. După părerea sa, noțiunea dominantă va fi aceea de sistem de concepție, dezvoltat pe fondul sistemelor naționale. Ceea ce înțelegem astăzi prin sisteme macroeconomice, cum sînt, de exemplu, cele :

statistic, planificare, științific-documentar, departamentale, vor constitui niște noduri determinante ale sistemului național care vor pune la dispoziția acestuia baze de date specifice sau specializate.

Acest sistem nu va funcționa ca un mecanism de ceasornic, în care fiecare mișcare a unei piese o comandă pe cealaltă. Ceea ce-l va caracteriza pe acesta va fi ansamblul de părți independente, a căror interdependență nu este de ordin mecanic, ci poate fi considerată ca un joc liber, ale cărui reguli vor constitui elementul esențial de conducere.

Calculul de optimizare se vor face după alte criterii, cu alt aparat matematic, cum ar fi, de exemplu, chiar cel al mărimilor determinante. Elementul decizional va fi cel rațional, social, politic.

Sistemul de concepție va fi capabil să genereze permanent noi organizări, în cadrul unor noi instituții și relații economice și să elimine organizările și raporturile obsolescente. El va permite confruntarea permanentă dintre realitatea social-economică a unei organizări și efortul de raționalizare.

André Michel — expert O.N.U.D.I. — s-a referit în intervenția sa, la atitudinea „omului de la bază” din întreprindere față de calculator. „Omul de la bază” nu privește cu simpatie informatica din două motive principale: lipsa lui de cunoștințe în acest domeniu și sentimentul că, în final, informatica îi va crea constrîngeri în loc să-l ajute.

O principală problemă a informaticii în următorii 25 de ani va fi deci cea de natură psihologică: modificarea atitudinii față de informatică a „omului de la bază”, prin formarea unei optici favorabile față de informatică încă de pe băncile școlii.

În acest context, **G. G. Scarrot** a arătat plastic că pe viitor informatica trebuie să adopte o atitudine mai constructivă, evitînd aroganța care a creat problemele psihologice despre care s-a vorbit.

Gh. Darie de la Institutul de cercetări pentru tehnică de calcul și-a exprimat convingerea că reacția psihologică despre care a vorbit **A. Michel** va dispărea odată cu ridicarea nivelului de pregătire al celor care iau contact cu informatica. Consideră că pe viitor numărul celor care vor utiliza posibilitățile informaticii va crește foarte mult.

Olasupo Fagbemî din Departamentul de Studii Economice al Nigeriei și-a exprimat o oarecare îndoială privind posibilitatea ca unele din ideile anunțate să se adevărească. În ceea ce privește eliminarea decalajelor dintre țările dezvoltate și țările mai puțin dezvoltate, consideră că o contribuție pot aduce și manifestările internaționale de genul congreselor care odată cu dezvoltarea comunicațiilor, inclusiv prin sateliți, vor putea fi accesibile tot mai multor țări și chiar participării active sub forma teleconferințelor.

În concluzia generală a dezbaterilor, **I. Romănu** sublinia încrederea în faptul că informatica se va adapta la necesitățile societății omenești pentru a-și aduce o contribuție tot mai mare la progresul omeniului.

Adrian I. DAVIDOVICIU
Ioan GEORGESCU

¹⁾ J. Rose, „The Cybernetic Revolution” Elek Science, Londra, 1974.

TEORII IDEI

ÎN ȘTIINȚA modernă a conducerii societății, rolul metodelor moderne de analiză, decizie și prelucrare automată a datelor este covârșitor. Ele dau însă rezultatele corespunzătoare dacă se integrează organic în concepția generală despre activitatea de conducere, bazată pe cunoașterea temeinică a legităților dezvoltării sociale, pe studierea aprofundată a realității, în sensul precizărilor făcute cu remarcabilă claritate de către tovarășul Nicolae Ceaușescu [2].

Problema dificilă a cărei rezolvare necesită eforturi susținute și concentrate este tocmai această integrare. Cercetarea problematicii presupune luarea în considerare a soluției principale privind organizarea, conducerea și perspectivele dezvoltării întregului sistem social-economic al țării, elaborată de către conducerea de partid și de stat, concretizată în Programul partidului aprobat de Congresul al XI-lea.

Esența acestei soluții constă în aceea că în întregul proces complex de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, partidul are rol de forță politică conducătoare. Acest rol se exercită printr-o conducere științifică ce cuprinde toate problemele, domeniile și sectoarele societății și care ține seama de caracterul orânduirii noastre, de țelurile fundamentale ale socialismului și comunismului.

Conducerea științifică, prin însăși definiția sa, presupune cunoașterea legilor dezvoltării societății, a manifestării lor în condițiile concrete, istoricește definite, și, în același timp, aplicarea lor creatoare, justă la aceste condiții. În cadrul acestei conduceri, planul național unic este instrumentul prin care se asigură dirijarea armonioasă, centralizată a societății, mobilizarea și utilizarea rațională a potențialului disponibil, unirea tuturor eforturilor umane în scopul realizării în condiții de eficiență maximă a obiectivelor propuse.

Elaborarea centralizată a obiectivelor fundamentale, strategice, pe etape istorice, concretizarea prevederilor pe termen mediu sub formă de planuri cincinale și pe termen operativ ca planuri anuale, se împletește, în practica românească, cu fundamentarea sarcinilor tot mai mult la nivelul întreprinderilor și centralelor, al județelor și celorlalte unități administrativ-teritoriale.

Posibilități de modelare ale sistemelor economice ierarhice

Cerința de a întocmi planuri concrete și detaliate în care să-și găsească rezolvarea toate problemele producției implică perfecționarea sistemului de indicatori, norme

fundamentare, elaborare și implementare a deciziilor.

Principiile, metodele și instrumentele de lucru amintite se materializează în sistemul de organizare, planificare și conducere a activității economico-sociale, în sistemul de norme, mecanisme și pirghii care asigură funcționarea optimă a acestui sistem.

După cum remarcă acad. prof. Manea Mănescu, întreaga activitate economică, de la întreprindere și pînă la ansamblul economiei naționale, poate fi considerată ca un sistem cibernetic ierarhie extrem de complex [3].

În cadrul acestui sistem deosebim subsistemul de conducere și subsistemul condus. Acesta din urmă este „procesul” compus din activitatea întreprinderilor, iar „suprastructura” de conducere este alcătuită din trei niveluri: conducerea centrală de partid și de stat, conducerea la nivel de minister (ramură, departament) și conducerea la nivel de centrală. Activitățile din cadrul „procesului” se conduc

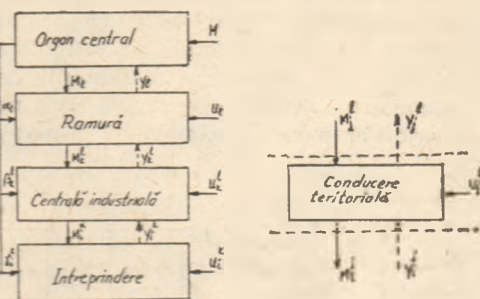

Fig. 1 - LANT VERTICAL : Lg

și normative, extinderea aplicării tehnicilor și metodelor moderne de planificare, modernizarea sistemului informațional economic, simplificarea procedurilor de

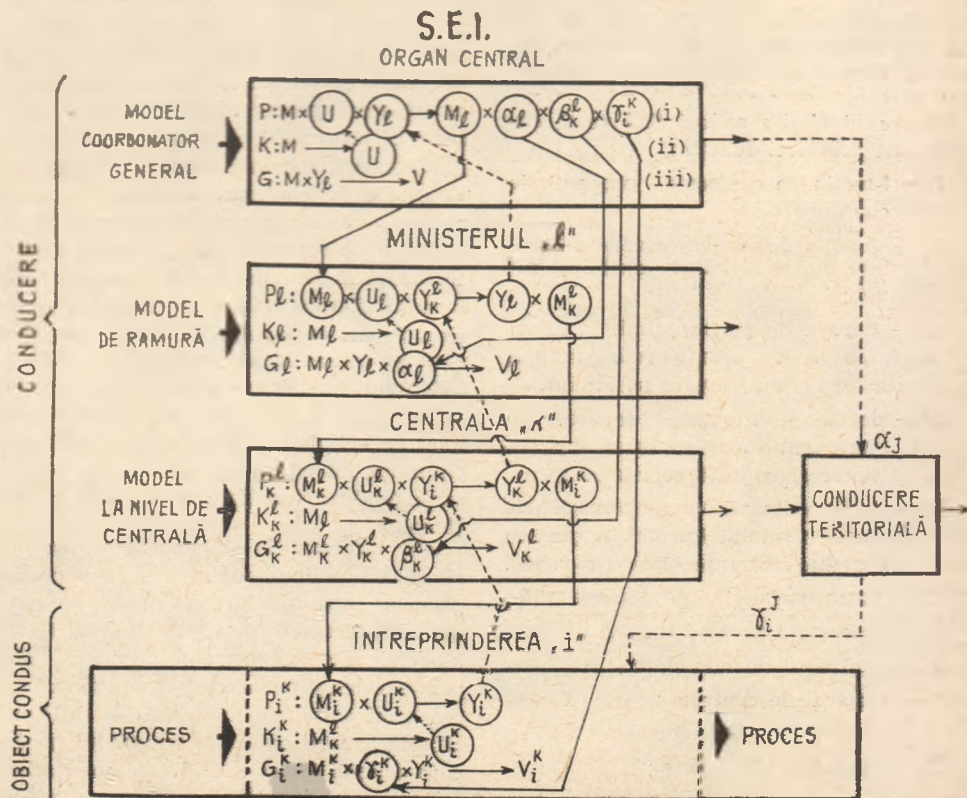

Fig. 2 DEPENDENȚE DINTRE VARIABILE

și se coordonează simultan și prin intermediul organelor teritoriale. Acest nivel de conducere este, de asemenea, subordonat conducerii superioare de partid și de stat.

Deciziile strategice, referitoare la ritmurile, proporțiile și direcțiile de dezvoltare ale întregului ansamblu se elaborează la nivelul conducerii superioare de partid și de stat. Planul național unic asigură coordonarea tuturor nivelurilor de organizare și conducere, în regim de funcționare optimă, atât a întregului ansamblu cât și a sistemelor sale componente. Pe baza deciziilor adoptate la acest nivel, nivelurile inferioare asigură conducerea tactică și operativă.

Recent, o serie de studii au propus diferite modalități de măsurare a gradului de organizare a sistemelor ierarhice. Cea mai elaborată este aceea care propune utilizarea conceptului de entropie pentru determinarea gradului de organizare. Entropia sistemului economic ierarhic (SEI) este determinată de numărul de conexiuni din cadrul sistemului privit ca un tot, precum și de numărul de niveluri, pe care se structurează sistemul [5].

S-a demonstrat logic [6] și matematic [7] că funcționarea SEI se apropie de cea optimă dacă acest număr de niveluri este egal cu 2 sau 3. Acest lucru a confirmat tipul de organizare pe cele trei niveluri amintite mai sus, tip rezultat din experiența dezvoltării economiei românești.

Mai puțin au fost analizate influența numărului și caracterului conexiunilor dintre subsistemele SEI. În cele ce urmează se încearcă descrierea tipurilor de conexiuni ce pot apărea între modelele subsistemelor sistemului economic ierarhic.

Considerăm SEI compus dintr-un organ central care coordonează „I” ministere, fiecare minister fiind compus din k centrale industriale. Centralele industriale conduc fiecare „i” întreprinderi productive.

Fiecare nivel din cadrul SEI va fi caracterizat prin trei funcții :

P — funcția ce definește procesul de coordonare ;

K — funcția de armonizare pe orizontală dintre sistemele aceluiași nivel ;

G — funcția de performanță.

Mai introducem următoarele notații, nespecificând nivelul la care ne situăm :

M — decizii și informații de altă natură trimise de sistemul coordonator sistemului coordonat ;

Y — ieșirile din sistem (informații trimise nivelului imediat superior) constând din informări, rapoarte...

V — valoarea funcției de performanță ;

U — informații privind mediul extern ;

„I” — numărul de ministere ;

k — numărul de centrale ;

i — numărul de întreprinderi .

J — numărul de județe ;

α, β, γ — decizii strategice difuzate nivelurilor.

Considerând lanțul vertical Lg, conexiunile între sistemele acestuia le reprezentăm în fig. 1. Este ilustrată și posibilitatea unei coordonări teritoriale. Legăturile între sistemele din cadrul lanțului se realizează atât prin intrările M_1, M_k, M_i^k de la sistemele de pe același nivel sau de la sistemul de pe nivelul imediat superior, cât și prin ieșirile Y_1, Y_k, Y_k^1 spre sistemele amintite.

Deciziile strategice α, β, γ sînt difuzate la toate nivelurile. Asupra sistemelor mai acționează și perturbațiile mediului extern caracterizate prin vectorul „U”. Fluxurile de informații corespunzătoare unor fluxuri materiale, energetice, bănești și tehnologice sînt reprezentate prin săgeți. Acest lanț Lg ar fi o interpretare cibernetică a structurii SEI. Avînd în vedere aceste legături se poate reprezenta și dependența dintre variabile (vezi fig. 2).

Un model structural al SEI trebuie să ia în considerare modul de funcționare al fiecărui subsistem, relațiile pe orizontală dintre aceste subsisteme și fluxurile de informații și decizii pe verticală. Dacă ne referim la modelul coordonator general,

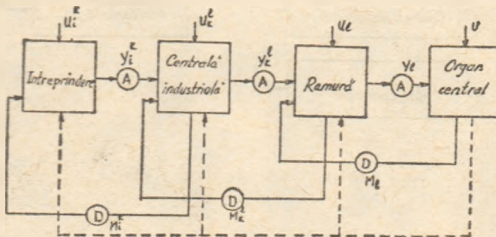

Fig. 3 - PROCES A/D ÎN LANȚUL Lg

prima relație (i) din fig. 2 descrie procesele de elaborare a deciziilor politice și economice din cadrul organului coordonator ce vor fi trimise nivelurilor subordonate după ce au trecut printr-un proces de dezagregare. Relația (ii) arată faptul că în acest proces organul central utilizează și informații privind mediul în care funcționează sistemul economic național. Procesele de elaborare a deciziilor și de armonizare se concretizează în funcție de anumite obiective în indicatorul de performanță al sistemului dat de relația (iii). Evident, fiecare relație reprezintă un întreg sistem de ecuații, inecuații, etc. prin care se concretizează modelul adecvat al sistemului respectiv. Dezvoltînd sistemul de relații și la celelalte niveluri în același mod ca cel descris mai sus, se poate alcătui un întreg sistem de modele ce descrie analitic funcționarea economiei naționale.

Atît informațiile și deciziile economice cât și cele politice suferă în cadrul propagării lor între niveluri, un proces de agregare-dezagregare (proces A/D) (vezi fig 3). Modelele de agregare-dezagregare sînt prin excelență modele informaționale. Ieșirea unui astfel de model are o influență directă asupra entropiei sistemului pentru care această ieșire este intrare decizională.

Realizarea funcționării optime a procesului A/D între subsisteme, determină mic-

șorarea stării entropice a SEI. În proiectarea modelelor sistemului ierarhic se impune realizarea în primul rînd a unor modele structurale (sau macromodele) care să descrie legăturile dintre subsisteme în cadrul SEI, urmată de elaborarea modelelor A/D și abia la urmă a modelelor ce descriu funcționarea fiecărui subsistem în parte.

Sistemele complexe din societate, caracterizate de numărul mare de variabile ce trebuie menținute la valorile impuse prin mărimile de comandă — numite sisteme mari — pot cu greu înfrunta multitudinea perturbațiilor ce se propagă asupra variabilelor sistemului, chiar și în cazul prelucrării rapide a informației în procesul de conducere, dacă nu sînt organizate după anumite principii.

Astfel, sarcina atenuării perturbațiilor nu revine sistemului mare în ansamblu, ci, printr-o formă specifică de organizare, diferitelor niveluri ale acestuia.

În abordarea problemei conducerii unor astfel de sisteme, trebuie să se țină seama și de delegarea competențelor la fiecare nivel, avînd în vedere atît principiile care stau la baza organizării și conducerii economiei naționale cît și actele normative care stabilesc competențele organelor de conducere.

Eficiența conducerii SEI este din ce în ce mai mult influențată de o atitudine prospectivă, de fundamentare atentă a deciziilor strategice. Descongestionarea cadrelor de conducere de volumul mare de decizii tactice și preluarea acestora de conducătorii situații pe niveluri apropiate de locul de producere a fenomenelor economico-sociale înlătură „stresul decizional”, factor cu consecințe negative. Fundamentarea competențelor decizionale în fiecare unitate și la fiecare nivel ierarhic pe baza unor metode și tehnici științifice, va permite perfecționarea în continuare a structurilor de conducere pe linia simplificării și raționalizării lor.

Se impune, de asemenea, raționalizarea în același spirit a sistemului de indicatori, norme, sarcini, etc. prin care se concretizează obiectivele de atins și sub forma cărora se măsoară și controlează îndeplinirea obiectivelor, precum și a funcționării corespunzătoare a sistemului informațional prin ale cărui canale circulă informațiile necesare conducerii eficiente.

L. TÖVISSI
E. SCARLAT
AI. TAȘNADI

BIBLIOGRAFIE

[1] Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Editura Politică, București, 1974
 [2] Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R. Editura Politică, București, 1974
 [3] Manea Mănescu, Modelarea economico-matematică. Studii și cercetări de calcul economic și cibernetică economică, nr. 3/1970
 [4] Manea Mănescu, Planul național unic de dezvoltare economico-socială a României, Era Socialistă, nr. 14, 15/1973
 [5] St. Birlea, Inițiere în cibernetica sistemelor industriale, Editura tehnică, București, 1975
 [6] P. Constantinescu, C. V. Negoiaș, Sisteme informatice, modele ale conducerii și sistemelor conduse, Editura tehnică, București, 1975
 [7] L. Tövissi, E. Scarlat, Ai. Tașnadi, The Optimization of Organization and Management of Hierarchical Economic Systems, Comunicare la cel de-al III-lea Congres mondial de sisteme generale și cibernetică, București, 25—29 august 1975.

În ajutorul participanților la învățămîntul politico-ideologic și economic de masă

DOCUMENTAR ECONOMIC

NCEPIÎND din luna septembrie „Revista economică” va publica un Documentar economic pentru a veni în ajutorul celor ce studiază în învățămîntul politico-ideologic și economic de masă cuprinzînd: 1) pe coperta a II-a grafice, diagrame, scheme și ilustrații pe teme ale dezvoltării economico-sociale a României în perioada 1970—1990. 2) Consultații pentru cursul: studierea politicii economice interne și internaționale a P.C.R. (pentru cele 3 teme comune pentru toți cursanții precum și pe teme specifice pentru cursanții din industrie). 3) Articole de metodologia predării cunoștințelor economice în învățămîntul politic pentru uzul propagandiștilor. 4) Scurte explicații asupra conținutului unor noțiuni și categorii economice. 5) Fișe bibliografice asupra broșurilor publicate de Editura politică pe teme incluse în cursurile de învățămînt de masă.

care sistematică a nivelului material și cultural al poporului, de aplicare consecventă a principiilor eticii și echității socialiste în sfera relațiilor de repartiție, de întărire a controlului pe toate treptele organizatorice.

Rolul lor tot mai activ decurge nu numai din amploarea proceselor economico-financiare ci și din sarcinile care le revin în elaborarea și executarea planurilor de dezvoltare economică și socială, în creșterea eficienței financiar-valutare, în buna gospodărire a mijloacelor materiale și bănești, în întărirea ordinii și disciplinei în mînuirea banului public, în prevenirea oricărei forme de risipă sau abatere de la disciplina de plan și financiară.

tății muncii sociale va permite înlăptuirea unui nivel și a unor corelații de prețuri din ce în ce mai corespunzătoare obiectivelor imediate și de perspectivă stabilite de documentele Congresului al XI-lea al partidului.

ARGUMENTE PENTRU O NOUĂ ORDINE ECONOMICĂ ȘI POLITICĂ MONDIALĂ

Traian Caraciu
Constantin Florea

Epoca contemporană-epoca trecerii omenirii de la capitalism la socialism

ALIANȚA DINTRE MUNCITORIME ȘI ȚĂRĂNIME, O NECESITATE ISTORICĂ OBIECTIVĂ

Făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate

EDITURA POLITICĂ

● **P. POPESCU**, Alianța muncitorească-țărănească, factor esențial al progresului economic și social, Editura politică, București, 1975, 70 p.

În cele treicapitole ale lucrării, autorul reușește să reliefeze rolul istoric al alianței muncitorești-țărănești în lupta politică pentru cucerirea puterii, în înlăptuirea revoluției socialiste și edificarea noii orinduri, ea reprezentînd temelia de granit a regimului socialist, factorul esențial al progresului economic și social.

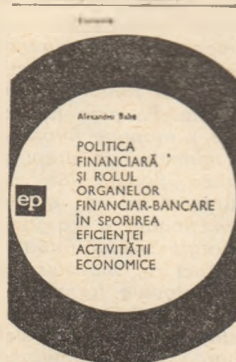
Un capitol separat este consacrat misiunii istorice a alianței muncitorești-țărănești în etapa construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate. Posibilitățile și mijloacele acesteia vizează atît raporturile societății cu natura, exprimate în mijloacele materiale de producție, cît și relațiile economice, politice și culturale dintre diferitele clase și pătri sociale.

Schimbările în conținutul și formele de manifestare a alianței muncitorești-țărănești care au loc în perioada trecerii treptate la comunism modifică raporturile dintre clasa muncito-

re și țărănime pe de o parte, dintre aceste două clase și intelectualitate, pe de altă parte, pentru a se ajunge la ștergerea totală a deosebirilor dintre ele și la crearea, pe această cale, a poporului unic muncitor al societății comuniste. Intreaga forță materială și spirituală de care dispune această alianță este îndreptată, sub îndrumarea partidului comunist, spre construirea socialismului și comunismului.

SPORIREA EFICIENȚEI ACTIVITĂȚII ECONOMICE

Făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate

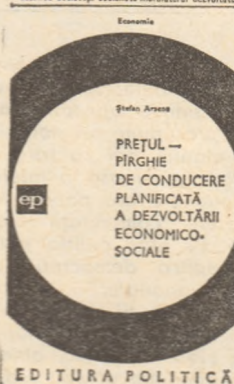

EDITURA POLITICĂ

● **Alexandru BABE**, Politica financiară și rolul organelor financiar-bancare în sporirea eficienței activității economice, Editura politică, București, 1975, 89 p. În lucrare sînt prezentate principalele probleme cu care sînt confruntate finanțele și în general activitatea economico-financiară, căile de urmat pentru soluționarea lor ținînd seama atît de stadiul actual al dezvoltării economiei noastre, cît și de obiectivele din perioada următoare.

Finanțele reprezintă un factor de bază în promovarea politicii partidului de creștere susținută a economiei naționale, de ridi-

Făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate

EDITURA POLITICĂ

● **Ștefan ARSENE**, Prețul — pirghie de conducere planificată a dezvoltării economico-sociale. Editura politică, București, 1975, 74 p. Autorul își propune să prezinte locul pe care-l ocupă prețurile în sistemul nostru economic, modul în care ele sînt utilizate ca pirghie de conducere planificată a dezvoltării economico-sociale și direcțiile perfecționării lor în perioada următoare.

Evidențiînd rolul prețului ca pirghie a conducerii, autorul subliniază că factorul hotărîtor în această direcție îl constituie planul național unic. Prețul reprezintă un instrument destinat elaborării, înlăptuirii și controlului în cele mai bune condiții al planului național unic, realizării politicii economice, instrument care devine din ce în ce mai important, mai complex, pe măsura făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate.

Element determinant al perfecționării sistemului nostru de prețuri — creșterea productivi-

EDITURA POLITICĂ

● **Traian CARACIU, Constantin FLOREA**, Epoca contemporană — epoca trecerii omenirii de la capitalism la socialism. Editura politică, București, 1975, 75 p.

Caracterizînd epoca contemporană, autorii pun în lumină procesele fundamentale care au loc astăzi în lume, evidențiază afirmarea crescîndă a tendinței obiective de dezvoltare a societății omenesti pe noi trepte, superioare, conturează perspectiva desfășurării cu succes a luptei pentru transformarea, pe baze noi, a lumii contemporane pentru instaurarea unei ere noi, de pace și colaborare trainică între popoare. Una din condițiile fundamentale ale progresului și prosperității fiecărei țări, ale dezvoltării încrederii și colaborării dintre națiuni, ale unei păci și securități trainice o reprezintă așezarea fermă a raporturilor dintre toate statele, pe temelia principiilor respectului independenței și suveranității naționale, deplinei egalități în drepturi, neamestecului în treburile interne, al avantajului reciproc.

Autorii argumentează convingător faptul că instaurarea — pe baza principiilor menționate — a unei noi ordini economice și politice mondiale nu este determinată de factori conjuncturali ci dimpotrivă, constituie expresia unor cerințe obiective ale evoluției relațiilor internaționale contemporane, reprezintă o consecință legică, necesară a schimbărilor profunde intervenite în lume în ultimele decenii ca și a înțelegerii caracterului și dimensiunilor problemelor grave și complexe care confruntă în prezent omenirea.

SERIEI de încercări în efortul de luciditate impus de actuala criză a gândirii economice burgheze se înscrie, ca o contribuție mai modestă dar semnificativă pentru un anumit segment al peisajului ideologic european, lucrarea lui Pierre Mendès France și Gabriel Ardent *Science économique et lucidité politique*.¹¹⁾

Sublinierea, evidentă și în titlul cărții, că știința economică nu este simplu știință, ci o știință politică, că opțiunile ei sint opțiuni politice, constituie prin ea însăși o premisă fertilă pentru efortul de luciditate pe care autorii și l-au propus. Și acest efort pomește firesc de la analiza — în plan larg istoric, în primul rând, dar și logic — a curenților și valențelor celor două orientări doctrinare de care am vorbit — liberalismul (sau neoliberalismul) — și keyneismul (sau neokeyneismul). P.M.F. și G.A. își construiesc lucrarea și, în final alternativa teoretică pe care o oferă, pe două componente fundamentale ale economiei: problema echilibrului și problema opțiunii. Nu ne oprim aici asupra legitimității, în planul logicii structurii sistemului economic, și validității, în plan metodologic,

Teoria economică burgheză în căutarea lucidității... (II)

a acestei discutabile viziuni a autorilor. Remarcăm că, încă de la început, ei resping liberalismul ca organizare socială și ca viziune teoretică al cărei element fundamental îl constituie teoria clasică a echilibrului bazată pe respectul față de libera concurență. În acest sens liberalismul este „iremediabil depășit”, el făcând loc planificării, care se impune sub diferite forme.

Ceea ce nu a putut rezolva vechiul liberalism — problema echilibrului global al economiei —, și-a propus keyneismul. Analiza keynesistă a constituit realmente un moment de excepțională importanță în dezvoltarea gândirii economice burgheze și redimensionarea opțiunii asupra funcției politico-economice a statului. A început procesul de operaționalizare a științei economice care a determinat și elaborarea unor tehnici de investigație, coordonare și previziune, ca balanța legăturilor dintre ramuri, contabilitatea națională ș.a. Rapida dezvoltare, în special după cel de-al doilea război mondial, a capitalismului monopolist de stat, a însemnat totodată extinderea rapidă a practicilor politice keynesiste. O serie de importante succese datorate intervenției active a factorului conștient în vederea evitării dezechilibrelor — remarcate de autori — sint, desigur, reale. Dar, așa cum se observă în cap. X al lucrării, „dezvoltarea a continuat sub formă ciclică, șomajul s-a menținut la un anumit nivel și inflația s-a făcut simțită” (p. 162). Este adevărat, apreciază autorii — la unison cu numeroși alți adepți ai lordului

Keynes¹⁵⁾ — că nici cunoștințele existente nu au fost aplicate complet și corect. Numeroși conducători de stat nu au crezut în valoarea noilor idei economice iar cînd s-au întreprins, totuși, acțiuni, acestea au fost efectuate cu prea puțină forță și tardiv. „Obstacole instituționale sau de ordin practic au stat în fața unei politici de modificare suplă a volumului cheltuielilor publice” (p. 168). Dincolo de toate acestea, analiza economică keynesistă are, în opinia lui P.M.F. și G.A., o serie de importante lacune: „analiza globală a neglijat dezechilibrele parțiale, deficiențele structurale, distorsiunile, locurile înguste, interesele vetuste, rutina... etc.” (p. 177). Totodată, keyneismul nu oferă suficiente mijloace pentru combaterea inflației, nu oferă sugestii pentru formarea unor mecanisme reversibile de control asupra prețurilor, este inaplicabil dezvoltării inegale în însuși interiorul țării dezvoltate, fără o mai vorbi de țările în curs de dezvoltare. El trebuie reinnoit. „Nu mai este suficientă încercarea statului de a rezolva doar problema echilibrului global; el trebuie să intervină și în problema alegerii diferitelor variante

fișe

VIITORUL SOCIAL

REVISTĂ DE SOCIOLOGIE ȘI POLITOLOGIE

Trăsături de bază ale noii ordini economice și politice mondiale

● În studiul Considerații privind conceptul noii ordini economice și politice mondiale, de dr. Nicolae Ecobescu și dr. Victor Duculescu, apărut în nr. 2 și 3/1975 al revistei VIITORUL SOCIAL, se înfățișează unele trăsături și elemente de bază ale conceptului de nouă ordine economică și politică. Noua ordine, spun autorii, nu constituie un deziderat subiectiv al unor state, al unor personalități sau cercuri politice, ci o necesitate obiectivă, imperioasă, spre care converge întreaga evoluție contemporană; acțiunile și inițiativele României socialiste pe planul relațiilor internaționale, orientate în mod consecvent și creator de tovarășul Nicolae Ceaușescu pe linia unei reale traduceri în viață a postulatelor dreptului și eticii internaționale, au prefigurată în multe privințe preocupările actuale pentru crearea unei noi ordini economice și politice.

Noua ordine implică schimbări în profunzime, revoluționare, iar nu simple ajustări formale. Ea presupune un nou sistem de relații, apt să asigure îmbinarea armonioasă a intereselor naționale ale popoarelor cu interesele comunității internaționale. Pe plan politic, noua ordine implică democratizarea vieții internaționale, un proces continuu de discuții și negocieri, o nouă solidaritate internațională. Pe plan economic, obiectivul de competență al noii ordini constă în înfăptuirea dreptului fundamental al popoarelor la progres economic și social — reducerea și eliminarea decalajelor între țările avansate și cele slab dezvoltate; o repartitie mai justă și mai echitabilă a produsului mondial între națiunile lumii pe baza mutațiilor industriale în țările economice rămase în urmă; exercitarea deplină a suveranității permanente a fiecărui stat asupra resurselor sale naturale — utilizarea lor rațională fiind în interesul întregii omeniri; eliminarea obstacolelor în calea expansiunii schimburilor; așezarea raporturilor financiare și monetare pe baze democratice; proliferarea științei și tehnologiei prin adoptarea codului internațional referitor la transferul de tehnologie, instituirea unui sistem general de preferințe nediscriminatorii și nereciproc privind furnizarea cu totul a informațiilor științifice și „know-how” țărilor în curs de dezvoltare, reforma regimului brevetelor și patentelor, eliminarea măsurilor restrictive, a barierei și practicilor discriminatorii din calea cooperării tehni-

co-științifice, liberalizarea circuiului informațiilor științifice și tehnice, crearea, sub egida O.N.U., a unei bănci internaționale pentru centralizarea și diseminarea informațiilor științifice ș.a.

Pe plan social, noua ordine trebuie să determine mutații care să asigure îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață ale popoarelor. Noua ordine internațională va favoriza opțiunea unui număr tot mai mare de state independente pentru forme de dezvoltare necapitalistă, va stimula procesul unor schimbări importante și în viața economică și politică a țărilor capitaliste dezvoltate. Pe plan juridic, noua ordine presupune întărirea autorității normelor de drept și justiție internațională, iar pe plan instituțional ea va afecta evoluția funcțională a organizațiilor și organismelor internaționale, structura, mecanismul, formele și metodele lor de lucru în sensul participării directe și efective a tuturor statelor la examinarea și soluționarea problemelor care confruntă umanitatea. La făurirea noii ordini internaționale sint chemate să aducă o contribuție însemnată și organizațiile regionale, precum și organizațiile internaționale neguvernamentale. Acestea — spun autorii — pot aduce o contribuție importantă la făurirea unei lumi mai bune și mai drepte, prin mobilizarea opiniei publice internaționale în scopul respectării principiilor de drept și de morală internațională, al democratizării și așezării pe baze noi a relațiilor dintre state.

Ana Gluyacov

Afirmarea femeii în viața societății

Editura politică

● Cartea Anei Gluyacov *Afirmarea femeii în viața societății*, Dimensiuni și semnificații în România (*Editura politică*, București, 1975, 206 p.) abordează pe larg — așa cum arată prof. dr. Constantin Ionescu în Prefață — prezența multilaterală a femeii în realitatea noastră contemporană. Utilizînd o serie de indicatori statistici ai condiției femeii din România, autoarea ilustrează aspectele economice și sociale ale ocupării femeilor în producție și viața social-politică, tendințele acestui proces în viitor. Se evidențiază progresele înregistrate față de trecut, determinate de revoluția și construcția socialistă, tendințele ce se desprind din înfăptuirea Programului P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism. Cartea cuprinde și o schiță pri-

de utilizare a resurselor". Noua doctrină economică trebuie să ofere mijloace de creștere a rolului statului în economie, urmând astfel a fi concepută ca doctrină nu a unei societăți capitaliste pure ci a unei societăți „mixte”.

Din punctul de vedere al problemei opțiunii (sau alegerii), preceptele doctrinei liberale — libera concurență și profitul ca mobil al activității economice — sint criticate de autori: libera concurență generează grave fenomene de inechitate socială, șomaj și „in mod paradoxal” monopol — cu tot cortegiul de consecințe negative asupra alocării optime a resurselor. La rândul său profitul, privit de liberali drept criteriu suprem al raționalității, „conduce inevitabil la sacrificarea intereselor colective intereselor particulare” (p. 214). De reținut însă că această critică a liberalismului este însoțită de obsesia burgheză a „conservării libertății de opțiune a indivizilor...” (p. 240). Într-o altă manieră decât a încercat să o facă P. Samuelson în „sinteza” sa neoclastică, — mai puțin riguroasă teoretic, dar mai radicală din punct de vedere social — P.M.F. și G.A. doresc să inte-

greze liberalismul unui nekeynesism mai activ și mai evoluat sub aspectul funcției sale în mecanismul mișcării sistemului economic, în asigurarea echilibrului global și parțial ale economiei. Ei își exprimă convingerea că mecanismele liberale pot funcționa. „Neintervenția statului nu este însă suficientă pentru a asigura libera funcționare a mecanismelor naturale... O acțiune publică iluminată, continuă și energică, este necesară” (p. 258). Dar „mecanisme liberale” înseamnă, în primul rând, concurență și profit. Leșirea din dilemă P.M.F. și G.A. o caută în pledoaria pentru un nou tip de concurență — concurență „în sensul pozitiv al cuvintului” (p. 245) realizabilă prin: 1) lichidarea efectelor negative, deformatoare ale monopolurilor, asupra „mecanismelor naturale” (p. 238) și 2) printr-un sistem de impozite care să asigure „neutralitatea fiscală”, înțelegând prin aceasta acele impozite care nu încearcă în mod deliberat să orienteze economia într-o direcție sau alta, ci lasă mecanismele economice propriu-zise sarcina rezolvării problemei alocării resurselor.

Dacă prima din măsurile preconizate este expresia naivității sau demagogiei politice — deoarece monopolurile dispun de uriașe resurse și numeroase căi de contracarare a oricăror măsuri care le-ar afecta interesele —, cea de a doua constituie de fapt un cadru adecvat de manifestare tocmai a tendințelor care generează dezechilibrele a căror evitare autorii o doresc. Jenantă situație contradictorie provine din neluarea în considerare a faptului că problema echilibrului și a opțiunii sint cauzal legate între ele, că, mai ales în condițiile actuale, asigurarea echilibrului implică cu necesitate un caracter colectiv al opțiunii, opus autonomismului individualist specific unei economii puse în mișcare de mecanisme liberale, generatoare de dezechilibre. Autorii își dau seama la un moment dat de contradicția — ireconciliabilă în cadrul unei economii capitaliste — dintre condițiile realizării echilibrului și „liberitatea de opțiune a individului”, își dau seama, practic, de imposibilitatea „conservării” acestei libertăți în capitalism. De aceea ei și menționează: „Ne

intrebăm dacă, în mod paradoxal, introducerea principiilor socialiste nu este necesară pentru a construi o economie cu adevărat liberală” (p. 263), o economie care să asigure atât de dorita „libertate de opțiune”. Și au dreptate. Dar a-ți construi opțiuni pe baza acestei concluzii înseamnă să depășești limitele ideologice de care vorbeam la începutul acestor rânduri. Este încă o dovadă că orice efort de depășire a crizei teoriei economice burgheze, a politicii economice și, respectiv, de atenuare a unor factori generatori de dezechilibre economice, nu mai este astăzi posibilă decât prin apropierea de ideile socialismului, prin îndepărtarea de fundamentele înseși ale ideologiei burgheze ortodoxe.

Vasile PILAT

¹⁴⁾ Pierre Mendès France. Gabriel Ardent. Science économique et lucidité politique. Gallimard, Paris 1973, 381 p.

¹⁵⁾ Vezi spre ex. A. Okun, The Political Economy of Prosperity, Washington, 1971.

vind prognoza participării femeilor la viața economico-socială până în 1985.

Capitalismul și egalitatea — contradicție în termeni

● Poate fi imbinat capitalismul cu egalitatea? Avem de-a face evident cu o contradicție în termeni. Aceasta pare să fie pină la urmă și opinia lui Arthur M. Okun, care, pe vremea președintelui Lyndon Johnson, a condus Consiliul Consilierilor Economici. În comentariul ce-l face Leonard Silk în INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE (28. VIII a.c.) la cartea acestuia Equality and Efficiency: the big Trade-off (Egalitate și eficiență: marea simbioză), The Brookling Institution, 124 p., se arată în concluzie textual: „Mai precis, spune Okun, nu vom rezolva niciodată problema — deoarece capitalismul și democrația sint de fapt o combinație foarte improbabilă”. Această concluzie, radicală în formă, nu exprimă însă întocmai ideea lui Okun. După el, capitalismul este sinonim cu eficiența, orice măsură în direcția egalității implicând o pierdere de eficiență. El prezintă ceea ce numește „experimentul găleții sparte”: dacă se transferă 4 000 de dolari de la fiecare din cele 5 la sută din familiile cu veniturile cele mai mari la cele 20 la sută din familiile care au veniturile cele mai scăzute, fiecare din aceste familii s-ar părea că primește cite 1 000 dolari; în realitate lucrurile nu se petrec astfel, deoarece „găleata” cu care se face transferul „curge” — în

sensul unei pierderi de eficiență. Okun ar fi de acord cu acest transfer, chiar cu riscul ca 60 la sută din venitul astfel transferat să se scurgă din găleată.

Înțelegerea acuității problemei echității sociale este, desigur, un merit al lucrării, dar identificarea capitalismului cu eficiența este cu totul eronată. Capitalismul a intruchipat eficiența economică doar pe o anumită treaptă a dezvoltării istorice, ștabela fiind în curs de a fi preluată astăzi de către noua arundire — socialismul. Acesta nu presupune un transfer gratuit, deci cu pierdere de eficiență, ci un nou mod de producție și de repartiție bazat integral pe principiul eficienței economice și sociale și tocmai de aceea organic axat pe principiul egalității.

Pentru o pregătire ecologică-economică

● În articolul K probleme polono ispolzovaniia materialnih resursov (În problema utilizării depline a resurselor materiale), apărut în revista EKONOMICKESKIE NAUKI nr. 7/1975, E. Drozdovski pornește de la constatarea că societatea redă ca atare mediului ambient, din sfera productivă și din cea neproductivă a activității sale, 90-98%₀ din masa de substanță naturală extrasă și atrasă într-o formă sau alta în circuitul economic, o parte relativ mică fiind utilizată productiv. Consecințele sociale nedorite sint cunoscute. Neutralizarea acestora este posibilă doar prin realizarea unui circuit care să

asigure o utilizare relativ plină a masei fizice a materialelor primare și secundare extrase. Măsurile pozitive întreprinse în vederea ocrotirii mediului înconjurător, spune autorul, se realizează în prezent pe plan economic fără o abordare sistematică. În plus, ele sint trinate de o serie de dispoziții, juridice, financiare, de indicatori economici, de obiceiuri și opinii conservatoare. De problemele mediului înconjurător se ocupă peste tot, de regulă, specialiști de profil ingineresc îngust (neeconomic) și rar — entuziaști care s-au consacrat acestei probleme. Nu există nici un institut care să pregătească specialiști în problemele ecologiei economice, bioeconomiei, inginerii-economiști, inginerii specializați pe problemele resurselor secundare. E.D. propune introducerea în toate institutele de învățămînt superior din U.R.S.S., în toate sectiile și facultățile, a unui curs special economo-tehno-juridic de „Resursologie” („Resursovedenie”), conținînd principii generale comune pentru toate specialitățile, dar și reflectarea particularităților specialității respective.

Funcții ale ambalajelor

După cum se știe, adversarii societății „de consum” au relevat, pe bună dreptate, modul în care sint utilizate adesea ambalajele pentru a forța vânzarea unor mărfuri. Desigur, aceasta nu înseamnă că, folosite corect, ele nu pot avea în sine un rol economic important.

Într-un editorial al revistei EMBALLAGES (nr. 323, mai

1975), Pierre J. Louis ia atitudine împotriva celor care încearcă să convingă cumpărătorii că ambalajul nu ar servi decât la grevarea prețului de vânzare al mărfii și la inducerea în eroare a cumpărătorului asupra conținutului aflat în ambalaj. După părerea sa, ambalajul a permis să se pună la dispoziția publicului noi produse și, mai ales, să se diminueze prețul de cost printr-o raționalizare a distribuției și o suprimare a avariilor, dezvoltînd igiena și aducînd garanții reale consumatorilor în ceea ce privește greutatea, calitatea, marca etc. În articolul Tehnicile euristicice. Aplicarea lor la ambalaj și condiționare, apărut în același număr al revistei, J. Demerson arată că producătorul dorește ca ambalajul să aibă diverse calități tehnice pentru a concura la protecția și conservarea produsului și totodată să fie ușor de confecționat și economic; serviciul comercial al fabricantului îl vrea inviolabil și estetic, fiind mesager al mărcii; cărașul cere ca ambalajul să fie rezistent și ușor de manipulat; distribuitorul (comerciantul) solicită ca el să fie frumos și, mai ales, să contribuie la vânzarea mărfii; consumatorul vrea ca ambalajul să fie ușor de manevrat, simplu de deschis și de utilizat, ușor de eliminat. Pe lângă aceste calități generale ambalajul trebuie să mai posede și altele, specifice, funcție de diversele lui utilizări.

**ECONOMIE
MONDIALA**

Argumente pentru o nouă ordine
economică internațională
**RAPORTUL ECHITATE-EFICIENȚĂ
ÎN RESTRUCTURAREA
ECONOMIEI MONDIALE**

PE BAZA STUDIERII experienței istorice, în Programul Partidului Comunist Român se subliniază că „in perioada următoare se va accentua interdependența economică între state. In aceste condiții, menținerea unor disproporții mari în nivelul de dezvoltare va genera, inevitabil, instabilitate economică. Disproporțiile economice, fenomenele de criză economică și monetară, indiferent în ce parte a lumii se ivesc, se vor reflecta, pină la urmă, asupra tuturor statelor. De aceea, este necesar să se acționeze pentru înfăptuirea unei noi ordini economice internaționale, bazată pe principii de egalitate și echitate, care să asigure dezvoltarea armonioasă a tuturor popoarelor. Este un imperativ major al viitorului lichidarea împărțirii lumii în țări bogate și țări sărace”¹⁾

Dinamismul, caracterul constructiv al politicii externe a țării noastre care, departe de a se situa pe poziții de expectativă, înțelege să-și aducă o contribuție activă, concretă la soluționarea problemelor cu caracter politic și economic care confruntă lumea contemporană — dintre care la loc de frunte se situează lichidarea subdezvoltării, a decalajelor economice în creștere — au ieșit pregnant în evidență și cu prilejul recentei Sesiunii extraordinare a Adunării Generale a O.N.U. în **Declarația** difuzată oficial la această Sesiune, România și-a expus cu claritate

CREAREA unei noi ordini economice internaționale, a cărei necesitate a primit consacrară mondială la precedenta sesiune specială a Adunării Generale a O.N.U. (aprilie—mai 1974), urmărește tocmai de „a corecta inegalitățile și a îndrepta inechitățile existente”, în vederea „eliminării decalajului crescând dintre țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare” și a asigurării „accelerării constante a dezvoltării economice și sociale și a păcii și echității pentru generațiile prezente și viitoare”,

asa cum se arată în rezoluția 3 201 (S—VI) din 1 mai 1974 a Adunării Generale.

Făurirea unei economii mondiale eficiente și echitabile, ca rezultat al instaurării sistemului preconizat de noi relații economice internaționale, are ca punct de plecare fenomenul subdezvoltării, în care se reflectă proporțiile inechității și ineficienței existente în lume astăzi. În ciuda eforturilor depuse pe plan național și internațional, numeroase cercetări și diferite foruri mondiale sînt nevoite să constate iarăși și iarăși că, în ceea ce privește cauza dezvoltării economice, ea riscă să se găsească în „pierdere de viteză”. Asemenea constatări izvorite din caracteristicile negative ale situației economice actuale a lumii, din menținerea și adîncirea decalajelor economice, scot în evidență incapacitatea ordinii economice internaționale existente de a asigura satisfacerea nevoilor fundamentale ale umanității, lichidarea subdezvoltării ca primă prioritate a economiei mondiale.

Această neputință, care aduce în discuție însăși realizarea obiectivului înscris în Carta Națiunilor Unite „de a favoriza progresul economic și social al tuturor popoarelor”, derivă din insuficiențele sistemului relațiilor economice internaționale de astăzi, printre care inechitatea și ineficiența sa au avut și au efecte deosebit de negative.

Pină acum teoria economică a relațiilor internaționale nu a făcut însă loc noțiunii de echitate, iar noțiunea de eficiență era

punctele de vedere și a formulat propuneri concrete cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaționale. Considerînd că eliminarea decalajelor trebuie să se înscrie ca o preocupare esențială și permanentă a fiecărui stat și a comunității internaționale în ansamblul său, România subliniază totodată necesitatea de a se adopta într-un termen cît mai scurt un ansamblu de măsuri cuprinzătoare, practice și eficiente în vederea instaurării unei noi ordini economice internaționale — imperios necesară — de natură să asigure condiții de reală dezvoltare tuturor popoarelor, un climat de înțelegere și colaborare, de cooperare fructuoasă, în interesul fiecărui stat și popor, al păcii și prosperității generale în întreaga lume.

Așa cum se subliniază în declarația difuzată ca document oficial la Sesiune, România consideră că o cerință imperioasă a creării unei noi ordini economice, a făuririi unei lumi mai bune și mai drepte, o constituie promovarea unor cît mai largi relații comerciale și de cooperare economică, științifică și tehnică internațională, pe bazele deplinei echități și egalități în drepturi, ale avantajului reciproc. În concepția țării noastre expusă în acest document, sprijinul pentru dezvoltarea țărilor mai puțin avansate trebuie înțeles și considerat ca un principiu firesc, fiind în interesul direct al tuturor statelor, al cauzei progresului general.

redușă unilateral la avantajele comparative. Încercarea de definire a acestor concepte este extrem de dificilă datorită complexității problemelor și, în parte, noutății relative a acuității lor. Delimitarea noțională poate fi realizată însă printr-o abordare **per a contrario**, adică bazîndu-se pe analiza a ceea ce este ineficiență și inechitate pe planul relațiilor economice internaționale. Abordarea acestora în strînsă interconexiune, ca elemente ale funcționării economiei mondiale, se impune ca primă premisă metodologică.

Inegalitate de beneficiu

CARACTERISTICILE și tendințele proceselor ce se desfășoară pe planul economiei mondiale, interdependența crescîndă dintre diversele sfere ale existenței umane și, mai concret, dintre economiile naționale independente, impun conceperea eficienței pe plan internațional, în sensul evitării realizării **eficienței** de către unii pe seama sau în dauna altora. Deci, este vorba de o asemenea funcționare a economiei mondiale care să aducă rezultate pe măsura așteptărilor **tuturor**, asigurîndu-se utilizarea rațională a ansamblului posibilităților existente.

¹⁾ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Editura politică 1975, p. 182.

Tabelul nr.1

Repartiția creșterii economiei mondiale între anii 1960-1972

	Țări ne-sociale-liste total	Țări în curs de dezvoltare	Țări dezvoltate
PIB total			
Creștere absolută (miliarde dolari)	1 621,7	239,0	1 382,7
Repartiția creșterii (%)	100	15	85
Repartiția populației (%)	100	74	26
PIB pe locuitor (dolari)			
1960	130		1 500
1972	285		3 730
Decalaje (%)			
1960		8,7	100
1972		7,6	100

Sursa: U.N. Yearbook of National Accounts Statistics, 1973, New York, 1975; World Bank Atlas, 1974

Evoluția economiei mondiale arată că efectul necesar și randamentul satisfăcător așteptat de fiecare economie națională de pe urma acestei evoluții au fost și rămân cele, ale creșterii economice și ale dezvoltării. Pentru realizarea unei dezvoltări armonioase și echilibrate a economiei mondiale, acest obiectiv comun, urmărit atât de țările în curs de dezvoltare, cât și de țările dezvoltate, presupune înlăturarea inegalităților, a decalajelor, ca sursă a dezechilibrului.

Or, de la sfârșitul celui de al doilea război mondial, timp de un sfert de secol, economia mondială în ansamblu s-a caracterizat prin creștere dar fără a exista capacitatea de a se transfera această expansiune într-o măsură mai substanțială — așa cum era necesar — majorității populației lumii, celor aproape 2 miliarde de oameni care trăiesc în țările în curs de dezvoltare nesocialiste.

Discrepanțele dintre nivelurile de dezvoltare economică sînt notorii, iar sporurile obținute prin creștere sînt extrem de inegal repartizate. Cum rezultă din tabelul nr. 1 referitor la lumea nesocialistă, țările în curs de dezvoltare nu au beneficiat decît în mică măsură de rezultatele înregistrate, expansiunea economică fiind în principal de partea unei fracțiuni minoritare a umanității — țările dezvoltate. De aici și constatarea atît de des reluată în ultimii ani că „cei bogați au devenit mai bogați, iar cei săraci, mai săraci“. Date fiind proporțiile subdezvoltării, evoluția înfățișată estimativ în tabel — un spor de produs intern brut de 5,5 ori mai mic pentru o populație de 3 ori mai mare în țările în curs de dezvoltare față de țările dezvoltate — a generat o accentuare a inegalităților, a decalajelor, adică în fond a creat în continuare sărăcie în vaste zone ale lumii.

Dimensiunile disparităților dintre veniturile pe locuitor confirmă inegalitatea de beneficiu de pe urma creșterii și a dezvoltării economice contemporane.

În 36 de țări în curs de dezvoltare a căror populație reprezintă 31% din populația lumii, venitul pe locuitor era mai mic de 150 de dolari, în timp ce venitul mediu a 5,7% din numărul locuitorilor planetei noastre depășea 5 000 de dolari².

Lărgirea decalajului dintre țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare (produsul intern brut mediu pe locuitor al țărilor în curs de dezvoltare, luate în ansamblu, reprezenta numai 7,6% din cel al țărilor dezvoltate, față de 8,7% în 1960) este expresia sintetică a ineficienței, a faptului că avantajele de pe urma creșterii economice revin cu precădere unora din participanții la procesul mondial de creștere.

Amplitudinea și mai ales consecințele acestei asimetrie a repartiției avantajelor creșterii economice sînt surprinse și de cercetarea asupra noii ordini internaționale (Reviewing the international order. Draft interim report) întreprinsă de un grup de oameni de știință sub conducerea lui Jan Tinbergen: „Ordinea internațională existentă avantajează pe unii și dezavantajează pe alții“. În încercarea de a da răspuns la întrebarea: ce fel de ordine internațională ar trebui recomandată, astfel încît să fie satisfăcute pînă la limita practic posibilă necesitățile urgente, ale generațiilor viitoare, cercetarea pornește tocmai de la această asimetrie subliniind că „schimbările în ordinea internațională sînt chemate să suprimе dezechilibrele și să înlătore inegalitățile“.

Ineficiența apare deci ca unul dintre principalele impulsuri ale reexaminării mecanismului actual al sistemului relațiilor economice internaționale.

Solidaritate globală

PINA ACUM, în pofida creării — prin progresele tehnicii și științei — a unui potențial important pentru ameliorarea condițiilor de viață ale tuturor popoarelor, creșterea economică nu a dus la micșorarea inegalităților, disproporțiilor și decalajelor în această privință, ci, dimpotrivă, a fost însoțită de accentuarea lor.

După estimările economistului american K.E. Boulding care înglobează decalajele în noțiunea de eterogenitate a economiei mondiale, „dezvoltarea extrem de rapidă din ultimii 200 de ani a sporit puternic această eterogenitate“. Astfel, la începutul secolului al XVIII-lea, în țara cea mai bogată venitul pe locuitor nu era decît de 5 ori mai mare decît cel din țara cea mai săracă. Or, astăzi, venitul pe locuitor cel mai ridicat este de cel puțin 40 de ori mai mare. Dacă se raportează venitul pe locuitor din S.U.A. la cel din țări ca Bangladesh, Volta Superioară, Burundi, Ruanda, rezultă decalaje mai apropiate de 70 : 1.

Explicația adîncirii decalajelor rezidă după Boulding în faptul că „procesul de dezvoltare a fost mai favorabil și mai prelungit în anumite părți ale lumii decît în altele: țările bogate s-au îmbogățit mai repede și mai mult timp, ceea ce nu au putut s-o facă țările sărace“. Cu alte cuvinte, cauza este lipsa unei eficiențe de care să beneficieze toți.

De aceea, în condițiile de astăzi, cînd miliarde de ființe umane sînt „strivite de subproducție“, după cum spune Paul Marc Henry³, trebuie să se accepte „o solidaritate globală în timp și spațiu“. Cu alte cuvinte, dezvoltarea și creșterea economică trebuie concepute ca o acțiune generală a umanității deoarece interesele țărilor dezvoltate nu mai pot fi disociate de cele ale țărilor în curs de dezvoltare și pentru că există „o strînsă interdependență între prosperitatea țărilor dezvoltate și creșterea și dezvoltarea țărilor în curs de dezvoltare“, cum se arată în rezoluția Adunării Generale a O.N.U. din 1 mai 1974.

Înțelegerea faptului că prosperitatea comunității internaționale în ansamblul său depinde de prosperitatea părților sale constitutive generează nemijlocit imperativul funcționării eficiente și echitabile a sistemului relațiilor internaționale, cu luarea în considerare a intereselor fiecărui stat și cu realizarea avantajului mutual.

În această optică a eficienței, realizarea interesului comun și a avantajului mutual au fost incluse printre principiile ce trebuie să stea la baza noii ordini economice internaționale.

Repartiția disponibilităților

EXPANSIUNEA economiei mondiale în ansamblu, paralel cu menținerea subdezvoltării impun reconsiderarea funcționării actualului sistem al relațiilor internaționale și dintr-un alt punct de vedere și a nume din cel al echității. Căci în condițiile unei economii mondiale interdependente, în care factorul extern joacă un rol

Tabelul nr. 2
Participări la diviziunea internațională a muncii și la comerțul internațional în lumea nesocialistă (ponderi procentuale calculate pe baza valorilor exprimate în dolari SUA)

	Tări în curs de dezvoltare (A)	Tări dezvoltate (B)
(Total țări nesocialiste (A+B) = 100)		
I. Diviziunea internațională a muncii²⁾		
Producția globală	15,6	84,4
- activități industriale din care:	12,3	87,7
- industrie prelucrătoare	10,3	89,7
- activități agricole	52,1	47,9
- construcții	11,9	88,1
- transport și telecomunicații	14,3	85,7
- comerț cu ridicata și cu amănuntul	15,8	84,2
- alte activități (servicii)	10,6	89,4
II. Comerțul internațional^{xx)}	19,0	81,0
- produse industriale (gr. 5-8 SITC) din care:	7,2	92,8
- produse ale industriei chimice	4,3	95,7
- mașini și echipamente pentru transport	1,5	98,5
- alte produse industriale	13,1	86,9
- produse agro-alimentare (gr. 0+1 SITC)	30,9	69,1
- materii prime și materiale (gr. 2+4 SITC)	31,8	68,2
- combustibili și lubrifianți (gr. 3 SITC)	73,0	27,0

x) 1970 xx) 1972
Sursa: Calculat după U.N. Statistical Yearbook 1973, New York, 1974

din ce în ce mai mare și în care realizarea creșterii economice și a eficienței fiecărei economii naționale se leagă de creșterea și eficiența celorlalte, nu mai este posibil, cum arăta Lester Brown, ca cei bogați „să îndemne pe cei săraci să aștepte...“⁴, ci trebuie asigurate condițiile pentru ca fiecare „celulă“ a economiei mondiale, fiecare economie națională, să beneficieze de avantajele creșterii.

Faptul că, în pofida existenței pe plan internațional a potențialului necesar, majoritatea țărilor în curs de dezvoltare nu au reușit să-și îmbunătățească situația lor economico-socială, arată că realizarea eficienței presupune echitate, adică asigurarea posibilităților, a condițiilor generatoare de progres, pentru toate țările lumii. Instaurarea echității la scară mondială — ca unul dintre principiile fundamentale ale noii ordini economice internaționale — înseamnă înlăturarea oricăror bariere care împiedică participarea activă și cu drepturi egale a tuturor țărilor la procesele economice ce se desfășoară în lume.

Participarea egală a tuturor țărilor la reglementarea problemelor economice mondiale în interesul lor comun cere noi structuri ale economiei mondiale, în cadrul

S. SAVA

Institutul de cercetări economice
(Continuare în pag. 29)

²⁾ Date publicate în World Bank Atlas, New York, 1974.

³⁾ „Le Monde diplomatique“ No. 252/1975, p. 35-36.

⁴⁾ Rich Countries and Poor in a Finite, Interdependent World. Daedalus. Fall 1973.

Producția industrială în primul pătrar 1975

DATELE publicate recent de O.N.U. cu privire la evoluția producției industriale în trimestrul I a.c. ilustrează — în pofida caracterului lor incomplet (lipsește statisticile privind țările nesocialiste în curs de dezvoltare, precum și cele pe întreaga lume) — persistența unor tendințe divergente în acest domeniu.

Confirmând odată în plus stabilitatea dezvoltării lor economice, țările socialiste au înregistrat un nou spor substanțial al producției industriale, respectiv de 12 puncte față de nivelul anului trecut (1970=100), comparativ cu creșteri anuale de 11 puncte în perioada 1972—1974. O contribuție deosebită la această creștere au adus industria prelucrătoare (și anume: metalurgia, industria constructoare de mașini, industria chimică și petrochimică), precum și producția de energie electrică, gaze și apă — evidențiată separat în statisticile O.N.U. (vezi tabelul alăturat).

În ceea ce privește industria țărilor capitaliste dezvoltate, aceasta a cunoscut, în trim. I 1975, o reducere cu 5 puncte a indicelui producției sale

(față de nivelul din 1974), menținându-se astfel tendința descendentă manifestată din a doua jumătate a anului trecut. Cel mai mult a avut de suferit de pe urma crizei economice industria prelucrătoare (indicele producției sale scăzând de la 120 în 1974 la 114 în trim. I 1975), în timp ce industria extractivă a progresat ușor, iar producția de energie electrică, gaze și apă a înregistrat o creștere sensibilă, ca urmare a efortului depus de țările respective pentru extinderea bazei energetice proprii. De remarcat, că dinamica descendentă s-a manifestat mai puternic în industria S.U.A. decât în cea a țărilor vest-europene.

Criza economică din țările capitaliste a determinat și în trim. I a.c. reduceri ale producției mondiale la o serie de produse importante. Astfel, conform datelor publicate de O.N.U., la ciment, fontă și feroaliaje, oțel sau la majoritatea metalelor neferoase ea n-a atins nivelul realizat în trim. I 1974, iar volumul extracției de țiței s-a redus cu 5—6%. Progrese ușoare, față de aceeași perioadă, au înregistrat producția mondială de energie electrică și cea de aluminiu, în timp ce extracția de cărbune a sporit cu circa 7%.

brăcăminte. În cercurile de specialitate se apreciază că, dacă această tendință se va menține, sînt de așteptat noi majorări de prețuri la fibrele chimice în cursul ultimului trimestru al acestui an.

Dinamica stocurilor de aluminiu

CONFORM datelor publicate de Institutul internațional al aluminiului primar stocurile cumulate ale acestui metal din țările nesocialiste (fără Egipt și Turcia), se ridicau — la sfîrșitul sem. I a.c. — la peste 3,2 milioane de tone, depășind de 2,4 ori nivelul acestora de la sfîrșitul sem. I 1974. Deși cele mai importante stocuri de aluminiu primar (cca 80% din total) se află, în continuare în America de Nord și Europa occidentală, un ritm comparativ mai rapid de creștere a acestora s-a înregistrat — în perioada amintită — în țările din Asia de răsărit și Africa.

Exportul nordic de cherestea: minus 1/3

DUPĂ evaluările cele mai recente, în anul în curs exportul de cherestea de conifere al țărilor scandinave se reduce considerabil. În cazul Suediei, volumul total al exportului nu va reprezenta decât circa 5 mil. m³, cu 31,9% mai puțin decât în 1974. În ceea ce privește Finlanda exportul se așteaptă la o scădere de 37,7%, volumul ajungînd la 2,7 mil. m³. Pentru aceste două țări cu excedente de cherestea de conifere, exportul se va reduce în 1975 cu 1/3. În cazul Suediei și producția va fi în acest an cu circa 1/3 mai scăzută decât în 1974, totalizînd aproximativ 9 mil. m³.

Încetinirea ritmului investițiilor S. U. A. în străinătate

UN studiu al companiei McGraw-Hill referitor la industria prelucrătoare și extractivă, relevă că în condițiile actualei crize economice investițiile peste hotare ale firmelor americane sporesc în acest an într-un ritm (12%) reprezentînd mai puțin de jumătate din cel înregistrat anul trecut, în vreme ce pentru anul viitor nu se între-

vedea practic nici o creștere. Ținînd seama de ritmul probabil al inflației, cu alte cuvinte în termeni reali, pentru acest an creșterea volumului fizic al utilajelor și instalațiilor în străinătate va fi nulă, iar anul viitor volumul acestora se va reduce semnificativ. În mod deosebit se va resimți industria petrolieră care, potrivit revistei americane Business Week, va cunoaște în continuare un grad sensibil mai scăzut de utilizare a capacităților de producție (70%) decât ansamblul industriei americane în străinătate (81%).

Danemarca:

măsuri de relansare

AUTORITĂȚILE responsabile de economia daneză pregătesc un program de măsuri conjuncturale pentru relansarea economiei. Spre sfîrșitul lunii august a.c. numărul șomerilor a depășit în Danemarca pragul de 100 000, cifră de trei ori mai mare decât cea pentru aceeași perioadă din 1974, iar unii experți se așteaptă ca în lunile de iarnă șomajul să ajungă la 150 000—200 000. În această situație, este posibil să se recurgă, între altele, la reducerea temporară a cotei așa-numitului impozit pe valoarea adăugată, care în prezent este de 15%. Afară de aceasta, se ia în considerare sporirea simfioare a cheltuielilor publice, parțial sub forma de comenzi de stat pentru industria construcțiilor precum și sub forma de subsidii pentru investițiile din industrie și din alte ramuri. Totalul cheltuielilor prevăzute prin programul conjunctural pentru stimularea consumului și a producției este așteptat să atingă 5 miliarde de coroane daneză (aproape 1 miliard de dolari).

India: deficit comercial crescut

MINISTERUL comerțului al Indiei a anunțat că în anul financiar 1974—1975 schimburile comerciale ale țării s-au soldat cu un deficit record de 10,44 miliarde de rupii (circa 1,3 miliarde de dolari). Conform cifrelor publicate, exporturile indiene s-au mărit în perioada analizată cu 31%, dar în același timp importurile au crescut cu 49% față de anul financiar precedent. Mărimea neobișnuită a deficitului este atribuită de oficialități mai ales scumpirii produselor petroliere, a cerealelor și a alimentelor pe care India le importă.

Grup de țări	Total industrie		Din care					
	1974	trim. I / 1975	ind. extractivă		ind. prelucrătoare		prod. de energie electrică, gaze și apă	
	1974	trim. I / 1975	1974	trim. I / 1975	1974	trim. I / 1975	1974	trim. I / 1975
Țări socialiste	140	152	125	134	142	154	132	148
Țări capitaliste dezvoltate	120	115	103	107	120	114	128	136
Din care:								
S.U.A. și Canada	119	107	103	100	106	119	123	
Europa occid.	119	117	99	105	114	138	156	
- Marea Cămină	116	114	97	103	112	135	155	

Sursa: U.N. Monthly Bulletin of Statistics, februarie 1975.

Creșterea prețurilor la fibrele chimice

ÎN INDUSTRIA textilă din țările capitaliste este urmărită cu atenție tendința de majorare a prețurilor la fibrele chimice (poliacrilice, poliamide și poliesterice), care se manifestă în ultimele luni în

principalele țări producătoare — S.U.A. și R.F.G. Fiind, în general, de ordinul a 5—10%, aceste sporuri ale prețurilor de livrare sînt justificate de companiile producătoare prin creșterea cheltuielilor de producție (ca urmare a scumpirii petrolului) și sînt facilitate de tendința de înviorare a cererii pentru a serie de mărfuri textile, inclusiv articolele de îm-

SITUAȚIA ȘI PERSPECTIVELE ECONOMIEI MONDIALE

DESFĂȘURATĂ într-un moment în care economia capitalistă străbate „cea mai prelungită și mai profundă recesiune din perioada postbelică”¹⁾, sesiunea anuală a Fondului Monetar Internațional și a Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare, care a avut loc săptămîna trecută la Washington, nu putea să nu acorde o atenție deosebită evaluării situației actuale și perspectivei economiei mondiale. Interdependența sporită dintre țările lumii atribuie și ea acestei analize tradiționale în forumul anual al celor două instituții specializate ale O.N.U. — dintre care F.M.I., prin aderarea Grenadei, numără în prezent 127 de membri — un plus de interes.

Potrivit punctului de vedere exprimat de România la sesiunea amintită, ca și la O.N.U., fenomenele negative din economia mondială și relațiile economice internaționale, repercusiunile lor profund dăunătoare asupra mersului înainte al popoarelor, reclamă mai mult ca oricînd intensificarea cooperării internaționale, în vederea rezolvării grabnice a problemelor actuale acute, dintre care cele mai stringente sînt legate de perpetuarea stării de subdezvoltare pe o mare parte a globului și de accentuarea decalajelor între nivelurile de dezvoltare ale națiunilor lumii. **Poziția României cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaționale prezentată la**

cea de a VII-a sesiune extraordinară a Adunării Generale a O.N.U. care ia sfîrșit astăzi la New York, este că, în același timp, comunitatea internațională este confruntată cu fenomene de criză în domeniul materiilor prime, energiei, alimentației care se adaugă, agravînd-o, instabilității economice și financiare dintr-o serie de state. Realitatea probează că efectele acestor perturbări sînt resimțite, într-o măsură mai mare sau mai mică, de toate țările, dar în primul rînd de țările în curs de dezvoltare.

Ca țară socialistă în curs de dezvoltare, România consideră că nu este vorba de a căuta doar o soluție parțială sau de moment acestor fenomene de criză, ci este vorba de a se continua efortul pentru o rezolvare graduală a aspectelor de fond ale dezvoltării și cooperării economice, prin lichidarea vechilor relații de inechitate și crearea unei noi ordini economice și politice internaționale, prin care să se asigure condiții de reală dezvoltare tuturor popoarelor. România consideră că eliminarea decalajelor, a căror accentuare afectează grav evoluția economică generală, trebuie să se înscrie ca o preocupare esențială și permanentă a fiecărui stat și a comunității internaționale în ansamblu, să facă obiectul unor programe speciale, care să prevadă acțiuni concrete privind multiplele aspecte ale dezvoltării economice și sociale.

Fără precedent în perioada postbelică

INCETINIREA activității economice din Occident care se semnala la începutul anului trecut s-a transformat într-o „neșteptat de profundă și de răspîndită recesiune”, marcată în prima jumătate a anului 1975 prin nivele ale șomajului și o scădere a gradului de utilizare a capacităților de producție necunoscute de decenii, constatată de la bun început Raportul anual al F.M.I.

După o incetinire în 1970—1971, creșterea produsului național brut (P.N.B.) al țărilor capitaliste industrializate s-a accelerat, în termeni reali, pînă la 8% în primul semestru din 1973, pentru a scădea apoi brusc în semestrul II și a deveni negativă în ambele semestre din 1974. În prima jumătate a anului curent scăderea respectivă s-a accentuat, P.N.B. total real al țărilor capitaliste industrializate fiind cu 4% mai redus față de semestrul II 1974. Cea mai importantă scădere s-a semnalat în cea mai dezvoltată țară a lumii capitaliste și anume S.U.A. (8%)²⁾. Aceste fluctuații contrastează cu ritmul de creștere al P.N.B. de 4,5—5% înregistrat în deceniul al șaptelea de țările dezvoltate industrial.

În ciuda slăbirii ritmului activității economice inflația s-a accelerat în 1973 și 1974. De fapt ea crescuse aproape continuu în ultimul deceniu, dar în 1972 ea nu depășea încă 5%, după ce fusese de 2,5% la începutul anilor '60. Măsurată pe ansamblul țărilor occidentale industrializate, inflația a ajuns în semestrul II din 1974 la un ritm anual de peste 13%, care în condițiile stagnării sau scăderii producției în majoritatea acestor țări, definea o situație de asemenea fără precedent în perioada postbelică, în care fazele de inflație și de recesiune în loc de a fi opuse se suprapun, situație pentru care s-a creat și o terminologie nouă („stagflation”, „slumpflation”, „infeccion”, „inflump” etc.).

Totuși, relevă Raportul anual al F.M.I., agravarea — neașteptată — a recesiunii în cursul anului 1974 și în primele luni din 1975 a făcut ca în combaterea inflației — declarată la sesiunea de anul trecut „inamicul public nr. 1” — să se obțină rezultate ceva mai mari decît se anticipa: de

la o maximă anuală depășind 13% în semestrul II 1974 inflația a scăzut la circa 10% în primul semestru al anului curent, rămînînd însă, după cum se vede, la un nivel cu două cifre. În plus, însuși acest nivel nu reprezintă decît o medie, chiar dacă ponderată.

Scăderi și mai pronunțate decît cele ale P.N.B. relevă datele privind evoluția producției industriale în majoritatea țărilor capitaliste dezvoltate. Cifrele pe ultimele trei luni pentru care existau date disponibile în momentul întocmirii raportului (dat publicității la 24 august) comparativ cu cele trei luni care se circumscriu celui mai ridicat nivel anterior al producției (situat la începutul lui 1974 sau la sfîrșitul anului 1973), indică scăderile cele mai accentuate în Japonia (circa 19%), S.U.A. (13%), Franța și Italia (11%) și R.F.G. (9%), în vreme ce în Canada și în Anglia amplitudinea amintită era mai redusă.

Amploarea actualei recesiuni este pusă în evidență și de un alt indicator, denumit al subutilizării resurselor și definit prin decalajul între P.N.B. real și P.N.B. potențial, adică cel obținut în condițiile în care ar fi fost utilizate „toate” resursele. Dificultatea precizării și calculării exacte a P.N.B. potențial nu are nevoie să fie prea mult subliniată în condițiile, de exemplu, în care prețurile unor materii prime sau surse de energie sînt foarte sensibile la nivelul cererii sau în care o serie de capacități de producție uzate moral, depășite, nu au fost înlocuite. Cu aceste rezerve făcute, Raportul anual al F.M.I. constată că nivelul de subutilizare a resurselor în primul semestru al acestui an este considerabil atît în mărime absolută cît și în raport cu perioadele anterioare. Această subutilizare a resurselor apare ca fiind mult mai mare în S.U.A. și în Japonia (12—14%) decît în Canada, R.F.G. sau Italia (7—8%) sau decît în Franța și Anglia (circa 5%).

Politica economică între inflație și subutilizarea resurselor.

PRINTRE FACTORII care explică profunzimea recesiunii și intensitatea inflației care a însoțit-o, Raportul anual al

F.M.I. situează la loc de frunte gradul ridicat de coincidență al fazei de avînt în 1972 și 1973 în numeroase țări capitaliste dezvoltate, ceea ce a ridicat cererea globală la niveluri fără precedent. Acest avînt al cererii globale, relevă retrospectiv raportul, a fost alimentat în parte de o politică monetară și fiscală excesiv de expansionistă din punct de vedere al ținerii sub control a inflației. Or, inflația avea o tendință de creștere încă din perioada de incetinire a activității economice din 1970 și 1971, tendință care a fost amplificată odată cu declanșarea fazei de avînt. Presiunea neobișnuită a cererii manifestată atunci este responsabilă și pentru boomul investițiilor care a urmat, soldat după intrarea în recesiune cu importante capacități de producție nefolosite.

O altă trăsătură distinctivă a perioadei de care ne ocupăm o constituie amploarea — „fără precedent în timp de pace” — a creșterii prețurilor multor materii prime, în afara petrolului, între începutul anului 1972 și primele luni ale anului trecut, decurgînd în parte — așa cum se subliniază în raport — din factori independenți de procesul general inflaționist din economia occidentală (recolte insuficiente datorită secetei sau inundațiilor, reduceri ale stocurilor de produse agricole etc.).

Eludînd faptul că în realitate există și continuă să existe un raport nejust între prețurile materiilor prime și cele ale produselor industriale, în cele mai multe cazuri creșterea prețurilor la materiile prime este explicată numai prin legea cererii și ofertei, ca fiind determinată de însăși faza de avînt, în special în ultima parte a perioadei menționate: cumpărări anticipate și acumularea speculativă de stocuri datorită persistenței climatului inflaționist, insuficiența reală sau așteptată a unor materii prime, incertitudinile privind evoluția cursurilor valutare în condițiile flotații generalizate etc.

Incetinirea activității economice în proporțiile menționate este pusă în legătură de Raportul anual al F.M.I. și cu preocupările create de dezechilibrarea balanțelor comerciale și de plăți, cu slăbirea cererii externe și, în sfîrșit, cu inflația însăși. Astfel, după o creștere medie anuală

de 8,5 la sută în deceniul al șaptelea și de 13 la sută, tot în termeni reali, în 1973, comerțul mondial a sporit anul trecut cu numai 5 la sută, în primul semestru al anului curent cunoscând chiar o scădere, de circa 5 la sută. În ciuda sporirii cu 4 la sută a importurilor țărilor petroliere și a expansiunii lor în continuare în acest an, principalul lor furnizor — țările industrializate occidentale — au înregistrat o scădere substanțială a exporturilor în 1974 și din nou în primul semestru a.c. Și mai puternic decât exporturile au scăzut ca volum, în 1974 și în primele luni din 1975, importurile țărilor industrializate, respectiv exporturile tuturor grupurilor de țări producătoare de materii prime, inclusiv ale țărilor exportatoare de petrol.

În sfârșit, inflația, prin ritmul său neobișnuit de înalt pentru o perioadă de recesiune, a limitat posibilitățile de stimulare a cererii, din dorința sau mai bine zis din teama de a nu favoriza o continuare sau o accelerare a creșterii inflaționiste a prețurilor printr-o politică conjuncturală prea expansionistă. Măsurile stimulatoare adoptate în diverse țări dezvoltate în ultima vreme sînt caracterizate de aceea prin adjective între care precauția și prudența se întîlesc cel mai frecvent.

Dealtfel, chiar raportul F.M.I. consemnează o însemnată doză de incertitudine în privința faptului dacă punctul de maximă adîncime a recesiunii a fost sau nu depășit, experții F.M.I. inclinînd către a doua ipoteză. Un consens pare mai curînd să întrunească estimăția că înviorarea va surveni înainte de sfîrșitul acestui an, fără a se preciza momentul. Incertitudinea în privința diagnosticului, combinația recesiune-inflație, ambele mai pronunțate decît pînă acum în perioada postbelică, fac neobișnuit de dificilă formularea unei politici economice ferme, adecvate. În plus, situația este și mult prea diferită între țările capitaliste dezvoltate — din punct de vedere al nivelului reducerii producției, ritmului inflației sau mărimii deficitului balanței de plăți — pentru a se putea preta la generalizări. Pare totuși bine conturată ideea că reducerea substanțială a capacității de import a numeroase țări ca efect al crizei va împiedica exportul să reprezinte un stimulent mai însemnat al activității industriale în primele stadii ale fazei de înviorare.

Cele mai afectate — țările în curs de dezvoltare

CA REZULTAT al evoluțiilor scontate pînă la sfîrșitul acestui an, și în primul rînd al recesiunii, raportul F.M.I. consideră că țările capitaliste dezvoltate vor realiza pe ansamblu o balanță de plăți curente echilibrată, după ce au terminat anul trecut cu un deficit substanțial. Totuși, unele țări (Franța, Italia, Anglia) vor continua să înregistreze un deficit, în contrast cu un excedent important în R.F.G.

Deficitul țărilor în curs de dezvoltare ceva mai avansate se va menține probabil la nivelul de anul trecut, de circa 12 miliarde de dolari, iar în cazul țărilor nepetroliere cel mai puțin dezvoltate deficitul combinat al balanței amintite va spori în continuare de la 28 la 35 miliarde de dolari. Întrucît este incertă obținerea unui flux sporit de capital și ajutor, soluția se anunță a fi o nouă reducere a importurilor, ceea ce în cazul lor înseamnă limitarea și mai mult a creșterii economice. În cazul țărilor petroliere, excedentul se va reduce în acest an de la 70 la 50 miliarde de dolari, atît datorită creșterii importurilor lor cu 30 la sută față de anul precedent (după o creștere de 40 la sută în 1974) cît și datorită scăderii exporturilor lor cu 10 la sută (din cauza recesiunii, a măsurilor de economisire și în general a reducerii cererii ca urmare a creșterii prețurilor la petrol).

După cum relevă Raportul anual F.M.I., dificultățile de finanțare a deficitelor balanțelor de plăți curente legate de creșterea prețului petrolului au fost — în cazul țărilor dezvoltate — mai mici decît se aștepta inițial, parțial datorită recesiunii, a cărei agravare nici ea nu fusese prevăzută. Recesiunea și transferarea deficitelor din balanța de plăți curente asupra țărilor în curs de dezvoltare nepetroliere, produsă anul trecut și în acest an prin intermediul prețurilor, a creat acestor din urmă țări serioase dificultăți. Astfel — se arată în Raportul anual pe 1975 al B.I.R.D.¹⁾ — una din consecințele importante ale încetirii activității industriale în țările capitaliste dezvoltate și ale măsurilor adoptate de ele pentru frînarea inflației a fost declinul general al prețurilor principalelor produse de bază (cu excepția petrolului) furnizate de țările în curs de dezvoltare, declin înregistrat în tot cursul anului trecut, accelerat la începutul acestui an și continuînd și în prezent. Pe de altă parte, prețurile produselor industriale — care valoric reprezintă peste două treimi din importul țărilor în curs de dezvoltare — au continuat să crească. Rezultatul acestor evoluții este deteriorarea raportului de schimb al majorității țărilor în curs de dezvoltare. Astfel, se estimează că puterea de cumpărare a exporturilor de produse de bază ale țărilor în curs de dezvoltare va scădea cu circa 13 la sută în 1975.

Țările în curs de dezvoltare ceva mai avansate, pentru care cererea de anumite produse și servicii — turism, produse industriale finite, metale neferoase și cîteva materii prime cum sînt cauciucul, cherestea și fibrele — este foarte sensibilă la oscilațiile conjuncturale din țările dezvoltate, suferă direct o diminuare a încasărilor din export în acest an ca urmare a scăderii ritmului activității economice în țările menționate. În cazul Americii Latine, Raportul anual al B.I.R.D. consideră că cuantumul cu care se reduce în 1975 valoarea exporturilor de produse industriale este de circa un miliard de dolari.

Dificultăți substanțiale cunosc și țările cel mai puțin dezvoltate (cu un venit pe locuitor de sub 200 dolari în 1972), în special cele tributare și importului de produse alimentare și îngrășăminte (al căror preț pe piața internațională a crescut) și exportului de materii prime. Datorită accelerării inflației în țările dezvoltate și creșterii prețului la petrol, valoarea produselor importate de țările mai puțin dezvoltate a sporit cu 40 la sută în 1974 față de anul precedent, în vreme ce la exporturi creșterea de prețuri a fost de numai 27 la sută. Pentru anul în curs, deoarece importurile se vor scumpi cu cel puțin 6 la sută, în vreme ce la exporturi prețurile nu vor spori, se așteaptă — așa cum arătam — o nouă deteriorare a raportului de schimb. În plus, în numeroase cazuri, datorită recesiunii din țările industriale, volumul exporturilor (realizate de țările cel mai puțin dezvoltate în proporție de 75 la sută în țările O.C.D.E.) s-a plafonat sau chiar s-a diminuat, ceea ce pune direct în cauză capacitatea țărilor respective de a menține ritmul creșterii lor economice, oricum de dimensiuni modeste. Ca urmare, se așteaptă ca ritmul creșterii produsului lor intern brut să fie inferior în acest an celui al creșterii demografice, astfel încît venitul pe locuitor va scădea cu peste 1 la sută, iar deficitul balanței lor comerciale va depăși ca mărime 3 la sută din P.N.B. Această situație evidențiază din nou importanța deosebită a adopției unor măsuri concrete în direcția stabilirii unui raport just între prețurile materiilor prime și prețurile produselor industriale — ținîndu-se seama atît de cheltuielile de producție, cît și de valoarea de întreținere a mărfurilor — care să favorizeze dezvoltarea țărilor producătoare de materii prime și, în același timp, să asigure venituri raționale producăto-

rilor industriali, să permită stimularea activității productive în toate țările lumii, să faciliteze și să sprijine activ eforturile spre un progres mai rapid al țărilor rămase în urmă, așa cum se subliniază în recenta Declarație a României la sesiunea extraordinară a Adunării Generale a O.N.U. și în poziția țării noastre expusă la Sesiunea anuală a F.M.I. și a B.I.R.D.

Relevînd aceste cifre, președintele Grupului Băncii Mondiale, Robert McNamara, afirma în discursul său la sesiunea anuală de la Washington a F.M.I.-B.I.R.D. că „locuitorii, în număr de un miliard, ai țărilor cu venituri scăzute, au devenit principalele victime ale crizei pe care o traversează actualmente economia mondială (capitalistă — n.r.) (...) Evenimentele survenite în ultimii doi ani au redus practic la neant progresele pe care aceste țări au putut să le realizeze pe calea independenței față de capitalurile de origine externă”²⁾.

Practic se arată în raportul anual al Băncii Mondiale, „nici o țară nu a putut să elimine complet efectul acestor forțe. Chiar și cele care dispuneau de resursele necesare pentru a-și menține ritmul de creștere, sau erau în măsură să și le procure, au suferit în mod temporar de încetinirea economică mondială”.

Analiza situației din economia mondială și a relațiilor economice interstatale confirmă poziția României cu privire la necesitatea instaurării unei noi ordini economice internaționale exprimată în declarația difuzată la cea de-a 7-a sesiune extraordinară a Adunării Generale a O.N.U., potrivit căreia „în condițiile accentuării interdependenței economice dintre state, cînd nici o țară nu se poate izola de procesele economice mondiale, apare ca o necesitate obiectivă ca toate statele, indiferent de orînduire socială, de mărime sau potențial economic, să-și aducă contribuția activă la soluționarea marilor probleme economice care confruntă lumea contemporană”³⁾. În aceste condiții, România țară socialistă în curs de dezvoltare, profund interesată în soluționarea justă, în interesul general, a problemelor dezvoltării și cooperării economice internaționale, consideră necesar să se adopte, într-un termen cît mai scurt, un ansamblu de măsuri cuprinzătoare, practice și eficiente privind instaurarea noii ordini economice internaționale, avînd printre obiectivele sale primordiale lichidarea subdezvoltării, a decalajelor existente între nivelurile economice ale statelor lumii. Așa cum a afirmat și la Sesiunea extraordinară a Adunării Generale a O.N.U., țara noastră consideră că sînt necesare între altele măsuri de îmbunătățire a activităților și procedurilor din sistemul Națiunilor Unite, astfel încît aceasta să folosească eficient pîrgiile cooperării internaționale pentru depășirea fenomenelor de criză și instabilitate, să sporească randamentul asistenței economico-financiare pentru țările în curs de dezvoltare, să contribuie la o reală securitate economică a tuturor statelor. Analiza responsabilă a realităților conduce la concluzia că progrese, semnificative în direcția soluționării problemelor grave și complexe care confruntă economia mondială pot fi obținute numai pe calea realizării unor schimbări de substanță în actuala ordine economică internațională, în actualele relații politice dintre statele lumii.

Dinu DRAGOMIRESCU

1) International Monetary Fund, Annual Report 1975, Washington, D.C., pag. 17.

2) Banque Mondiale, Rapport Annuel 1975, Washington D.C., p. 7.

3) Discours prononcé par M. Robert S. McNamara devant le Conseil des Gouverneurs du Groupe de la Banque Mondiale, Washington, D.C., pag. 1 și 4.

4) Poziția României cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaționale, Știința, 6 septembrie 1975.

PIAȚA MONETARĂ INTERNAȚIONALĂ

CURSURI

	Curs central	Curs la 28.12.1973	Curs la 1.09.1975	Curs la 5.09.1975	Abatoroa in % a cursurilor valutare in ziua de 5.09.1975 față de:	Abatoroa in % a cursului dolarului față de diversele valute in perioada 28.12.1973-5.09.1975
Marca vest-germană	2,66904	2,6990	2,5870	2,5830	+ 3,33	+ 4,49 - 4,30
Francul elvețian	3,3855	3,2500	2,6890	2,6830	+26,18	+21,13 -17,45
Francul francez	4,60414	4,7025	4,4040	4,4070	+ 4,47	+ 6,71 - 6,28
Yemul japonez	308,0	280,2	297,80	297,90	+ 3,39	- 5,94 + 6,32
Florinul olandez	2,78117	2,8260	2,6470	2,6430	+ 5,23	+ 6,92 - 6,48
Francul belgian	40,334	41,10	38,53	38,56	+ 4,60	+ 6,59 - 6,18
Lira italiană	523,50	607,0	669,00	670,50	- 21,92	- 9,47 +10,46
Lira sterlină ^{x)}	2,8952	2,3250	2,1100	2,1080	- 27,19	- 9,33 +10,29
Prețul aurului la Londra ^{xx)}	-	103,87	154,25	152,25	-	-

x) Dolari pentru 1 liră sterlină
xx) Primul fixing

STABILITATEA cursului dolarului a fost din nou elementul caracteristic pieței valutare. Ca și în săptămâna anterioară, în perioada 1-5 septembrie a.c. nivelele de 2.68 franci elvețieni pentru 1 dolar și respectiv 2,58 mărci vest-germane pentru 1 dolar au fost înregistrate pe tot parcursul ei, unele depășiri datorându-se unor factori tehnici, cu efect de moment.

Cele mai însemnate mișcări le-a înregistrat francul francez. Ca urmare a reducerii taxei scontului de către Banca Franței, de la 9^{1/2}% la 8%, cursul francului francez s-a mișcat de la un nivel de

4,37 franci francezi pentru un dolar în ziua de 3 septembrie a.c., la aproape 4,41 franci francezi pentru un dolar la sfârșitul săptămânii. Tendința de scădere a valutei franceze va continua probabil și în viitoarele zile.

Cercurile de afaceri au așteptat ca lucrările sesiunii anuale a Fondului Monetar Internațional de la Washington să aducă unele precizări în ceea ce privește politica de linie de cursuri valutare în viitor. Dezbaterile care au avut loc nu au dus însă la rezultate concludente în acest sens.

Decizia Fondului Monetar Internațional de a vinde o parte din rezervele sale de aur (1/6 din rezerve) a avut o influență imediată

VALUTA	Termen	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 %
DOLARUL SUA	1 lună							6,1875		7,1250		
	3 luni								7,1875	7,4375		
	6 luni									8,125	8,375	
FRANCUL ELVEȚIAN	1 lună	1,5000			2,6250							
	3 luni		2,0000		2,7500							
	6 luni				3,3750		4,0000					
MARCA VEST-GERMANA	1 lună							3,3125		3,9375		
	3 luni							3,375		3,875		
	6 luni							4,3125		4,875		

Nivelul orientativ al dobinzilor pe piața eurodevizelor în perioada 1-5 septembrie 1975 (nivel minim și maxim)

pe piața liberă a metalului galben. Numai în decurs de două zile lucrătoare, respectiv de vineri 29 august a.c. și până marți 2 septembrie a.c., prețul aurului a scăzut la Londra cu 12,25 dolari/uncie (de la 161,50 la 149,25 dolari/uncie). Se apreciază că această tendință de scădere se va menține și în viitor.

Cu excepția modificării amintite mai sus, taxele de scont au rămas neschimbate (vezi „Revista economică” din 22 august a.c.).

Dobinzile la depozitele în eurovalute au înregistrat mici fluctuații, mai ales în sensul ușoarei scăderi a acestora.

Alexandru GHIBA

RAPORTUL ECHITATE-EFICIENȚĂ

(Urmare din pag. 25)

cărora pozițiile țărilor în curs de dezvoltare în producție, consum, comerț și în întreaga viață internațională să reflecte adevăratul lor potențial economic și social. Or, analiza actualei diviziuni internaționale a muncii⁵ scoate în evidență o extrem de inegală repartitie a forțelor economice. Concentrarea unilaterală a ansamblului activităților și a principalelor ramuri economice, așa cum apare în datele tabelului nr. 2, dovedește că țările dezvoltate dispun de un adevărat monopol economic, care este tot mai puțin compatibil cu tendințele și năzuințele lumii de astăzi.

Pozițiile țărilor dezvoltate exprimate sintetic în faptul că le revin peste 4/5 din producția globală a țărilor nesocialiste și din comerțul lor exterior și că aproape toate rapoartele de mărime (cu unele excepții între care comerțul cu combustibili și lubrifianti) le sint colesitor favorabile, reflectă decalaje care impietează asupra desfășurării normale a vieții economice internaționale. Controlul acesta asupra părții majoritare a disponibilităților dezvoltării economice riscă să perpetueze sărăcia și decalajele. Din posibilitatea acestui control derivă și partea disproporționată a resurselor terestre pe care le consumă țările dezvoltate. Gamani Corea, secretarul general al U.N.C.T.A.D., subliniază: „O situație în care țările dezvoltate, cu de patru ori mai puțini locuitori decât țările în curs de dezvoltare, consumă 9/10 din aprovizionarea totală cu

metale neferoase, 4/5 din petrol și din cauciucul natural, 1/2 din bumbacul brut, uleiurile vegetale și zahăr, nu ar putea să fie considerată nici ca echitabilă, nici ca o garanție a unei repartii durabile a resurselor și veniturilor mondiale⁶⁾).

O linie de conduită permanentă

CERCETAREA ponderilor celor două grupuri de țări în diviziunea internațională a muncii arată că înlăturarea inechității actuale trebuie să înceapă cu crearea condițiilor pentru o participare activă, deplină și echitabilă a țărilor în curs de dezvoltare la producție, consum, comerț, la relațiile financiare, precum și la formularea și aplicarea deciziilor care interesează comunitatea internațională. Crearea condițiilor de echitate economică internațională presupune în mod firesc înlăturarea oricărui presiuni, a dominației unor țări asupra altora.

Instaurarea echității în relațiile internaționale este cea care poate asigura realizarea obiectivelor de eficiență pe planul economiei mondiale. Această intercondiționare explică faptul că cele două principii sint inserate în documentele privitoare la instaurarea noii ordini economice internaționale ca fundamente ale acesteia. Pentru că nu ar fi suficient să se stabilească drept obiectiv final crearea unei ordini economice eficiente, ci trebuie precizat și felul cum se vor repartiza avantajele în spiritul echității, după cum și interesele naționale depășesc cu mult obiectivele de eficiență.

În relațiile internaționale apare deci necesar ca eficiența cumulată cu echitatea să constituie o linie de conduită permanentă și consecventă în vederea instaurării unei ordini economice internaționale drepte, etic acceptabile, în care fiecărui popor îi este asigurat un nivel de viață compatibil cu condiția demnității umane.

Se înțelege că o astfel de economie mondială va fi cea în care nu va mai exista subdezvoltare. În consecință toate domeniile în care s-au manifestat injustiții, inegalități, ineficiență, sint și domenii în care trebuie găsite soluții pentru lichidarea subdezvoltării.

Punctul de pornire se situează în producerea și localizarea bogăției economice, adică în dezvoltarea națională, și de aici în schimbarea diviziunii internaționale a muncii. Industrializarea țărilor în curs de dezvoltare se impune în această secvență ca principala cale aptă să asigure condiții pentru crearea și întreținerea unor relații economice normale între state, în avantajul tuturor.

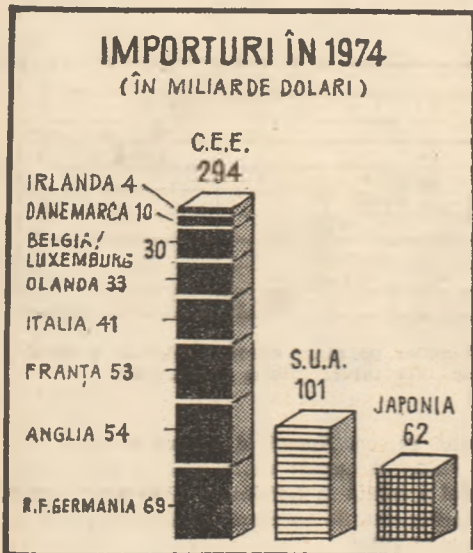
Schimbarea diviziunii internaționale a muncii pe baza industrializării și a accelerării dezvoltării economice generale a țărilor în curs de dezvoltare este singura cale în stare să ofere fundamentul economic necesar unui sistem al relațiilor economice internaționale bazat pe egalitate suverană, beneficiu reciproc și respectarea intereselor tuturor statelor.

⁵⁾ Am privit diviziunea internațională a muncii ca diviziune teritorială a muncii pe care am exprimat-o și măsurat-o prin cantitățile de valori nou create exprimate monetar. Indicatorul statistic folosit a fost produsul intern brut.

⁶⁾ Problèmes des matières premières et du développement. Nations Unies, New York, 1974.

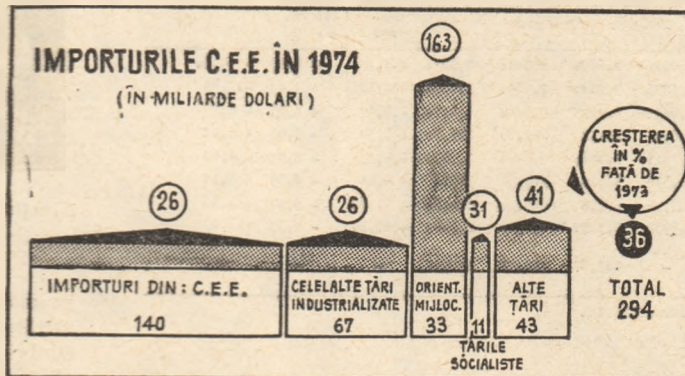
Comerțul Pieței Comune

CELE NOUĂ ȚĂRI care formează în prezent Comunitatea Economică Europeană reprezintă — cu importuri în valoare de 294 miliarde de dolari în 1974 — o piață mai însemnată decât S.U.A. și Japonia luate la un loc (vezi graficul nr. 1). În cadrul acestor importuri comerțul intracomunitar a reprezentat anul trecut aproape 48%, ca urmare a faptului că după 1959, în condițiile creării treptate a uniunii vamale, valoarea schimburilor intra—C.E.E. a sporit de două ori mai repede decât comerțul mondial. În 1973 ponderea comerțului intracomunitar era și mai ridicată (52% din totalul importurilor), scăderea constatată fiind datorată în bună măsură

intensificării comerțului C.E.E. cu țările exportatoare de petrol (vezi graficul nr. 2) În același timp, exporturile C.E.E. către opt țări din Orientul Mijlociu (Iran, Irak, Arabia Saudită, Kuweit, Bahrein, Qatar, Emiratele Arabe Unite și Oman) au sporit în 1974 cu 85% față de anul precedent, iar cele către cei mai mari trei producători de petrol africani (Algeria, Libia și Nigeria) cu 61%.

Un loc crescând în comerțul țărilor C.E.E. îl ocupă schimburile cu țările socialiste. În cazul R.F.G., de pildă, schimburile amintite au sporit în semestrul I a.c. cu 22%. Ponderea țărilor socialiste a ajuns astfel la 7,7% din exportul vest-german, față de 6,1% cu un an în urmă.

(după „THE ECONOMIST”)

Pe cartea de vizită a agriculturii albaneze

TRANSFORMAREA socialistă a agriculturii albaneze i-a permis să realizeze progrese rapide și să atingă parametri fără precedent în istoria țării. După cum menționa recent revista „L’Albanie Nouvelle”, anul trecut fondul de terenuri arabile depășea de două ori suprafața acestora din perioada antebelică, capacitatea instalațiilor de irigare era de 10 ori mai mare, producția agricolă globală — de circa 4 ori, iar producția de cereale panificabile — de peste 3 ori. Se apreciază că, întrucât, ritmul de creștere a producției agricole a fost de aproape două ori mai înalt decât cel al creșterii populației, s-a constituit o bază trainică pentru îmbunătățirea nivelului de trai al populației în decursul anilor, proces care se desfășoară paralel cu perfecționarea producției agricole, cu ridicarea cooperativelor agricole pe o treaptă superioară.

„Captarea” Soarelui

UTILIZAREA imensei energii solare a devenit de mai mulți ani una din cele mai tenace ambiții ale științei moderne. Miza — acum când umbrele penuriei de combustibili se ridică tot mai amenințător, la orizontul omenirii — justifică pe deplin această tenacitate. Energia solară ce se revarsă anual pe un acru de pământ este echivalentă cu 9,4 milioane kWh energie electrică, iar dacă razele ce coboară într-un deșert ca Sahara ar putea fi „recuperate”, s-ar obține suficientă energie pentru nevoile întregii planete. Până acum, însă, nu s-a reușit crearea unor baterii solare cu adevărat eficiente. Fotocelulele pe bază de silicon sînt costisitoare, necesită spații uriașe și au un randament foarte scăzut. O recentă descoperire a unor cercetători din California a reinviat speranțele celor care văd în Soare principala alternativă a combustibililor convenționali. Fotocelula „Varian” creată de ei

are o eficiență de 20%, ceea ce înseamnă că o cincime din energia solară captată de celulă este transformată direct în energie electrică. Concepută pe bază de arseniură de galiu, ea prezintă, de asemenea, avantajul unei dimensiuni extrem de mici: o fotocelulă cu diametrul de 8 milimetri are o putere de 10 wați, ceea ce înseamnă că mici localități sau mari unități industriale ar putea fi aprovizionate cu energie electrică cu ajutorul unor asemenea baterii solare ce ar ocupa spații foarte mici. Specialiștii consideră că prin această descoperire s-a obținut un prim succes concludent în „captarea” energiei solare.

„O gravă problemă de sănătate publică”

DUPĂ INTRODUCEREA obligativității menționării pe pachetele de țigări, efectelor dăunătoare pentru organism ale fumului și după interzicerea reclamelor la televiziune, finanțate de industria tutunului, administrația S.U.A. a solicitat Congresului adoptarea unei noi legi care să o autorizeze să interzică vinderea pe piața americană a țigărilor cu un conținut ridicat de nicotină și de gudron. Într-un raport cu caracter științific prezentat forului legislativ în legătură cu această problemă, Departamentul pentru problemele sănătății și asigurărilor sociale califică fumatul drept o gravă problemă de sănătate publică și aduce noi dovezi medicale și statistice în sprijinul afirmației că mortalitatea datorită accidentelor cardiovasculare, cancerului și turburările pulmonare este mult mai ridicată în rândurile fumătorilor.

Cazul monedelor mici

DE LA ÎNCEPUTUL acestei veri băncile și magazinele suedeze sufereau de o tot mai acută lipsă de monedă metalică măruntă, în ciuda emiterii a 200 000 de coroa-

ne noi pe zi. Sesizându-se de acest fenomen, poliția a inițiat o investigație care a condus la jumătatea lunii august la descoperirea unei bande care retrăgea din circulație și topea moneda metalică măruntă din argint. Deși Suedia renunțase să mai bată monedă din argint încă din 1968, numeroase asemenea monede se mai aflau încă în circulație. După ce monedele respective erau topite, într-o fermă din apropierea Stockholm-ului, argintul obținut era vîndut „la negru” industriei cu un profit uriaș. Autoritățile suedeze estimează că cel puțin 20 milioane de coroane de argint (circa 5 milioane de dolari) au fost sustrase din circulație și topite de banda respectivă în ultimii cîțiva ani.

Concediul in rulotă

ÎN FIECARE VARĂ tot mai multe autoturisme avînd remorcată o rulotă străbat șoselele într-o mișcare migratorie de dimensiuni cu mult mai mari decât cele de acum cîteva milenii, dar cu obiective înfinit mai modeste: soare, apă, aer. Deși în Franța, de exemplu, producția de autoturisme s-a redus cu 25% față de anul precedent, cea de rulote s-a menținut la nivelul anterior, de peste 80 000 de bucăți pe an. Aceasta pentru că în vreme ce ponderea francezilor care-și petrec concediul locuind într-un hotel sau într-o vilă s-a redus, rulota este utilizată în acest an de peste 20% din francezii plecați în concediu, față de numai 13,9% în 1968.

O anchetă inițiată de Touring Clubul francez — ale cărei rezultate sînt publicate în revista *Le Nouvel Observateur* a relevat că ținînd seama de prețul rulotei (considerînd că este păstrată trei ani), de cheltuielile de întreținere, de asigurare, de garare, de staționare într-un camping, sejurul într-o rulotă — fie ea și de patru persoane — nu este mai ieftin, chiar dacă rulota ar fi utilizată o lună întreagă pe an.

Rămîn însă celelalte avantaje ale rulotei între care mobilitatea și siguranța de a avea oricînd cazarea asigurată se situează pe primul loc.

REGISTRUL NAVAL ROMÂN

Rodica Dobrescu, Tulcea — Evoluția ascendentă a construcțiilor de nave și creșterea flotei maritime și de navigație interioară românești a condus la necesitatea creării unui organ tehnic propriu pentru supravegherea și clasificarea navelor, denumit în prezent Registrul naval român (RNR).

Registrul naval român este o unitate economică cu personalitate juridică, independentă și fără scop comercial, care are ca atribuții principale elaborarea regulilor pentru construcția și clasificarea navelor maritime și de navigație interioară, supravegherea tehnică a construcțiilor, reconstrucțiilor și reparațiilor de nave, a fabricării materialelor și echipamentelor navale, inspectarea navelor în vederea acordării, reînnoirii sau confirmării clasei RNR. Toate aceste activități se desfășoară în țară cu personalul său propriu, iar în străinătate prin intermediul altor organizații de clasificare cu care RNR are încheiate acorduri de colaborare și substituție reciprocă.

Urmărirea aplicării convențiilor internaționale la care România este parte, referitoare la siguranța vieții umane pe mare, securitatea navelor, asigurarea integrității mărfurilor aflate la bordul navelor și măsurarea tonajului navelor reprezintă o altă atribuție importantă a RNR.

Registrul naval român are sediul central în București și inspectorate permanente în principalele porturi și șantiere navale maritime și fluviale din țară, precum și în uzine furnizoare de materiale, mecatisme, instalații și echipamente navale.

Zona francului

Mihaela Bănică, București — Zona francului cuprinde 12 țări africane (Camerun, Republica Centrafricană, Ciad, Congo, Coasta de Fildes, Dahomey, Gabon, Mali, Niger, Senegal, Togo și Volta Superioară) și, bineînțeles, Franța. Reuniunea anuală a țărilor membre are loc în mod tradițional în preajma reuniunii din fiecare toamnă a Fondului Monetar Internațional și a Băncii Mondiale.

La reuniunea din acest an a țărilor din zona francului desfășurată la Paris la sfârșitul lunii august, principalele probleme abordate au fost ajutorul pentru dezvoltare, materiile prime și problemele monetare. După cum relatea ziarul *Les Echos* (29 august), criza economică din Occident și volința țărilor „lumii a treia” privind instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale au conferit o însemnătate particulară acestor dezbateri. În fața fluctuațiilor considerate excesive ale cursurilor valutare, pe fondul unei scăderi a prețurilor la materiile prime exportate de ele în prima jumătate a acestui an și al deteriorării raportului lor de schimb, țările africane, precum și Franța, au subliniat importanța pe care ele o acordă unei reînnoiri a parității fixe.

Petrol submarin

Doru Dumitrescu, Videle — Declarind nule toate acordurile încheiate de fostul guvern marionetă de în Saigon cu diferite

dolari, în ciuda unei scăderi (singura din top) de 1,6% față de anul precedent. Potrivit revistei americane *Advertising Age*, care furnizează aceste cifre, în 1974 în 67 de țări funcționau 740 agenții de publicitate, cu o cifră de afaceri totală de 9,2 miliarde de dolari, comparativ cu 8,7 miliarde în 1973. În fața ritmului superior al inflației, această creștere de 5,7% ascunde de fapt o scădere a activității publicitare, explicabilă într-o perioadă de criză economică.

A.E.L.S.

Voicu Ancan, Buhuși — Asociația Europeană a Liberului Schimb (A.E.L.S.) este o organizație formată la 3 mai 1960 din inițiativa Marii Britanii, care cuprinde în prezent ca membri, Austria, Portugalia, Suedia, Elveția, Norvegia, Islanda și Finlanda ca țară asociată. Potrivit raportului anual al Asociației, dat publicității la 3 septembrie la Geneva, schimburile dintre țările membre ating în prezent aproape 10 miliarde de dolari pe an, din care 97% sunt scutite de taxe vamale și contingentări. Procesul de desființare a tarifelor vamale continuă, se precizează în raport, care arată că „desi populația lor totală nu reprezintă decât 1% din populația globului, ele efectuează 7% din exporturile și 9% din importurile mondiale”.

Televiziune

Gheorghe Oantă, Caracal — Din ansamblul televizoarelor în culori vândute anul trecut pe plan mondial, 80% aveau la bază sistemul american NTSC, principalele țări care l-au adoptat fiind S.U.A., Canada, Japonia, Anglia și Mexicul; 18% erau construite după sistemul vest-german PAL (Phase Alternation Line) pus la punct de firma AEG — Telefunken, iar 2% după sistemul francez Secam. În afara Franței sistemul Secam este utilizat de U.R.S.S. și alte țări socialiste europene, de Grecia, de majoritatea statelor arabe, de Coasta de Fildes, Zair și altele. În afara R.F.G., sistemul PAL este folosit în Europa de R.S.F., Iugoslavia, de Italia (care și-a anunțat numai recent opțiunea, dar în care s-au vândut 250.000 televizoare în culori după sistemul PAL în ultimii nouă ani); în curând el va fi adoptat și de Spania (35.000 de aparate după sistemul PAL vândute, față de 2.000 după Secam), de Portugalia și Turcia. În Asia sistemul PAL este din utilizat în Indonezia, Pakistan, Malaezia, Singapore; el a fost adoptat și de Australia, Noua Zeelandă și mai recent și de Africa de Sud. În America Latină se consideră că re-

centa opțiune a Braziliei pentru sistemul PAL va fi urmată de cele în același sens ale Argentinii și Venezuelei.

În fața răspîndirii sistemului PAL, mai multe firme occidentale constructoare de televizoare interesate în sporirea vânzărilor pe piața Asiei, Americii Latine și Europei își propun să treacă de la producerea de televizoare în culori după licența americană la aparate după licența vest-germană. O serie de firme producătoare japoneze au și adoptat deja această măsură, în vreme ce în presa engleză (*The Economist*, 23 august) au început să se exprime sugestii privind necesitatea trecerii Angliei la sistemul PAL, pentru a asigura producătorilor englezi o scară a producției mai mare și a le facilita pătrunderea pe piețele din Commonwealth.

Productivitatea muncii

Nicolae Tudoran, Ploiești — Pentru prima oară în ultimul sfert de secol, productivitatea muncii în S.U.A. a înregistrat anul trecut o scădere, fiind cu 2,7% mai redusă decât în 1973, afirmă Comisia națională pentru productivitate și calitatea muncii din această țară. În ultimii 85 de ani productivitatea muncii a avut un ritm mediu anual de creștere de 2,4%; în perioada postbelică ritmul acesta a fost însă mai redus decât în cazul altor țări capitaliste dezvoltate. Expertii comisiei citate își exprimă opinia, în ultimul raport anual al acesteia, că înviorarea așteptată a activității economice în S.U.A. va restitui probabil tendința istorică de creștere a productivității muncii, subliniind rolul esențial pe care îl au în ridicarea productivității învățămîntul și pregătirea cadrelor și investițiile în tehnica modernă. „Creșterea pe termen lung a productivității — se mai arată în raport — reprezintă un mijloc major de a compensa creșterile substanțiale ale prețului energiei și al unor materii prime”.

S.F.I.

Ovidiu Minculescu, Constanța — Despre obiectivele Societății Financiare Internaționale (S.F.I.), ca organism făcînd parte din așa-numitul „grup al Băncii Mondiale”, am scris nu cu multe luni în urmă (vezi „Revista economică nr. 17 1975), așa că nu mai revenim. Față de cele scrise atunci semnalăm doar în plus că, prin aderarea la 20 august a.c. a Republicii Volta Superioară, numărul țărilor acționare a ajuns la 101. Adăugînd cotizația de 55.000 de dolari a acestei ultime țări, totalul capitalului social

subscris la S.F.I. a ajuns la 107,3 milioane de dolari.

Printre cele 101 țări membre al S.F.I., 82 sînt țări în curs de dezvoltare, din care 28 sînt africane. Cinci dintre ele au aderat la S.F.I. după 1970 (Camerun, Gabon, Lesotho, Swaziland și Zair). Între 1970 și 1975 S.F.I. a investit un total de 97,5 milioane dolari pentru 35 proiecte în 15 țări africane.

Sediu

Virginia Zeleni, Timișoara — Ca sediu al Organizației Mondiale de Turism a fost ales orașul Madrid. Pentru a găzdui acest nou organism specializat al O.N.U. au mai concurat orașele Geneva, Zagreb și Manila. Pentru sediul O.M.T. se va construi o clădire specială cu o suprafață de 27.000 m², costul ei ridicîndu-se la 600 milioane de pesetas.

Air Afrique

Bogdan Cornescu, Tulcea — Air Afrique este o companie de aviație multinațională creată prin tratatul de la Yaoundé din 1961, care reunește în prezent 11 state: Republica Centrafricană, Ciad, R. P. Congo, Coasta de Fildes, Dahomey, Gabon, Mauritania, Niger, Senegal, Togo și Volta Superioară. Camerunul s-a retras în 1971 pentru a-și crea propria sa companie aeriană. Capitalul societății Air Afrique este deținut în proporție de 72% de cele 11 state africane menționate (cite 6,54% din acțiuni fiecare), iar 28% revin unei societăți franceze în care Air France deține un sfert din capital, iar U.T.A. trei sferturi. Flota aeriană a companiei Air Afrique deserveste 20 de state africane, de asemenea asigură legătura cu Insulele Canare, Franța, Italia, Elveția și S.U.A. și se compune din șase avioane DC-8, trei Caravelle și două DC-10-30. Ea a transportat anul trecut 369.000 de pasageri. Din totalul personalului numai trei comandanți de bord, cinci piloți secunzi și zece mecanici navigatori sînt africani, mărirea numărului acestora fiind unul din obiectivele companiei.

Sahara occidentală

Mariana Necula, Beceni — Pe teritoriul Saharei occidentale, care se întinde pe o suprafață de 266.000 km², în nord-vestul continentului african, a fost descoperit încă din 1947 unul din cele mai mari zăcăminte de fosfați din lume, evaluat la 1,7 miliarde tone minereu de calitate superioară. O altă bogăție a Saharei occidentale o reprezintă un zăcămint de minereu de fier, cu o concentrație de 65%, care nu a intrat încă în exploatare.

Desfacerea contractului de muncă

NICOLAE BELDIMAN, Craiova — Între cauzele legitime de desfacere a contractului de muncă, Codul muncii (art. 130) prevede și desființarea unor posturi. În asemenea situații, astfel cum se stabilește în art. 133 din cod, unitățile au obligația să propună lucrătorilor trecerea în altă muncă corespunzătoare, sau să ia măsuri pentru recalificarea acestora. În cazul refuzului, contractul urmează a se desface, nimeni neputând fi încadrat, fără voia sa, într-o altă muncă.

Concediu de odihnă

TOTU MURGU, Tg. Jiu — Perioada de efectuare a stagiului militar se ia în considerare ca vechime în muncă, utilă pentru acordarea concediului de odihnă. În consecință, perioada de șase luni, de efectuare a stagiului militar după repartizarea ca absolvent al învățământului superior, este utilă la stabilirea acestui drept. Dacă, la timpul său, vi s-a plătit compensarea în bani a concediului neefectuat, proporțional cu perioada lucrată de la angajare, puteți obține un nou concediu de odihnă după împlinirea a 11 luni de activitate, în care se include și perioada de efectuare a stagiului militar. În ipoteza în care n-ați primit compensarea, sinteți îndreptățiți să primiți în cursul acestui an concediul, în orice lună, deoarece aveți însumată o perioadă mai mare de 11 luni de vechime neîntreruptă în muncă.

Vechime în meserie

ILIE MITULESCU, Timișoara — Din scrisoarea dv. rezultă că sinteți absolvent al liceului de cultură generală și al școlii profesionale. În legătură cu situații similare, Ministerul Educației și Învățământului, de acord cu Ministerul Muncii, a stabilit că vechimea în meserie necesară pentru pro-

movarea în categoriile tarifare superioare, este aceeași cu cea prevăzută în anexa I la legea nr. 12/1971, pentru muncitorii care sint absolvenți ai cursurilor de specializare postliceale.

Dacă aveți vechimea minimă necesară de 6 ani, puteți deci solicita examinarea de către comisia tehnică de încadrare și promovare a muncitorilor din unitate unde lucrați, în vederea promovării în această categorie.

Maistru

MARIN BUCUR, Oradea — Legea nr. 12/1971, prevede că și absolvenții liceelor de specialitate cu profil tehnic pot ocupa funcția de maistru, dacă au o vechime în producție de cel puțin 5 ani ca muncitori calificați. Intrucît după absolvirea liceului, n-ați lucrat nemijlocit în producție nu puteți ocupa, în prezent, funcția de maistru. Îndepliniți însă, condițiile pentru ocuparea, prin examen sau concurs, a funcției de tehnician. De asemenea, ca absolvent al liceului de specialitate, beneficiați de unele condiții mai ușoare de vechime în meserie, față de cele prevăzute pentru cei care au absolvit numai școala profesională și — cu atît mai mult — față de cei care s-au calificat la locul de muncă.

Recompense

MARIA PANDELE, Brașov — Pentru predarea înainte de termenul planificat a obiectivelor de investiții, la care se obține o eficiență economică sporită prin reducerea perioadei de imobilizare a fondurilor de investiții aferente acestor obiective, se pot acorda recompense atît personalului din unitățile de execuție și de servicii, cit și celor furnizorilor de utilaje, unităților de proiectare precum și celor beneficiare. Recompensele se acordă cu condiția respectării calității lucrărilor.

ve suficiente de materii prime și materiale (din experiența de pînă acum se poate stabili cuantumul rezervelor, în raport de produs), cit și posibilitatea de preluare de la unități a disponibilităților pe care apoi să le valorifice la intern sau export. În acest fel ele devin un instrument sigur prin care Ministerul Aprovizionării poate menține echilibrul balanțelor materiale.

În sensul celor de mai sus, ar urma ca rezervele de plan să fie scoase din unitățile furnizoare și să fie depozitate în baze, prin aceasta asigurîndu-se existența lor certă, furnizorii nemaiputînd invoca motivul că n-au putut obține producția planificată. Prin măsurile de mai sus s-ar simplifica și problemele financiare ale unităților. Este adevărat că ar crește puțin prețul produselor respective cu cheltuielile de transport și depozitare în baze. Dar această creștere este infimă în raport de efectul economic pe care-l aduce prin suplețea ce-o dă mecanismului de aprovizionare.

Asigurarea bazei materiale

(Urmare din pag. 10)

Acest gen de deficiențe după părerea noastră ar putea să fie rezolvate astfel:

a) În perioada premergătoare anului de plan: metodologia să prevadă date precise pînă la care se actualizează planurile de producție care să stea la baza planurilor de aprovizionare, de exemplu, 31 martie și 30 septembrie. În raport de aceste date, să se stabilească și termenele de calculare a necesarului, precum și toată filiera pînă la încheierea contractelor. Metodologia actuală pentru aprovizionare nu conține termene pentru actualizarea planurilor de producție. În această etapă, necesarul de aprovizionat se prevede în balanțele materiale și se concretizează în repartiții și contracte.

b) Pe parcursul anului de plan: bazele județene de aprovizionare să aibă atît rezer-

Se garantează aprovizionarea cu piese de schimb.

Stăm la dispoziție cu plăcere pentru asistență tehnică. Solicitați documentația noastră de informare 202 Ro/2.

Organisationsmittel GmbH.
497 Bad Oeynhausen — Republica Federală Germania, Brunhildestr. 18.

revista economica

editată de

CONSILIUL SUPREM
AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE
ȘI SOCIALE

Institutul Central de Cercetări
Economice

Sumarul nr.-ului 37 din 12 septembrie 1975

— Documentele Congresului al XI-lea — ghid în acțiune. Relația valoare de întreprindere — calitate — preț (dr. **Francisc Kiss**). 1

ECONOMIE NAȚIONALĂ

— Ancheta „R.E.” — Rezerve de sporire a rentabilității întreprinderilor (Maria Ioniță, Sergiu Pascariu). 3

— Optimizarea transporturilor auto (D. Strungaru). 6

— Cîncinalul revoluției tehnico-științifice. Semnificațiile unui raport cheie: Tehnologie — economie (ing. Ion Crișan). 8

— Județele țării pe traiectoria progresului: Gorj.

— Tribuna economistului: Operativitate în asigurarea bazei materiale a planului (ec. S. Corneliu). 10

— Din experiența județului Cluj Efortul propriu — baza consolidării economico-organizatorice a cooperativelor agricole (dr. Aurel Loșonți). 11

CONDUCERE — ORGANIZARE

— Considerații asupra funcției de prinderilor (dr. P. Jica). 13

— Metode — tehnici. Arborele de scopuri — o metodă de planificare a nivelului de trai în R.P. Bulgaria (S. Amariței). 15

— În perspectiva viitorilor 25 de ani. Omniprezența informaticii în viața economică și socială (Adrian Davidoviciu, Ioan Georgescu). 17

TEORII — IDEI

— Posibilități de modelare ale sistemelor economice ierarhice (L. Tövissi, E. Scarlat, Al. Tașnadi). 19

— Documentar economic. În ajutorul participanților la învățământul politico-ideologic și economic de masă. 21

— Școli — curente — economiști. Teoria economică burgheză în căutarea lucidității... (II) (Vasile Pilat). 22

ECONOMIE MONDIALĂ

— Relația echitate — eficiență în restructurarea economiei mondiale (S. Sava). 24

— Tendințe — conjuncturi. 26

— În analiza F.M.I. — B.I.R.D.: Situația și perspectivele economiei mondiale (Dinu Dragomirescu). 27

— Piața monetară internațională. 29

— Mondorama. 30

COLEGIUL DE REDACȚIE :

Virgiliu Angheliescu (secretar general de redacție), Stere Giuga, Ioniță Olteanu (redactor șef adjunct), Maria D. Popescu, Ilie Șalapa (redactor șef).

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11—25, București 22, Sectorul 1, telefon 12 13 69

Cont I.S.I.A.P. nr. 64.51.301.52 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București

avans
20-30
%

+6-8 rate lunare

August

4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24 31

Septembrie

1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28

Octombrie

6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26

Noiembrie

3 10 17 24
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30

Decembrie

1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28

Ianuarie

6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26

Februarie

3 10 17 24
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22
2 9 16 23

Martie

3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30

PENTRU BUGETUL DV., AL FAMILIEI DV.

Cumpărăturile cu plata în rate = MARFA PE LOC,
PLATA EȘALONATĂ PE 6 SAU 8 LUNI.

Vă puteți da seama de marile avantaje ale acestui sistem modern de comerț, numai cumpărând confecții cu plata în rate, la prețuri accesibile tuturor!

Achitarea unui avans de 20—30% la achiziționarea mărfurilor reduce cuantumul cotei lunare, înlesnind astfel simțitor plata ratelor.

Cumpărați cu plata în rate

CONFECȚII FINITE SAU LA ULTIMA PROBA

Angajați ai unităților socialiste, toate celelalte categorii de angajați, membri ai cooperativelor meșteșugărești, pensionari!

Achitând doar un avans convenabil, vă puteți procura haine noi, atât pentru dv. cât și pentru membrii familiei dv.

Magazinele comerțului de stat vă oferă marele avantaj al cumpărăturilor cu plata în rate, punându-vă la dispoziție un bogat sortiment de confecții moderne, elegante.

uniforme școlare

UNIFORME ȘCOLARE

se pot cumpăra chiar azi

Magazinele de confecții și raloanele specializate ale comerțului de stat vă pun la dispoziție întreaga gamă de uniforme școlare, în toate mărimile. Nu lăsați pe mâine, cumpărați chiar azi copiii dvs. uniforme școlare de care au nevoie.